

Lägesbild för Falun – enligt 4§ Lag (2023:196) om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete

Brott och (o)trygghet

Kommunstyrelsen, Falu kommun

Dokumentnamn

Lägesbild för Falun – enligt 4§ Lag (2023:196) om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete, Brott och (o)trygghet

Omfattar

Falu kommun

Dokumentägare

Kommundirektören

Dokumentansvarig

Faluns brottsförebyggande råd/Stadskansliet

Handläggare

Brottsförebyggande (BRÅ) samordnare

Författningsstöd

SFS 2023:196

Antagen

2024-05-30

Bör revideras senast

2026-07-01

Instans

Kommunstyrelsen

Diarienummer

KS0079/24

Innehåll

Om kommunen	4
Kartläggning av brott	11
Totalt antal anmälda brott	12
Skadegörelsebrott	18
Skadegörelse genom klotter	22
Kostnader för skadegörelse	23
Anlagda bränder	24
Narkotikabrott	25
Rattfylleri under påverkan av narkotika	27
Narkotika i krogmiljö	28
Narkotika i bostadsområdet	30
Ungas bruk av narkotika	33
Våld i offentlig miljö	34
Personrån	39
Våld i nära relationer	43
Våld mot barn och unga	45
Stöld – och tillgreppsbrott	48
Bostadsinbrott	49
Bilbrott	53
Cykelstölder	56
Butikstölder	58
Brottslighetens påverkan på näringslivet	60
Bedrägeribrott	61
Trafikbrott	64

Motorburen problematik	66
Exempel på annan brottslighet	67
Kompletterande källor	68
Näringslivet trygghet/otrygghet	68
Trygghet/otrygghet för unga i grundskola och gymnasium	70
Sociala faktorer och levnadsvillkor	73
Skolresultat	73
Statistik från socialtjänsten	80
Kvinnojouren	84
Kollektiv förmåga och tillit	85
Definitioner av brottsförebyggande och trygghetsskapande åtgärder	89
Fokusområden	90
1. Barn och unga – geografiska områden	91
2. Otrygghet i stadskärnan – stölder, droger och annat otrygghetsskapande	96
3. Organiserad brottslighet – kriminell ekonomi, otillbörlig påverkan och brott mot välfärden	98
Bilaga – kompletterande information, ordlista och källor	99

Om kommunen

Falun är Dalarnas residensstad och Falu kommun är länets största kommun i invånarantal. Av kommunens 59 952 invånare bor strax över 60 % i Faluns centralort. Landsbygden är levande i kommunen och många bor i exempelvis tätorterna Svärdsjö, Enviken, Bjursås, Grycksbo, Sundborn och Vika. Befolkningsutvecklingen i kommunen är fortsatt positiv.

Falun fick sina stadsrättigheter 1641 och var då Sveriges näst största stad. Falun med sitt gruvlandskap, stadslandskap och bergsmanslandskap är listat på UNESCO:s världsarvslista sedan 2001. Koppargruvan var under flera århundraden en av Sveriges främsta näringsverksamheter och bär på en nästan 1000 årig historia. Falu stad delas av Faluån som rinner genom staden. Sidan som gränsar mot gruvan har i folkmun kallats för den ”gruvliga sidan” medan den andra sidan har kallats för ”den ljuvliga sidan”.

Falu kommun är största arbetsgivaren med ca 5000 anställda följt av Region Dalarna med 3600 anställda. En stor arbetsgivare är också Högskolan Dalarna. I den privata sektorn finns främst mindre företag. Ungefär 350 nya företag startas varje år och totalt har Falun cirka 3 600 företag.

Stora internationella företag finns också så som Arctic paper Grycksbo AB, Orcla Care AB, NKT Cables AB (Ericsson), Dellner Couplers AB och Stora Enso AB.

Falun har en levande stadskärna med mer än 200 butiker, gallerior, restauranger och caféer. Även kulturlivet är rikt i kommunen. Dalarnas administrativa centrum finns i Falun med länsbibliotek, Dalarnas museum, Dalateatern och Musik i Dalarna. Faluns kulturliv kan beskrivas stå med en fot i det historiska, med folkmusik och klassiska teaterföreställningar, och med en fot i det moderna med nutida konstutställningar och satsningar på offentlig konst.

Vid sidan av gruvdriften och malmhanteringen utvecklades Falun till en stad som kännetecknades som en tjänstemanna- och utbildningsstad. Numera kännetecknas staden också genom sina unika besöksmål och stora möjligheter till idrotts- och friluftsliv. Falu gruva och Carl Larsson-gården är några av Sveriges mest besökta turistmål. Lugnet är en av Europas mest kompletta sport- och rekreationsanläggningar. Varje år har Lugnet cirka 1 miljon besökare. Falun har stått värd för skid-VM fyra gånger. Senaste gången var 2015 och nästa gång skid-VM går av stapeln i Falun är 2027. Lugnets hoppbackar har blivit ett av Faluns mest kända landmärken.

Sjön Runn med sina många öar lockar till aktiviteter såväl på sommaren som på vintern. På sommaren är det båt- och badliv och på vintern fylls isen med långfärdsskiskååkare. Landets första regionala cykelled, Runn runt, går genom natursköna landskap och har en startpunkt i Falun respektive Borlänge.

Falun har en något större dagbefolkning än nattbefolkning. Cirka 6 915 personer pendlar in till kommunen, de flesta från Borlänge, medan motsvarande siffra utpendlare är cirka 6 870.

I Falun möts E16, riksväg 50 och länsväg 293. E16 är en viktig tvärförbindelse mellan Norge och Sverige och en betydelsefull del i det nationella vägnätet. E16 är även central för arbetspendling, industrin, besöksnäringen och numera även för försvarsetableringen i Falun. Järnvägen knyter ihop Falun med bland annat Stockholm/Uppsala/Arlanda, Örebro, Gävle, grannkommunen Borlänge samt övriga dalakommuner. Bergslagsbanan som är ett viktigt godsstråk har även stor betydelse för persontrafik och arbetspendling.

Falu kommun har en brottsförebyggande samordnare anställd på 50 %. Tjänsten kombineras med 50 % som ANDTS-strateg (alkohol, narkotika, dopning, tobak, spel). I uppdraget ingår också det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism. Den brottsförebyggande samordnaren/ANDTS-strategen är placerad i Kommunstyrelseförvaltningen och ingår i en grupp inom Stadskansliet, kallad risk och säkerhet. Kanslichefen, tillika Säkerhetsskyddschef, är chef över gruppen och övriga Stadskansliet. Övriga funktioner i gruppen är

säkerhetssamordnare, beredskapssamordnare samt vattensamordnare. Från och med våren 2024 tillkommer en administrativ stödfunktion till gruppen risk och säkerhet. Inom Stadskansliet finns många funktioner som till exempel Stadsjurister, Informationssäkerhetssamordnare och en Social hållbarhetsstrateg.

Falun ingår i polisregion Bergslagen. Polisregionen omfattar utöver Dalarnas län även Örebro och Värmlands län. Kommunpolisen har motsvarande funktion hos polisen som Brottsförebyggande samordnaren har för kommunen. Uppdragen innebär att vara respektive organisations samverkanskontakt på strategisk nivå. Tjänsterna är både stödjande och samordnande av det brottsförebyggande arbetet internt i respektive organisation samt externt mot andra verksamheter och mot kommuninvånare. Faluns kommuns Brottsförebyggande samordnare har ett nära samarbete med Faluns Kommunpolis.

Sedan 2022 genomför Falu kommun tillsammans med polisen och med stöd av Örebro universitet områdesbaserade trygghetsmätningar. Borlänge, Karlstad och Örebro genomför också dessa områdesbaserade trygghetsmätningar, som första kommuner inom Polisregion Bergslagen. Trygghetsmätningarna genomförs av företaget Origo group som sedan många år också genomfört motsvarande områdesbaserade trygghetsmätningar i andra delar av landet. Det finns därför också jämförelsedata som presenteras i diagrammen nedan.

Falu kommuns brottsförebyggande arbete är organiserat i ett flertal nivåer. Det brottsförebyggande rådet i Falun (BRÅ Falun) leds av ordförande, tillika Kommunalråd och vice Kommunstyrelseordförande. Vice ordförande i rådet är oppositionsrådet. BRÅ Falun samordnas av den brottsförebyggande samordnaren. I rådet ingår kommundirektören och kommunala verksamhetschefer. Övriga representanter är Kopparstaden, Polisen, Räddningstjänsten, Svenska kyrkan, Centrala stadsrum, Dalarnas försäkringsbolag, Svenskt näringsliv och Kriminalvården.

Under BRÅ Falun finns sedan i november 2018 samverkan enligt konceptet Effektiv samordning för trygghet – EST. Samverkansmodellen är framtagen av Örebro kommun, Örebrobostäder, Lokalpolisområde Örebro och Örebro universitet. EST-samverkan leds av den Brottsförebyggande samordnaren, Kommunpolisen och Bosocial samordnare från det kommunala Bostadsbolaget Kopparstaden. I EST finns en bred representation från såväl den kommunala organisationen (förvaltningar/bolag) som från externa aktörer till exempel, räddningstjänst, friskolor, lokaltrafik, centrumföreningen Centrala stadsrum, privata fastighetsägare, Svenska kyrkan.

De medverkande aktörerna i EST rapporterar händelser som kan ha en påverkan på tryggheten i kommunen. En grupp träffas varannan vecka för att sammanställa en lägesbild utifrån inkomna rapporter. Beslut fattas om prioriterade områden och insatser. Insatserna följs sedan upp på kommande EST-möten. Om händelser och/eller företeelser är av allvarlig grad och/eller pågående under längre tid lyfts det till BRÅ Falun för möjlighet att besluta om mer omfattande insatser och samverkan. EST möjliggör också snabba kontaktvägar, samverkan och insatser även mellan de gemensamma mötestillfällena. Ett för kommunen nytt digitalt kartbaserat verktyg från Embrace safety (Embrace) används från och med 2024 för att tydligare kunna visualisera inkomna rapporter, analysera brott och ordningsstörningar samt utveckla uppföljningsarbetet.

Utöver BRÅ Falun och EST finns ett antal åtgärds-/arbetsgrupper. Åtgärds-/arbetsgrupperna fokuserar på långsiktiga förebyggande insatser och/eller på händelser/företeelser som avviker från det normala och som kräver en gemensam hantering. Grupperna skapas och avvecklas efter behov över tid.

Falu kommun och Lokalpolisområde har en pågående samverksansöverenskommelse som tecknades 2020, men som kontinuerligt sedan dess har följts upp och reviderats. Den gäller fram till att en ny samverksansöverenskommelse tecknas. De områden i samverksansöverenskommelsen som är prioriterade att arbeta brottsförebyggande och trygghetsskapande inom är Knutpunkten/stadskärnan, Våld och jämställdhet, Missbruk hos unga och unga vuxna, Inbrott/stöld i bostad och Störande musik från fordon. En aktivitetsplan har arbetats fram med åtgärder kopplat till dessa områden, aktiviteterna och planen har följts upp och reviderats efter hand vid möten i BRÅ Falun.

Polisen och Falu kommun har också ett pågående Medborgarlöftet. I medborgarlöftet förbinder sig kommunen och polisen att avsätta resurser för införandet av samverkansmodellen SSPF (skola, socialtjänst, polis, fritid) för målgruppen unga 12–20 år med normbrytande beteende med medel till hög risk för fortsatt normbrytande beteende i form av kriminalitet, missbruk och/eller är i riskzonen för att radikaliseras. Målgruppen är också unga i aktuell ålder som har utvecklat en kriminell livsstil, ett missbruk och/eller har radikaliserats. Kommunfullmäktige i Falun har också fattat beslut om införandet av SSPF. SSPF blir ett viktigt komplement till den samverkan som finns i EST. I februari 2024 beviljade Brottsförebyggande rådet (BRÅ) medel till Falu kommun för en projektledare på deltid som under 2024 kommer att kunna ge stöd till SSPF-samordnaren i uppstarten av SSPF. BRÅ beviljade också medel för utbildning om målgruppen för SSPF i Falun samt utbildning i flera av de kunskapsbaserade metoder som Socialstyrelsen rekommenderar kommunerna att ha för målgruppen unga samt deras familjer. Dessa erbjuds idag inte i Falun.

I EST lyfts händelser och företeelser på övergripande- och grupp nivå och en gemensam lägesbild tas fram. Insatserna som beslutas i EST riktar sig således mot områden, platser, grupper och företeelser. I SSPF ska individer lyftas och samverkan sker runt individen och dess familj som ett viktigt led i att tidigt upptäcka och samverka runt barn och unga 12 - 20 år, som är på väg in i kriminalitet, missbruk eller att radikaliseras. Målgruppen för SSPF är även unga i åldern 12 – 20 år som utvecklat ett kriminellt beteende, missbruk eller som har radikaliserats.

Vad gäller näringslivet så finns en nära samverkan genom EST, Centrala stadsrum, privata fastighetsbolag samt även det kommunala näringslivskontoret. I Faluns brottsförebyggande råd ingår också dessa samt även Länsförsäkringar Dalarna och Svenskt Näringsliv.

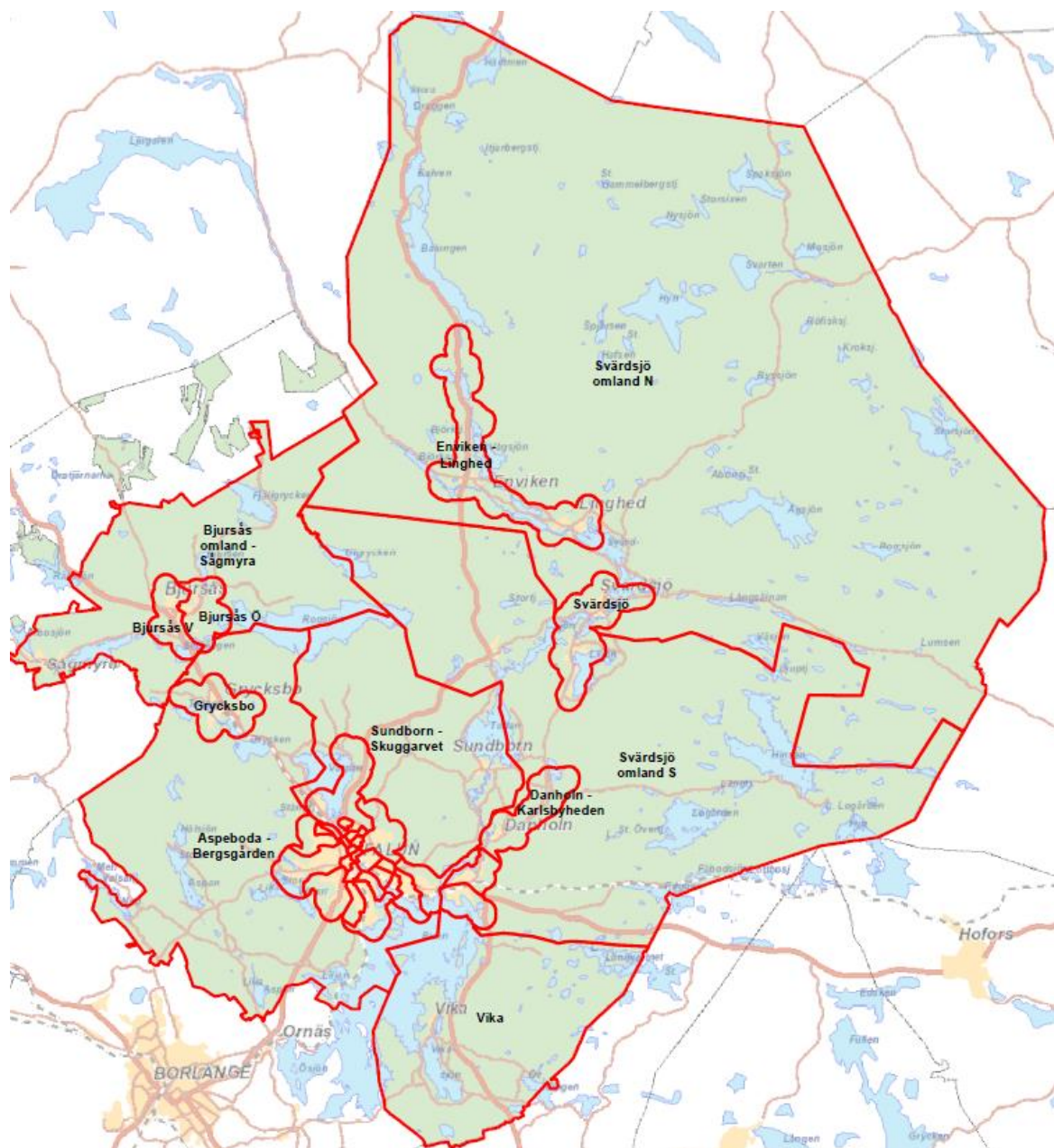
Falun har ett rikt föreningsliv och ett engagerat civilsamhälle. Var femte Falubo är medlem i en förening. Falu kommun samverkar med lokala föreningar studieförbund och ideella organisationer bland annat vid genomförandet av den årliga Uppmärksamhetsveckan Du spelar roll – du är inte ensam och under Vändkorssamverkan med nattvandring. En ökad samverkan planeras också i syfte att bland annat skapa mötesplatser och främja kultur- och idrottsaktiviteter.

Ungdomsstödjarna är sedan 2017 Falu kommuns förebyggande och uppsökande verksamhet för unga i Falun. Deras målgrupp är unga mellan 13 - 19 år som är i riskzonen för att utveckla social problematik och utanförskap av något slag som till exempel missbruk, kriminalitet eller radikalisering. Unga kan också vända sig till Ungdomsstödjarna med andra frågor och bekymmer för att få stöd och vägledning. Ungdomsstödjarna möter unga på deras arenor, som till exempel skolan, sociala medier och offentliga platser i hela den geografiska kommunen. De har kontakt med föräldrar och samverkar med andra vuxna som möter unga. Goda relationer med unga skapas och därigenom även en god kunskap om levnadsvillkoren för unga i Falun. Ungdomsstödjarna har en god kunskap om verksamheter där unga samt även deras föräldrar kan få stöd och hjälp samt föreningar och liknande där unga kan få möjlighet att utveckla sina intressen. Ungdomsstödjarna samverkar också mycket med polisens operativa Områdespolisgrupp. Områdespoliserna har också delvis i sitt uppdrag att arbeta med samma målgrupp unga i riskzonen som Ungdomsstödjarna.

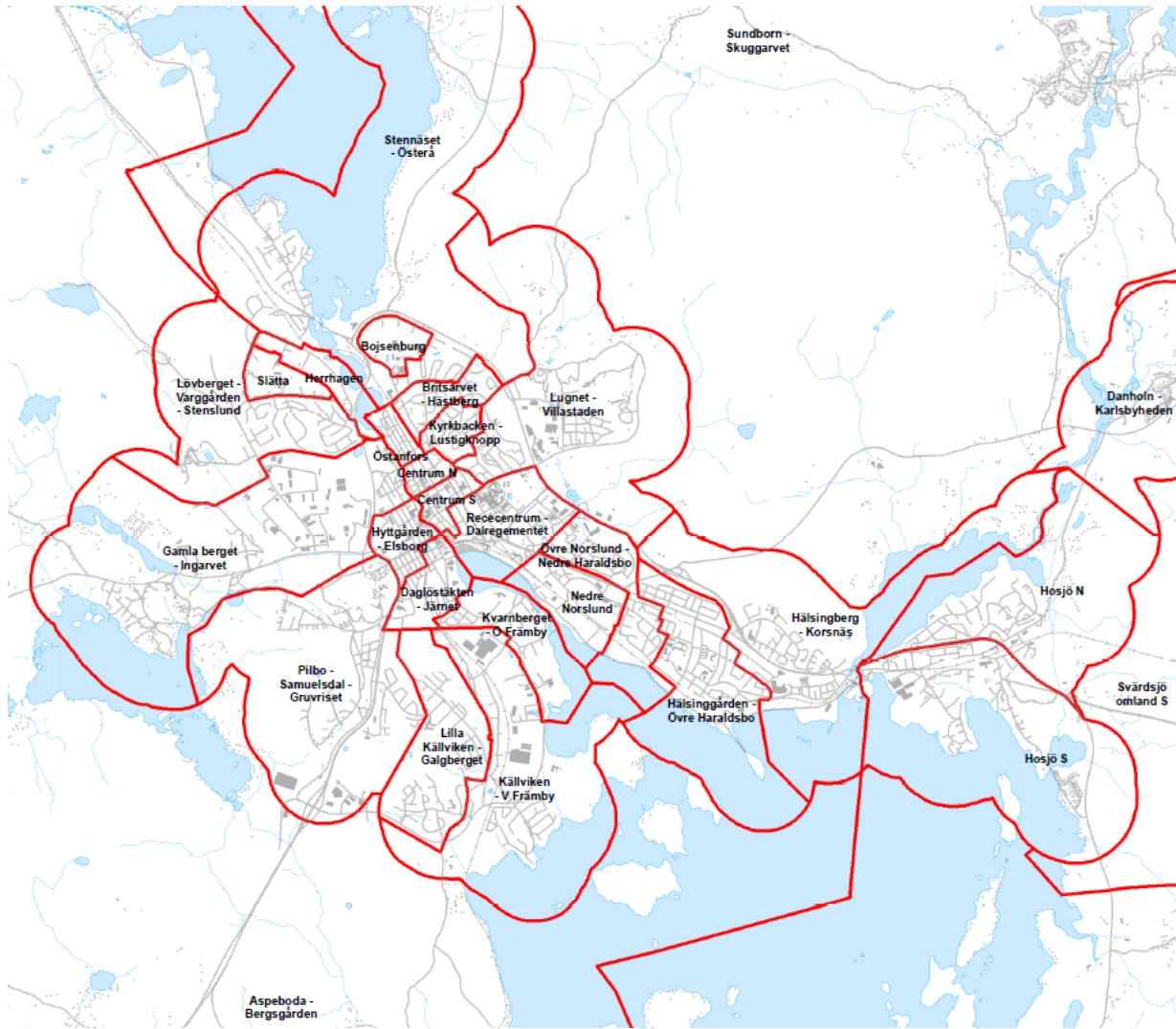
Det kommunala bostadsbolaget Kopparrustaden ingår som en viktig part i BRÅ Falun, i EST samt i Faluns brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete i stort. De arbetar operativt direkt med såväl fysiska åtgärder som insatser för individer och familjer, men också med förebyggande arbete på mer lång sikt. Mycket arbete sker i samverkan med andra aktörer.

I kommunen finns många som dagligen arbetar med brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete, både inom kommunens förvaltningar och bolag samt av andra aktörer.

Områdesindelningar av Falu kommun i Embrace (DeSo-områden)

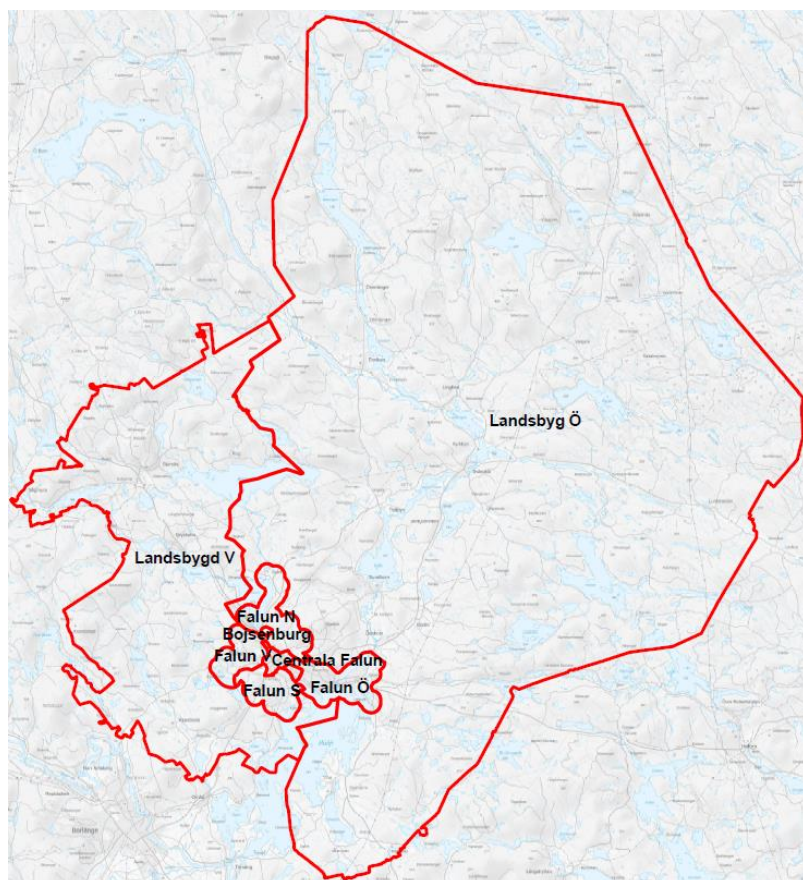

Hela kommunen

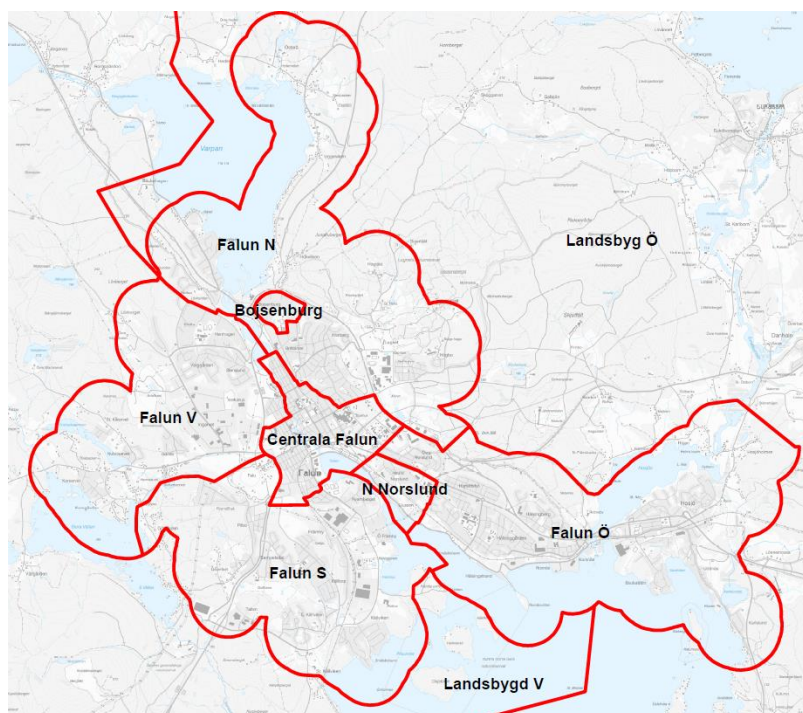

Falu tätort

Områdesindelningarna av Falu kommun i den områdesbaserade trygghetsmätningen (Origo group).

Hela kommunen

Falu tätort

Kartläggning av brott

För att kartlägga brottslighet och otrygghet i Falu kommun kommer detta kapitel presentera information som bedöms vara relevant för detta. Kartläggningen utgår ifrån åtta olika brottskategorier:

- Skadegörelsebrott
- Narkotikabrott
- Våld i offentlig miljö
- Våld i nära relation
- Våld mot barn och unga
- Stöld- och tillgreppsbrott
- Bedrägeribrott
- Trafikbrott
- Exempel på annan brottslighet

I alla brottskategorier som kartläggs utgör anmälda brott en utgångspunkt. För att få en mer heltäckande bild är det dock nödvändigt att fördjupa kunskapen avseende utvecklingen inom dessa olika brottskategorier genom att studera även annan data. Detta kan vara exempelvis trygghetsundersökningar eller kommunala data med koppling till brott och otrygghet.

Vad gäller att mäta brottslighet är det viktigt att skilja på anmälda brott och faktisk brottslighet. Anmälda brott omfattar alla händelser som anmälts och registrerats som brott hos Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten, Tullverket och Ekobrottsmyndigheten. Faktisk brottslighet är både brottslighet som anmäls och brottslighet som inte anmälts. Det är vanligt med mörkertal, det vill säga att brott som begås inte anmälts. Hur stor andel av alla begångna brott som faktiskt kommer till polisens kännedom skiljer sig mellan olika brottskategorier vilket är betydelsefullt att ha i åtanke när brottsstatistik ska tolkas och analyseras.

Inbrott är exempel på en brottskategori med hög anmälningsprocent, detta eftersom en brottsanmälan krävs för att ersättning från försäkringsbolag ska betalas ut. Sexualbrott där offer och gärningsperson känner varandra är en brottskategori som kännetecknas av ett stort mörkertal.

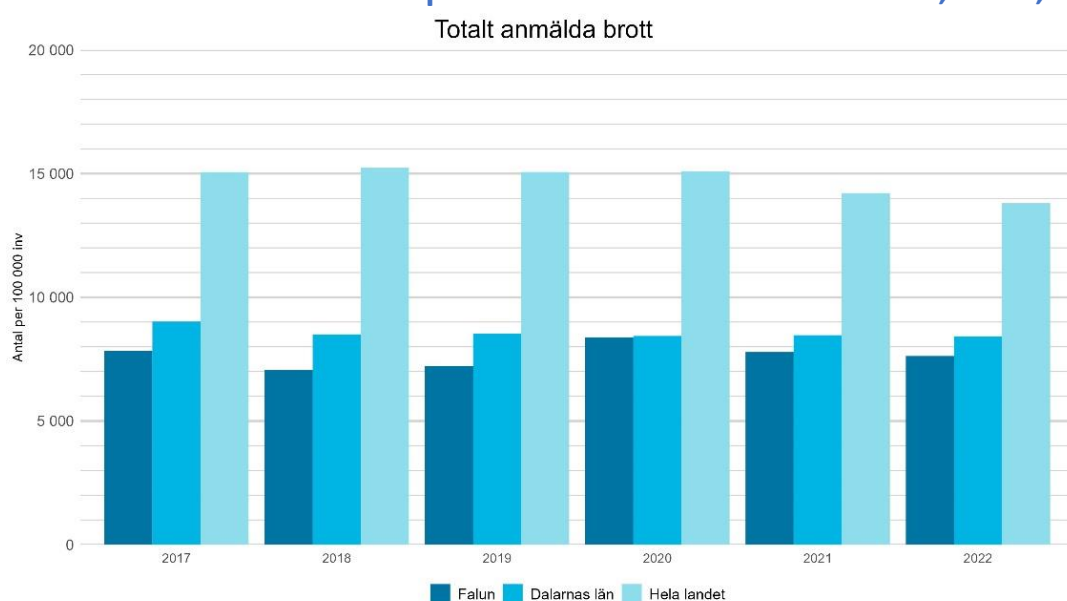
För att möjliggöra jämförelser av antalet brott i Falun med motsvarande uppgifter för länet och riket relateras antalet brott till folkmängden. Denna kartläggning använder sig av antal brott per 100 000 invånare då det är i det formatet som Brottsförebyggande rådet presenterar statistiken. Viktigt att observera är att vid ett litet antal anmälda brott kan fluktuationerna från år till år bli relativt stora. Med anledning av detta kompletteras antal brott per 100 000 invånare med det faktiska antalet anmälda brott i Falun.

I lägesbilden finns statistik från en mängd olika källor. För att förtydliga vilken typ av data som visualiseras skiljer färgsättningen på rubrikerna beroende på var statistiken kommer ifrån. De figurer i rapporten som baseras på data över anmälda brott tillhandahållen av Brottsförebyggande rådet (BRÅ), Räddningstjänsten Dala Mitt eller polisen, även genom Embrace safety har i rapporten färgsatts med blå rubrik. Observera att statistik över anmälda brott som tillhandahållits av Brottsförebyggande rådet gäller antal brott per 100 000 invånare, för att kunna jämföras med Dalarna och Sverige. Statistik över anmälda brott som kommer från polisen, även genom Embrace safety gäller faktiska anmälda brott. Resultat från trygghetsundersökningar gjorda av Brottsförebyggande rådet, som kommunen genom Origo Group genomfört i samverkan med polisen och Örebro universitet eller trygghetsundersökningar som gjorts av kommunen har röda rubriker. Rubrikerna vid kommunal statistik och information har färgsatts med grön färg.

Frågorna från den Nationella trygghetsundersökningen (NTU) och den egna trygghetsundersökningen är i relativt stor mån överlappande. I denna rapport används båda kunskapskällorna då de har lite olika styrkor. NTU möjliggör jämförelser med läns- och rikssnitt, medan den egeninitierade trygghetsundersökningen möjliggör viss geografisk nedbrytning då kommunen är indelad i nio områden. Kartorna ovan (Origo group) visualiserar indelningen från trygghetsundersökningen. I lägesbilden finns också några diagram för nationella resultat där data för kommunen ej gått att få eller för att påvisa skillnader mellan till exempel åldersgrupper och kön där kommunala data ej finns med.

Totalt antal anmälda brott

Totalt antal anmälda brott per 100 000 invånare kommunen, länet, riket 2017–2022

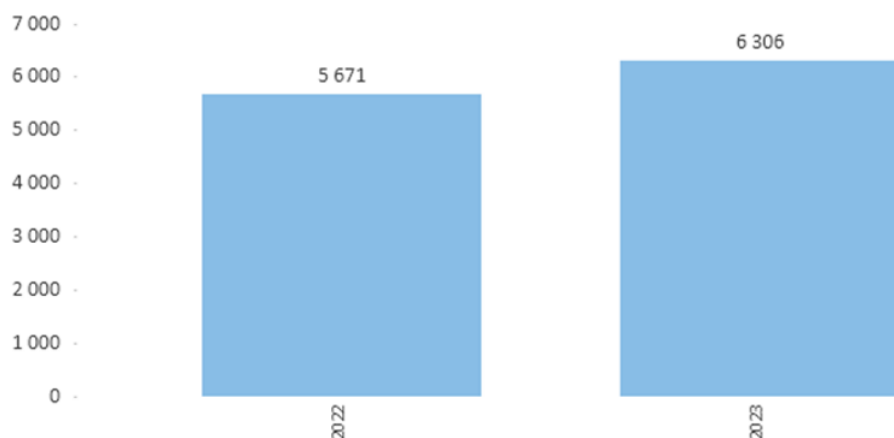
Källa: Brottsförebyggande rådet (BRÅ)
Bearbetad av: Samhällsanalys, Region Dalarna

Källa: BRÅ/Polisen

Mellan 2017 och 2022 kan man se att Falun ligger lägre i statistiken för anmälda brott (per 100 000 invånare). Både gentemot hela landet och Dalarnas län. 2020 låg dock anmälda brott på samma nivå som länet.

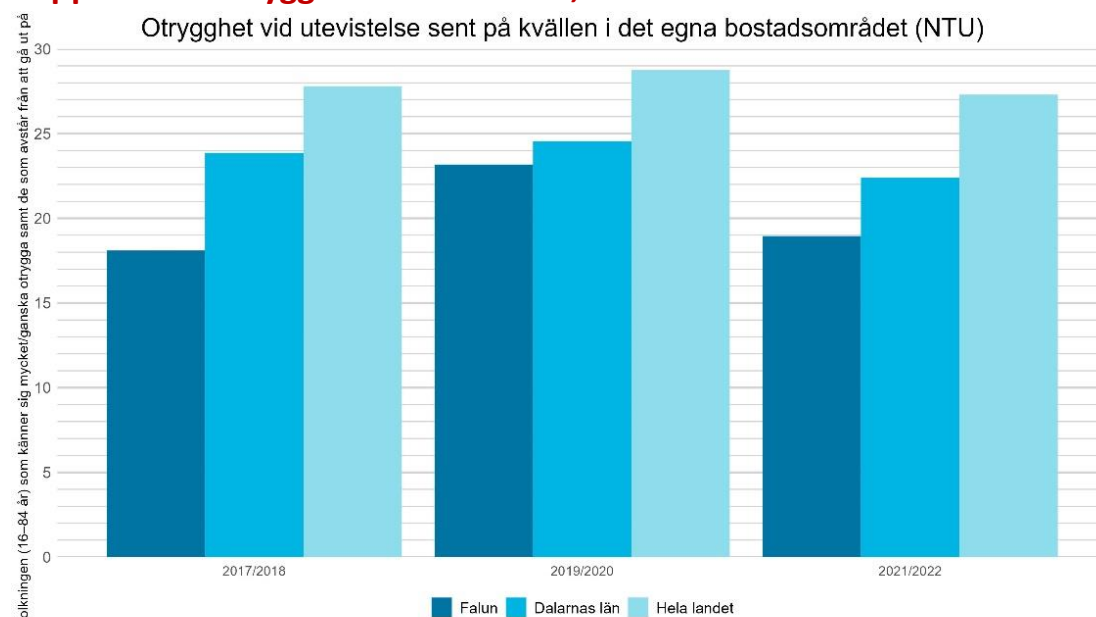
Totalt antal anmälda brott Falu kommun 2022 och 2023

Källa: Polisens statistikprogram STATUS

En ökning av anmälda brott har skett mellan 2022 och 2023. Skillnaden är 635 anmälningar.

Rapporterad otrygghet i kommunen, länet och riket 2017–2021

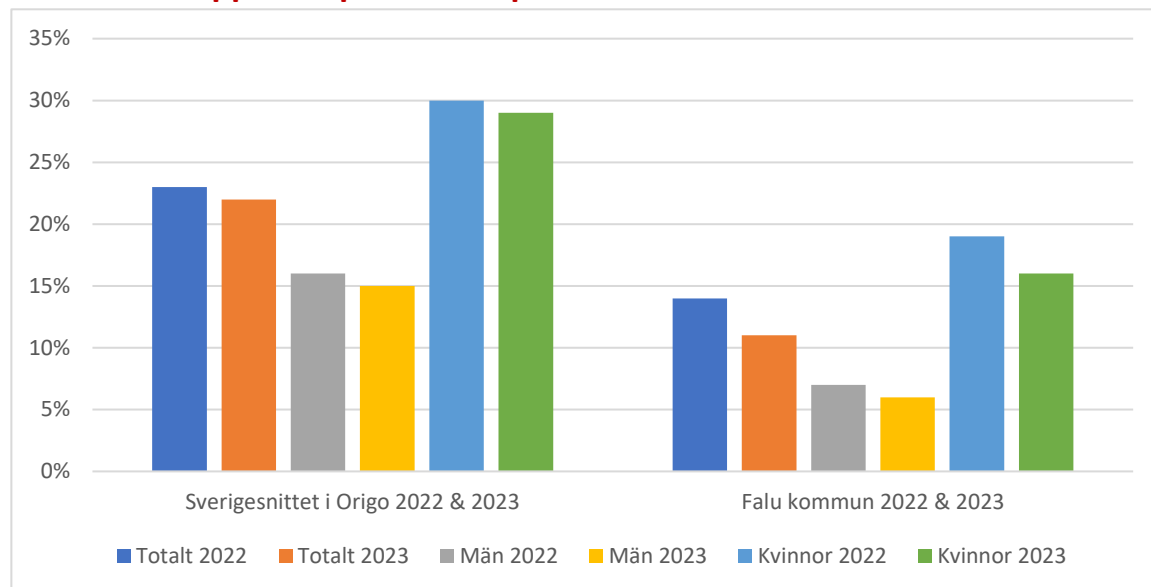
Källa: Brottsförebyggande rådet (BRÅ)
Bearbetad av: Samhällsanalys, Region Dalarna

NTU, 2017 – 2021 Falu kommun, länet, riket

Trygghetsmätningar på kommunövergripande nivå har genomförts under många år. Mätningarna har genomgående påvisat att kommuninvånarna i Falun varit jämförelsevis trygga i förhållande till snittet för kommuner både i länet och landet. Från 2022 genomför Falun tillsammans med Borlänge, Karlstad och Örebro tillsammans med polisen även områdesindelade trygghetsmätningar. Dessa områdestrygghetsmätningar görs av Origo group och genomförs redan i många andra delar av landet, varför det också går att jämföra med ett "Sverigesnitt".

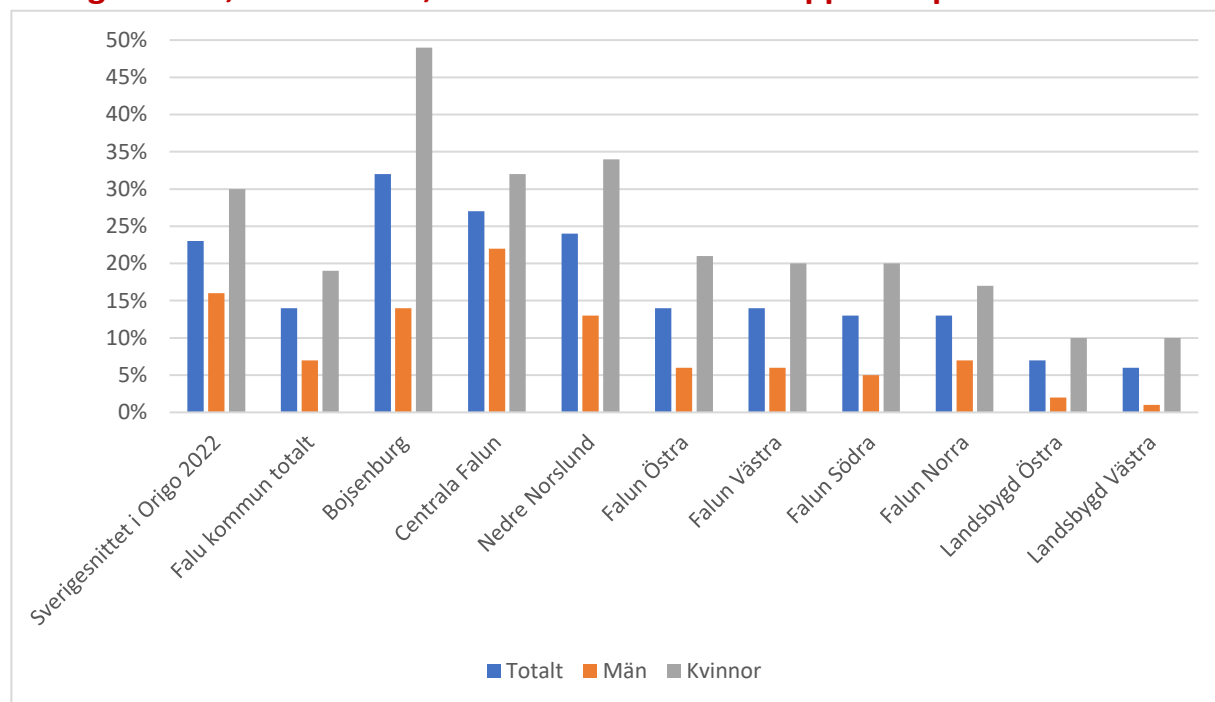
Andel svarande som uppger otrygghet i bostadsområdet ensam en sen kväll i Falun totalt samt uppdelat på män respektive kvinnor 2022 och 2023

Källa: Origo group

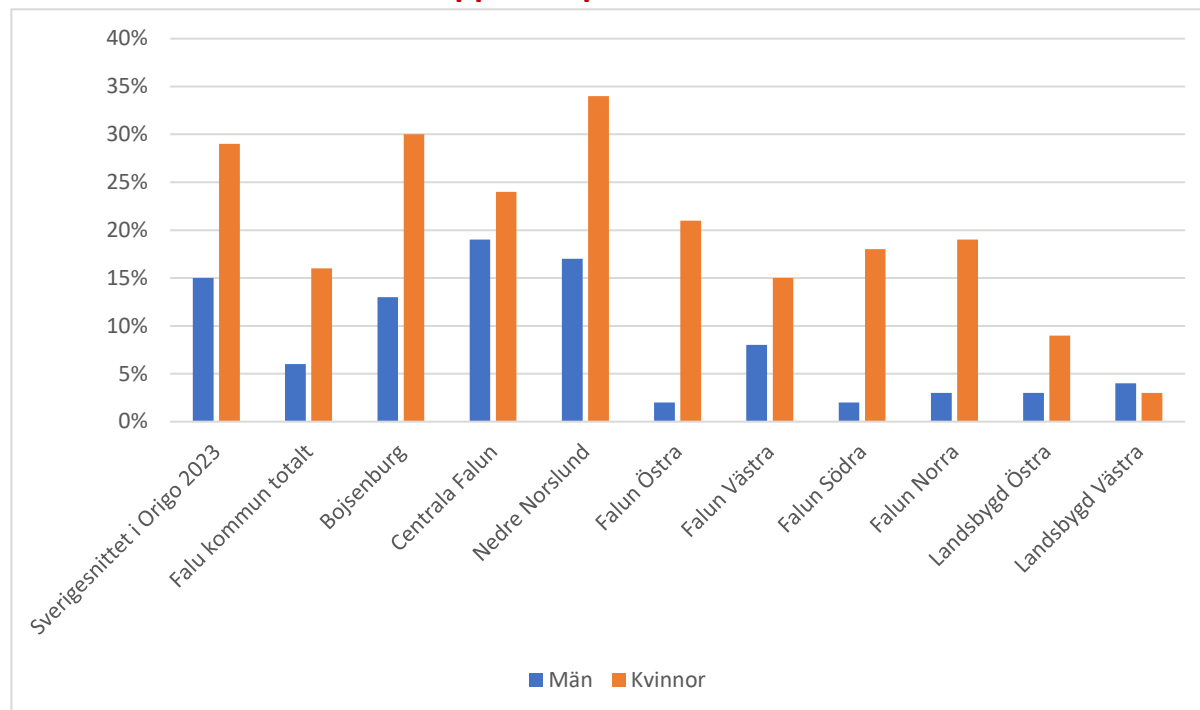
Även i trygghetsmätningarna genomförda av Origo group så ligger Falun på kommunövergripande nivå bättre till vad gäller trygghet än Sverigesnittet. När vi sedan delar upp på områdesnivå, kön och ålder så kan vi se skillnader mellan kommunens områden. 2022 rapporterade 49% av kvinnorna i Bojsenburg att de kände sig otrygga att gå ut i ensamma i sitt bostadsområde på kvällen. Några andra områden ligger också högre än Sverigesnittet vad gäller otrygghet, centrala Falun (inklusive Järnet) samt Nedre Norslund.

Andel som rapporterar otrygghet i sitt bostadsområde ensam en sen kväll, Sverigesnittet, Falun totalt, samt Faluns områden uppdelat på män och kvinnor 2022

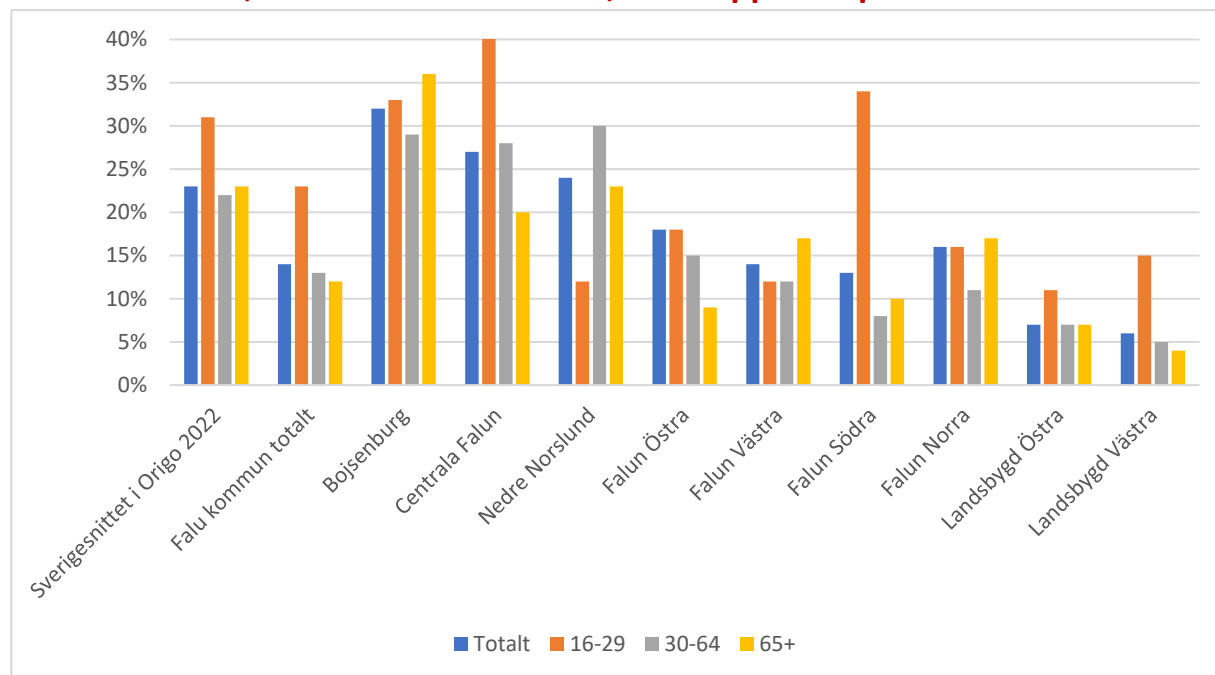
Källa: Origo group

Andel som rapporterar otrygghet i bostadsområdet ensamma en sen kväll, Sverigesnitt, Falun totalt samt områden uppdelat på män och kvinnor 2023

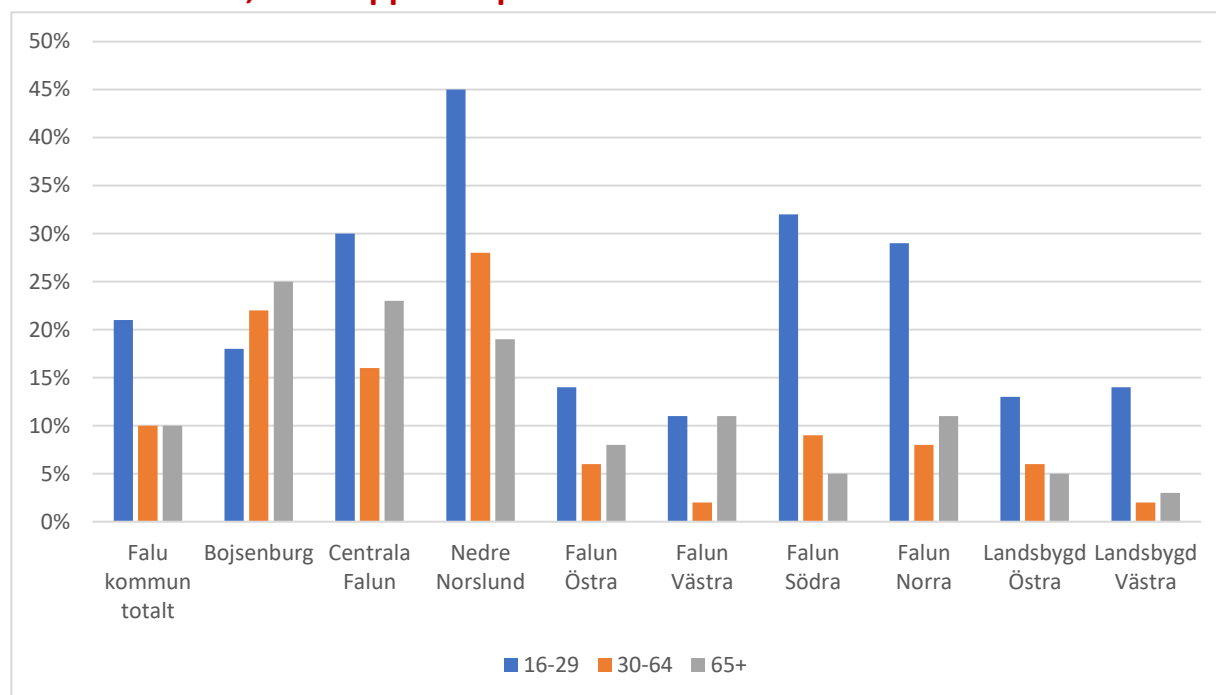
Källa: Origo group

Andel som uppger otrygghet i bostadsområdet ensamma en sen kväll, Sverige, Falu kommun totalt, Faluns områden totalt, samt uppdelat på ålder 2022

Källa: Origo group

Andel som uppger otrygghet i bostadsområdet ute ensam en sen kväll i Faluns områden totalt, samt uppdelat på ålder 2023

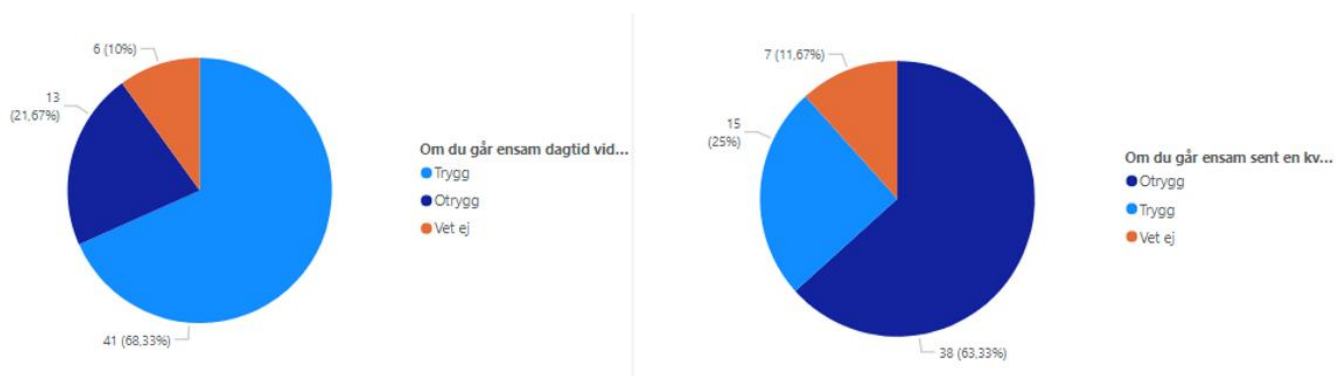

Källa: Origo group

För Falu kommun totalt samt i några av områdena så sticker åldersgruppen 16-29 år ut som mest otrygga i sitt bostadsområde ensam en sen kväll. Det är också en åldersgrupp som också i större utsträckning kan antas röra sig ute i området sena kvällar för att till exempel ta sig till och från träningar samt restaurang och krogbesök.

Rapporterad otrygghet vid Knutpunkten/Holmtorget

Om du går ensam vid Knutpunkten/Holmtorget, känner du dig då trygg eller otrygg? Dagtid
Sent en kväll

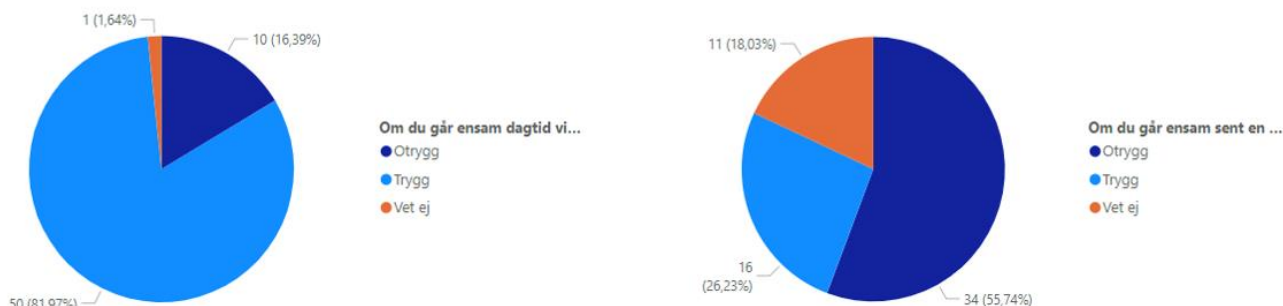
Källa: Lokal trygghetsundersökning, Falu kommun/Polisen, maj 2023

Rapporterad otrygghet vid Resecentrum/stationsområdet

Om du går ensam vid Resecentrum/stationsområdet, känner du dig då trygg eller otrygg?

Dagtid

Sent en kväll

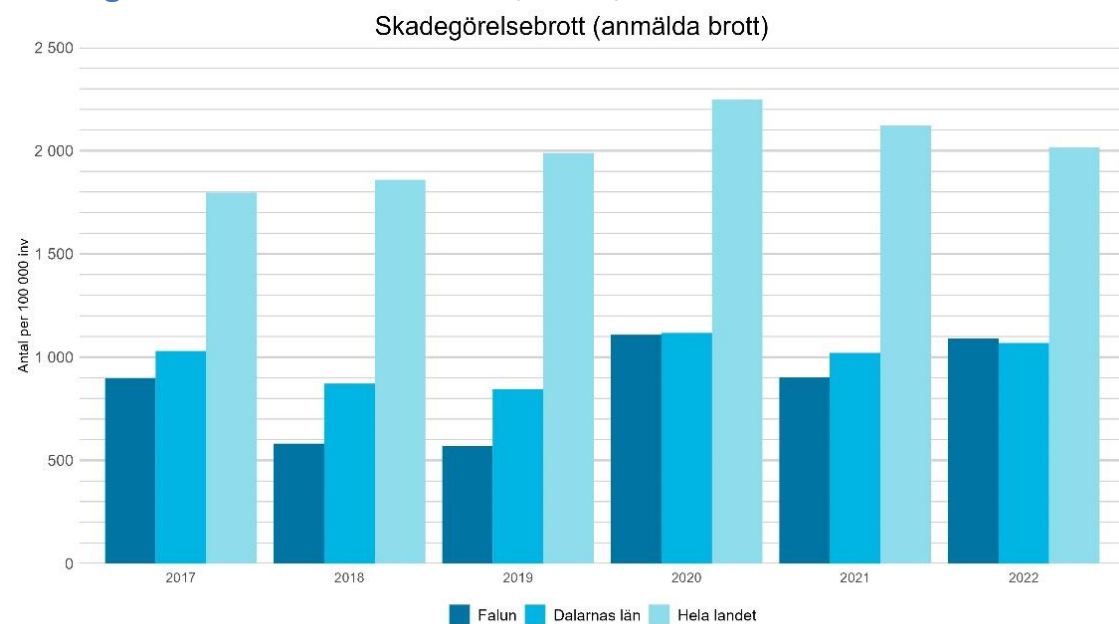
Källa: Lokal trygghetsundersökning, Falu kommun/Polisen, maj 2023

Knutpunkten/Holmtorget och Resecentrum/stationsområdet har återkommande varit platser som rapporterats som otrygga. Det som rapporterats är bland annat misstänkt öppen droghandel, samlingar av unga, närvaro av vuxna med missbruk och stökiga individer. Vid Resecentrum har det under lång tid funnits personer som bosatt sig. I maj 2023 genomförde Falu kommun och polisen en gemensam trygghetsmätning där personer som vistas vid Knutpunkten/Holmtorget och/eller Resecentrum/stationsområdet fick möjlighet att svara på frågor om tryggheten via en länk/QR-kod. Undersökningen är tänkt att följas upp med motsvarande under 2024.

Skadegörelsebrott

Skadegörelsebrott är relevant att studera i en lägesbild eftersom exempelvis en nedklottrad eller på annat sätt förstörd miljö inte bara upplevs som otrivsamt och ful av många, den kan också skapa otrygghet och leda till att människor upplever att området är på väg att förstöras eller förslummas. Skadegörelse är också ett brott som kan innebära stora kostnader för kommunen, exempelvis i form av krossade fönsterrutor som måste bytas eller fasader som ska saneras från klotter.

Skadegörelsebrott Falu kommun, länet, riket 2020 – 2022

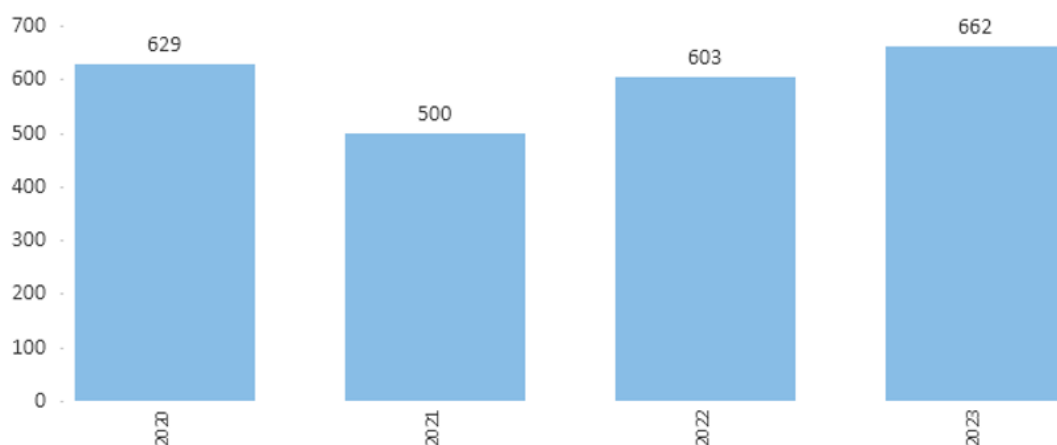

Källa: Brottsförebyggande rådet (BRÅ)
Bearbetad av: Samhällsanalys, Region Dalarna

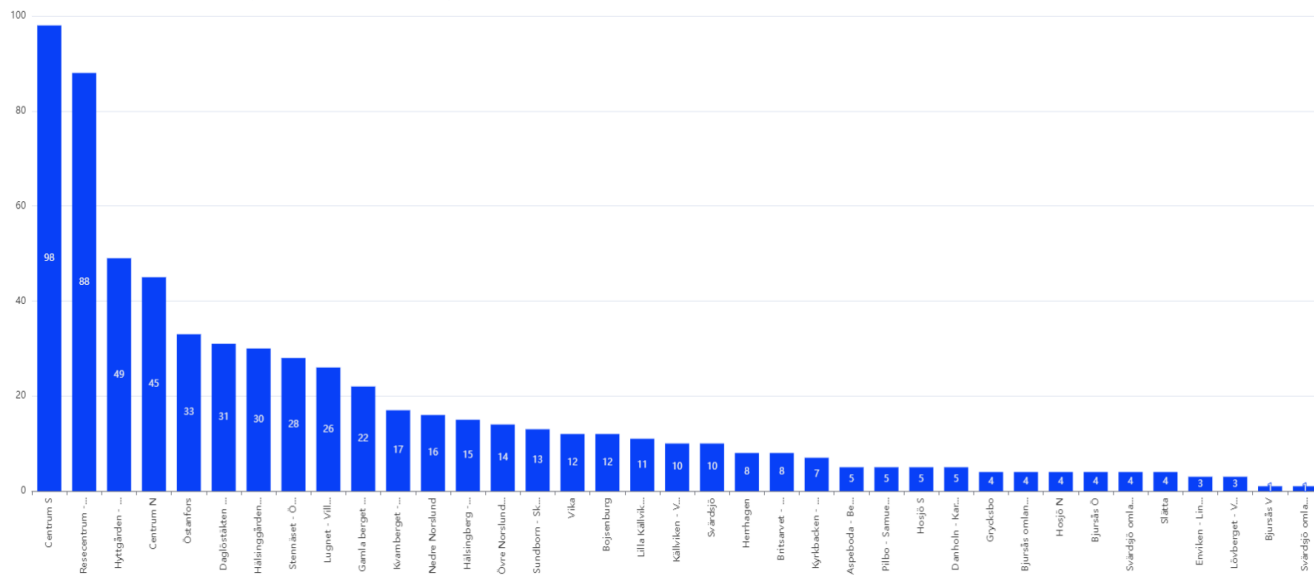
Källa: BRÅ

Anmälda skadegörelsebrott Falu kommun 2020 - 2023

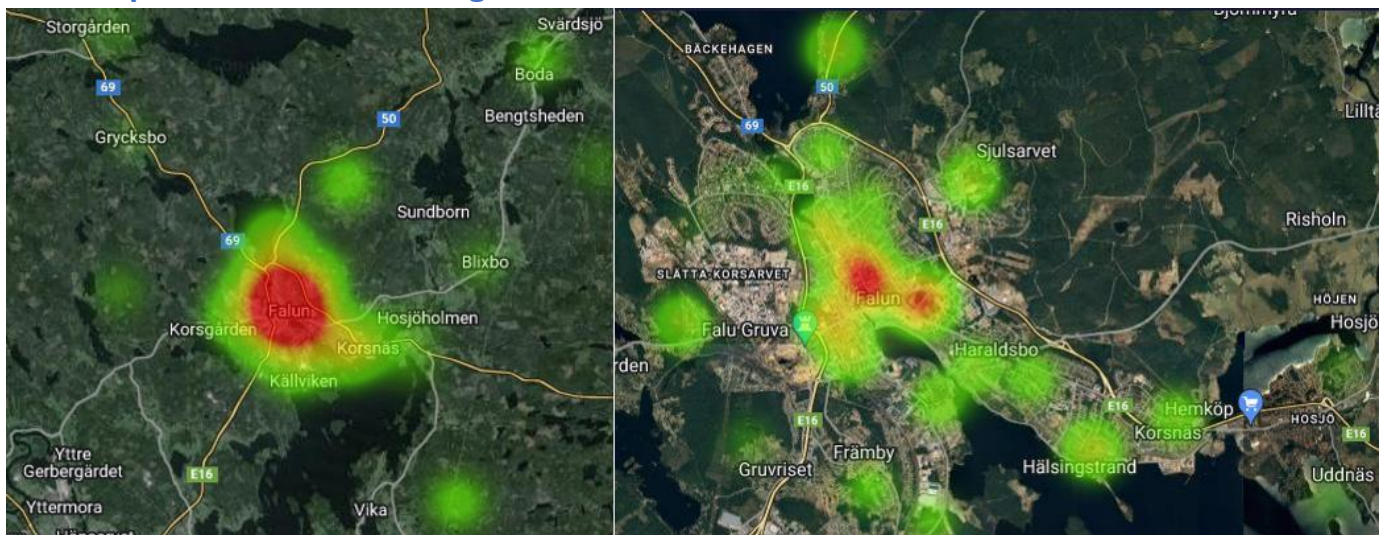
Källa: Polisens statistikprogram STATUS

Anmälda skadegörelsebrott per område i Falun 2023

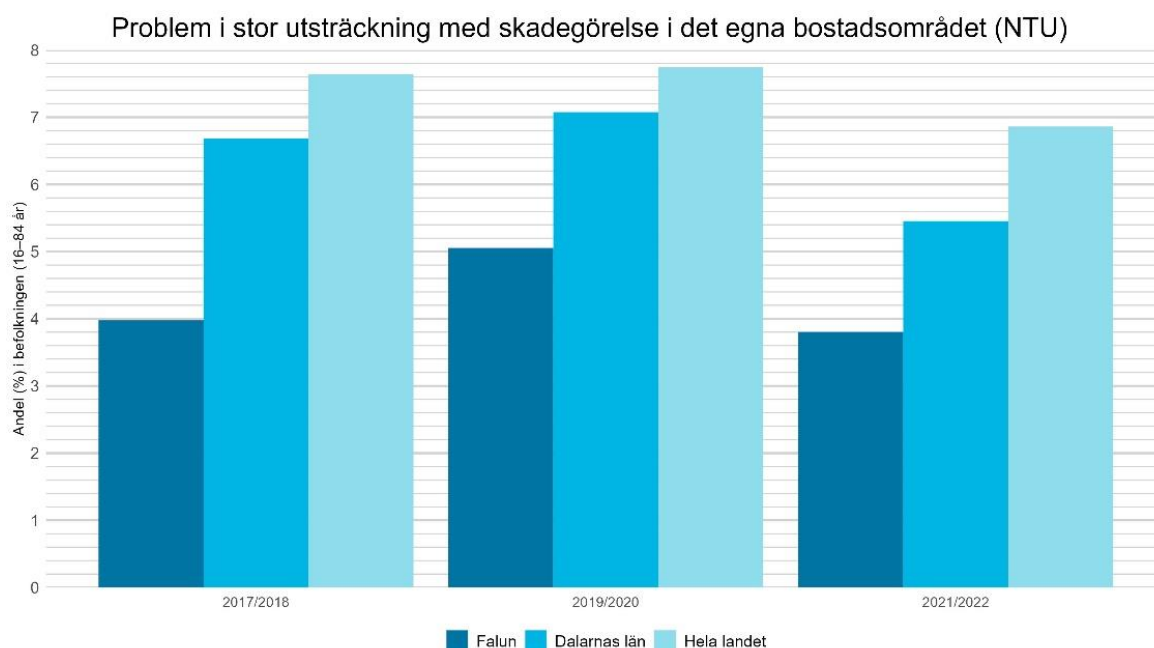
Källa: Polisen/Embrace

Heatmap över anmälda skadegörelsebrott i Falun 2023

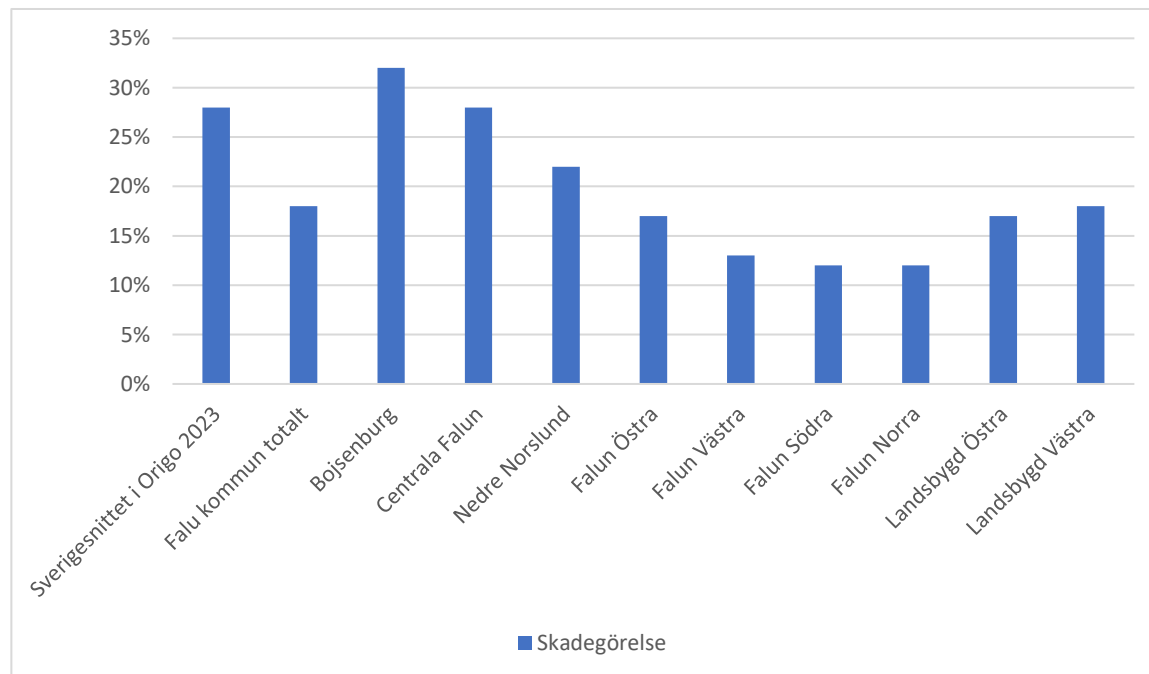
Källa: Polisen/Embrace

Problem med skadegörelse i mitt bostadsområde kommunen, länet, riket 2017 - 2021

NTU, 2017 – 2021 Falu kommun, länet, riket

Problem med skadegörelse i bostadsområdet, riket, kommunen, samt områden/bostadsområden 2023

Källa: Origo group

Skadegörelse genom klotter

I EST Falun beslutades 2020 om en gemensam satsning mot klotter. Samverkansgruppen tog del av Brottsförebyggande rådets rekommendationer om hur man ska bedriva förebyggande arbete mot klotter. Som exempel att polisanmäla klotter så att polisen kan lagföra klottrare, sanera bort klotter så snart det uppstår, försvåra klottrandet bland annat genom svärmålade underlag, integrera åtgärder/rutiner i den ordinarie verksamheten, bemöta och bejaka graffiti på samma sätt som andra fritidsintressen.

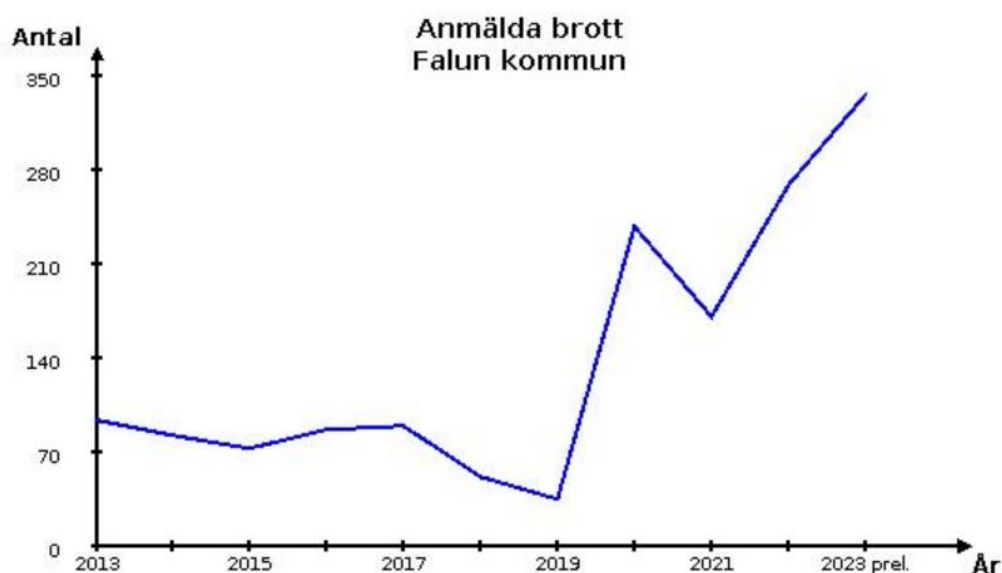
I Falun togs en förenklad rutin fram för polisanmälan av klotter samt en överenskommelse om snabb sanering. Alla Falubor kan också bidra till snabb upptäckt genom att rapportera skadegörelse i en kartbaserad app i telefonen.

Där det är möjligt används material som försvårar klotter vid platser som kan vara särskilt utsatta.

I centrala Falun finns så kallade lagliga graffittiväggar. Dessa har tillkommit vid olika tillfällen, varav den senaste 2015. Faluns fritidsledare arbetar utifrån ungas intresse och så även när det gäller graffiti. Fritidsledarna har de senaste åren haft gruppverksamhet för unga som önskat att lära sig att måla graffiti vid Faluns lagliga väggar och har i samband med dessa också lyft negativa konsekvenser av att måla olagligt.

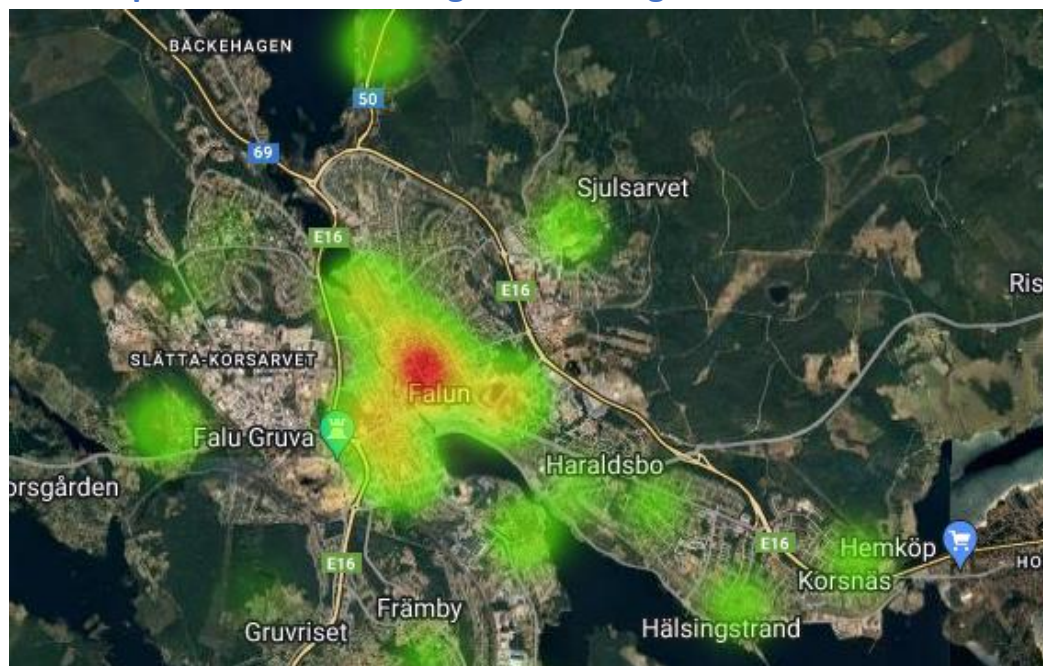
Med den rutin vi har infört så ser vi inte att klotteret har ökat i Falun, däremot har antalet polisanmälda klotterbrott ökat markant. I den nationella trygghetsundersökningen NTU ligger också Falun fortsatt lägre än snittet för Dalarnas kommuner och övriga Sverige vad gäller upplevda problem med klotter i det egna bostadsområdet. Arbetet fortsätter med att försöka minska klotterbrotten.

Anmälda klotterbrott i Falu kommun 2016 - 2023

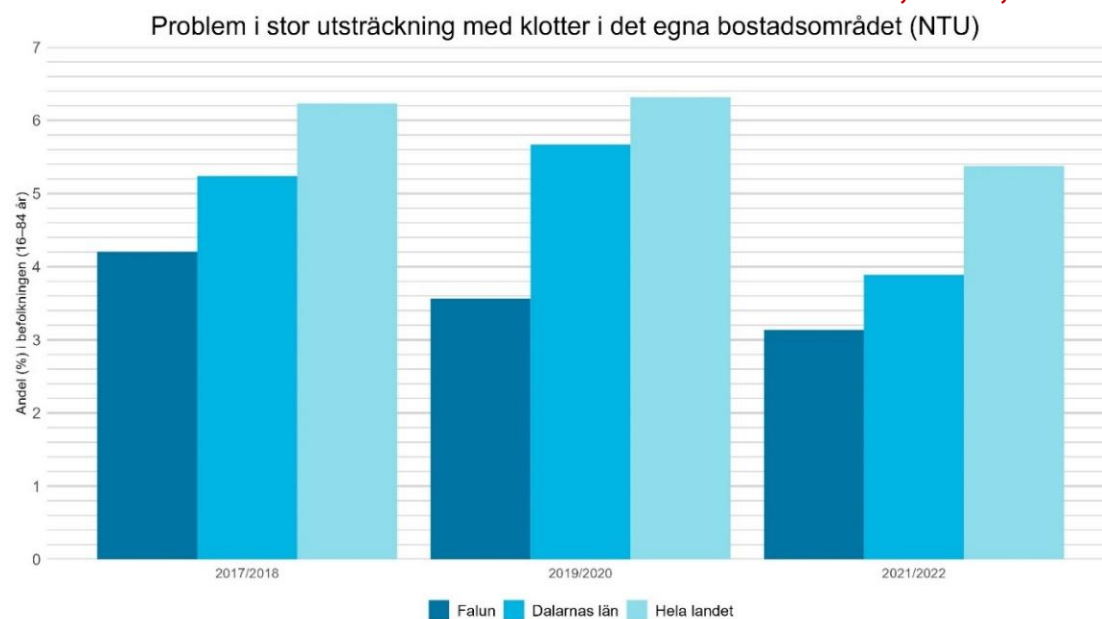
Källa: BRÅ

Heatmap för anmälda skadegörelsebrott genom klotter i Falun kommun 2022 – 2023

Källa: Polisen/Embrace

Problem med klotter i mitt bostadsområde kommunen, länet, riket 2017 - 2021

Källa: Brottsförebyggande rådet (BRÅ)
Bearbetad av: Samhällsanalys, Region Dalarna

Källa: BRÅ

Kostnader för skadegörelse

I kommunen hanteras skadegörelse och kostnader för skadegörelse främst av Serviceförvaltningen samt Miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningen. Det finns idag inget gemensamt system för rapportering och hantering av skadegörelse och kostnader av skadegörelse. För att kunna arbeta med brottsförebyggande insatser som sedan kan följas upp behövs ett enkelt och enhetligt system. De kommunala bolagen Kopparstaden och Falu energi och vatten hanterar också skadegörelse samt kostnader för detta samt även Lugnet i Falun AB (LUFAB).

Lägesbild för Falun – enligt 4§ Lag (2023:196) om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete Brott och (o)trygghet

Kostnader för skadegörelse för kommunen samt kommunala bolag

	2022	2023
Miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningen		
Serviceförvaltningen		2 490 355 kr (all skadegörelse inklusive klotter)
Falu energi och vatten	150 000 kr	450 000 kr
Kopparstaden	128 649	118 010
LUFAB		

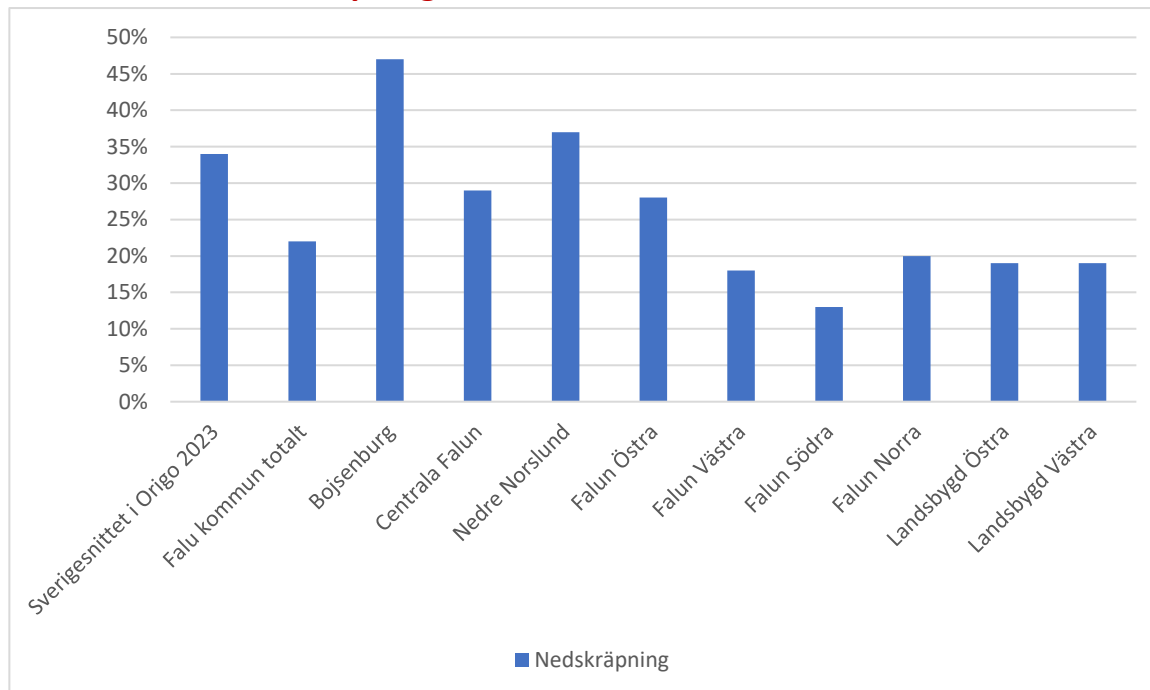
Källa: Respektive verksamhet

Kostnader för klotter för kommunen samt kommunala bolag

	2022	2023
Miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningen	503 456 kr	410 761 kr
Serviceförvaltningen		2 490 355 kr (all skadegörelse inklusive klotter)
Falu energi och vatten	200 000 kr	200 000 kr
Kopparstaden	25 590 kr	24 094 kr
LUFAB		

Källa: Respektive verksamhet

Problem med nedskräpning i bostadsområdet 2023

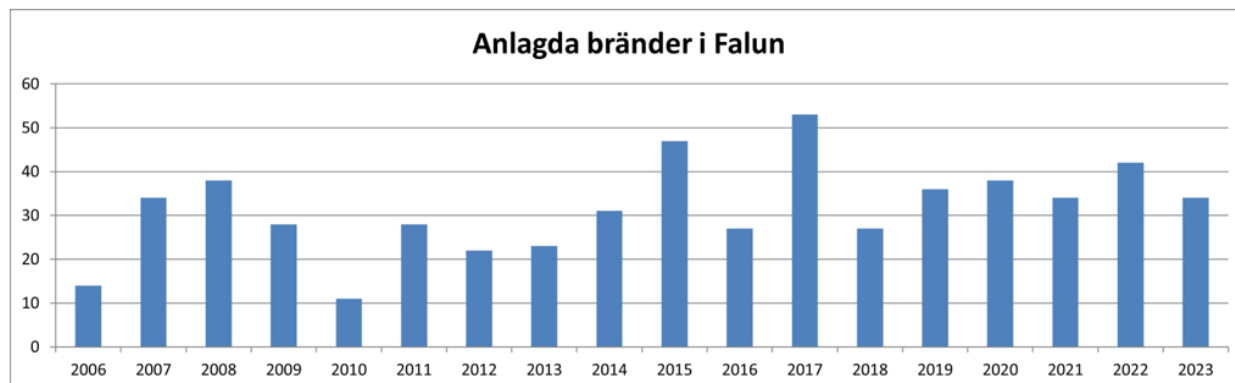

Källa: Origo group

Anlagda bränder

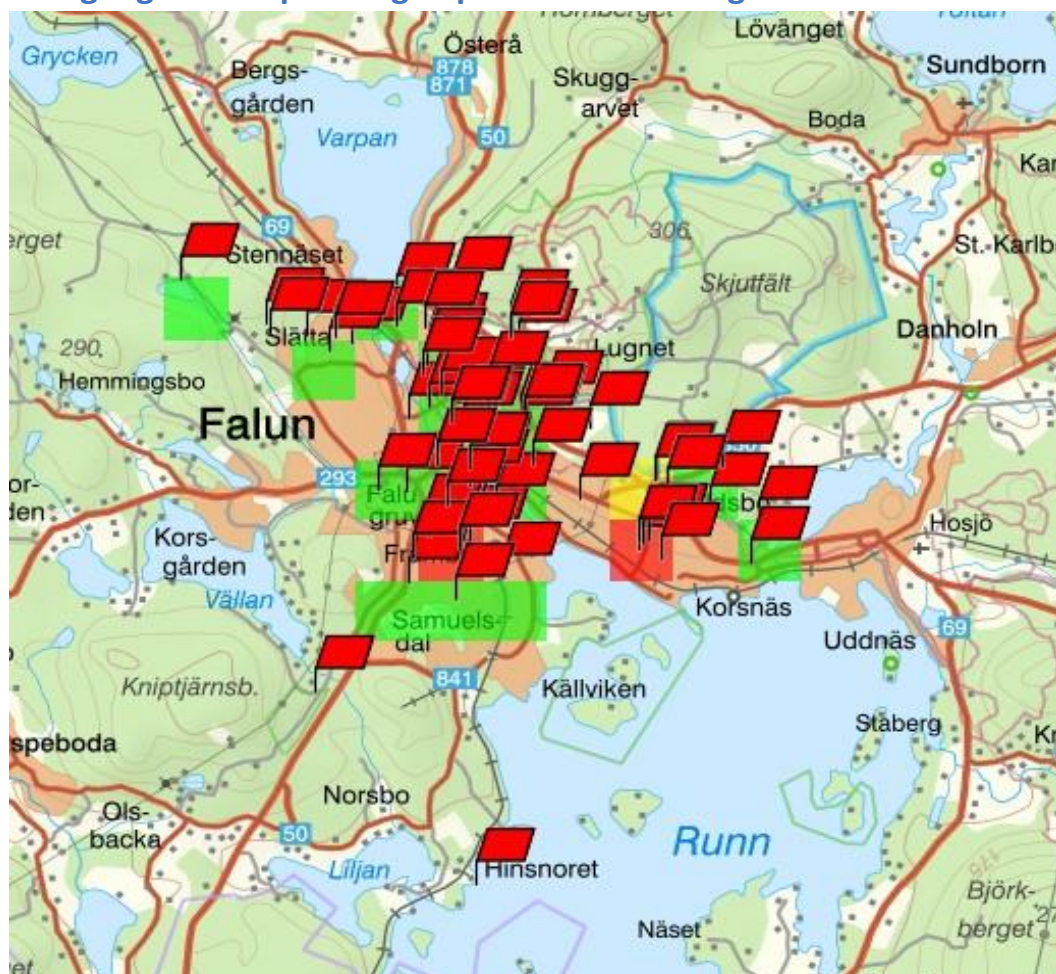
Anlagda bränder är ett brott som innebär stora konsekvenser för liv, hälsa och ekonomi. Staplarna nedan visar antalet misstänkt anlagda bränder i Falu kommun sedan 2006.

Misstänkt anlagda bränder

Källa: Räddningstjänsten Dala Mitt

Den geografiska spridningen på misstänkt anlagda bränder 2022–2023

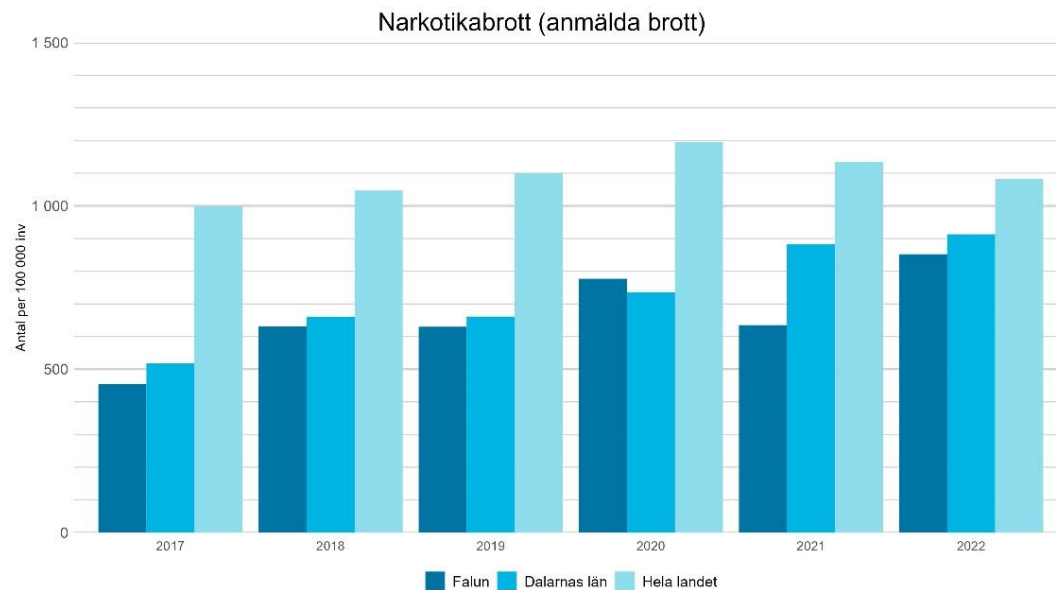

Källa: Räddningstjänsten Dala Mitt, Heatmap

Narkotikabrott

Antalet anmälda narkotikabrott (brott enligt narkotikastrafflagen) har sett till tid ökat i Falun. Anmälda brott är dock inte ett särskilt bra mått för att mäta användandet av narkotika då antalet anmälningar i mycket stor utsträckning styrs av vilken prioritet och vilka resurser polisen ägnar åt att upptäcka narkotikabrott. Detta innebär att narkotikabrott är en brottskategori där antalet anmälningar måste kompletteras med alternativa källor, något som kommer göras i detta avsnitt samt även i statistisk från socialtjänsten under senare avsnitt.

Anmälda narkotikabrott kommunen, länet, riket 2017 – 2022

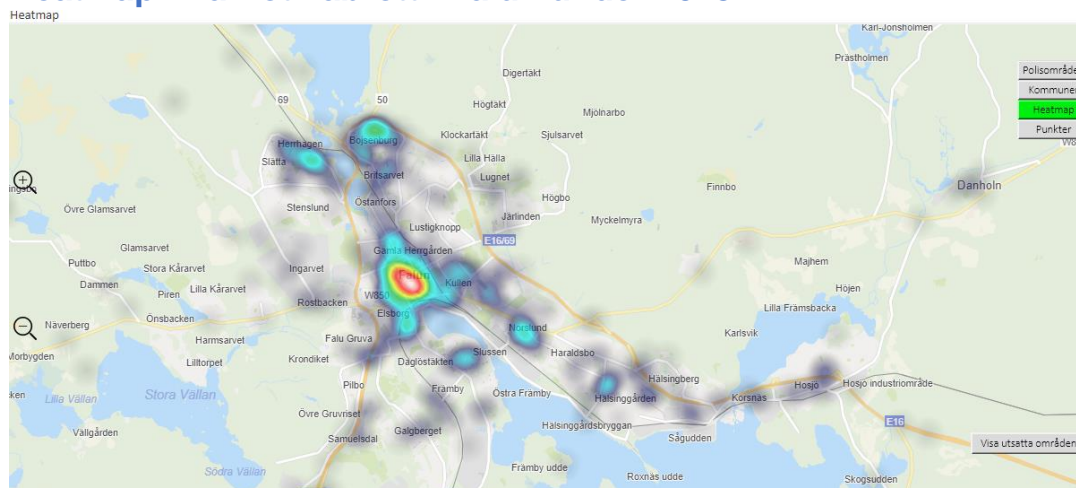

Källa: Brottsförebyggande rådet (BRÅ)
Bearbetad av: Samhällsanalys, Region Dalarna

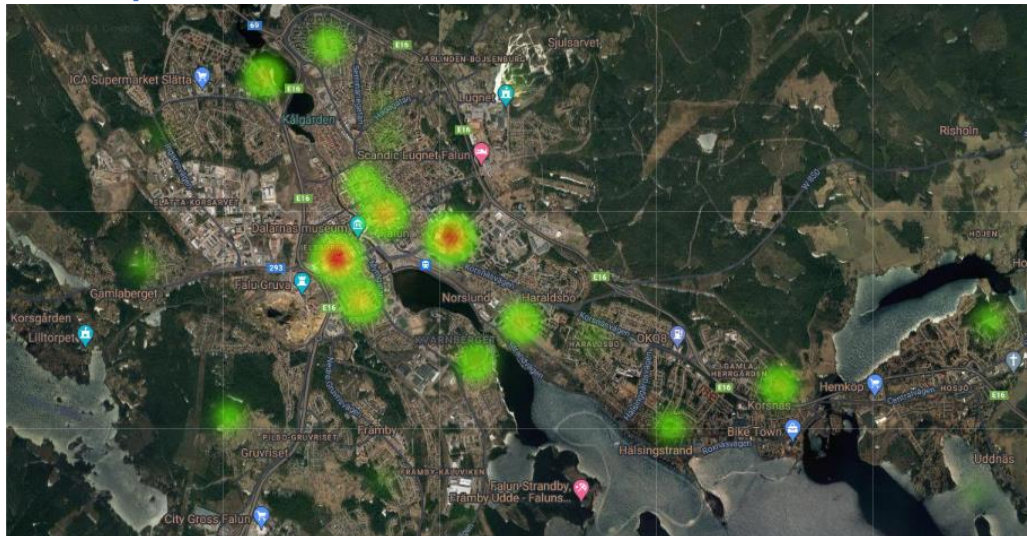
Källa: BRÅ

Heatmap - narkotikabrott i Falun under 2023

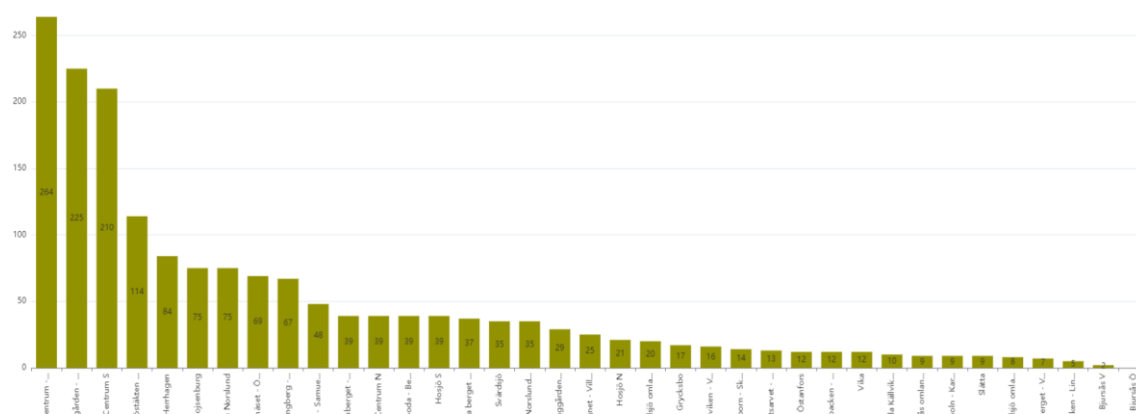
Källa: Heatmap, Polisen

Heatmap - narkotikabrott i Falun under 2023

Källa: Heatmap, Polisen/Embrace

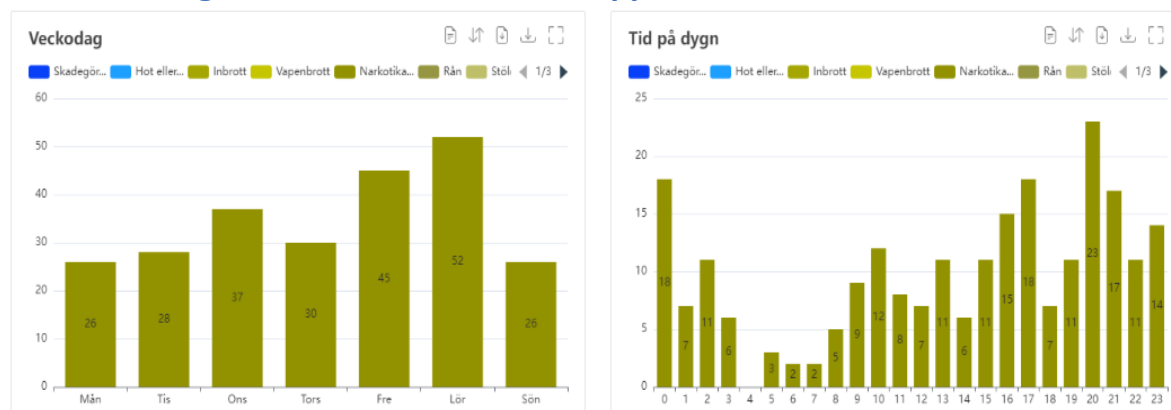
Polisanmälda narkotikabrott 2023 uppdelat på Faluns områden

Källa: Embrace/Polisen

I områden Resecentrum/Dalregementet, Hyttgården/Elsborg, Centrum södra (stadskärnan), Daglöstakten/Järnet, Herrhagen, Bojsenborg och Nedre Norslund har flest narkotikabrott polisanmäls.

Tider och dagar när narkotikabrotten upptäcks

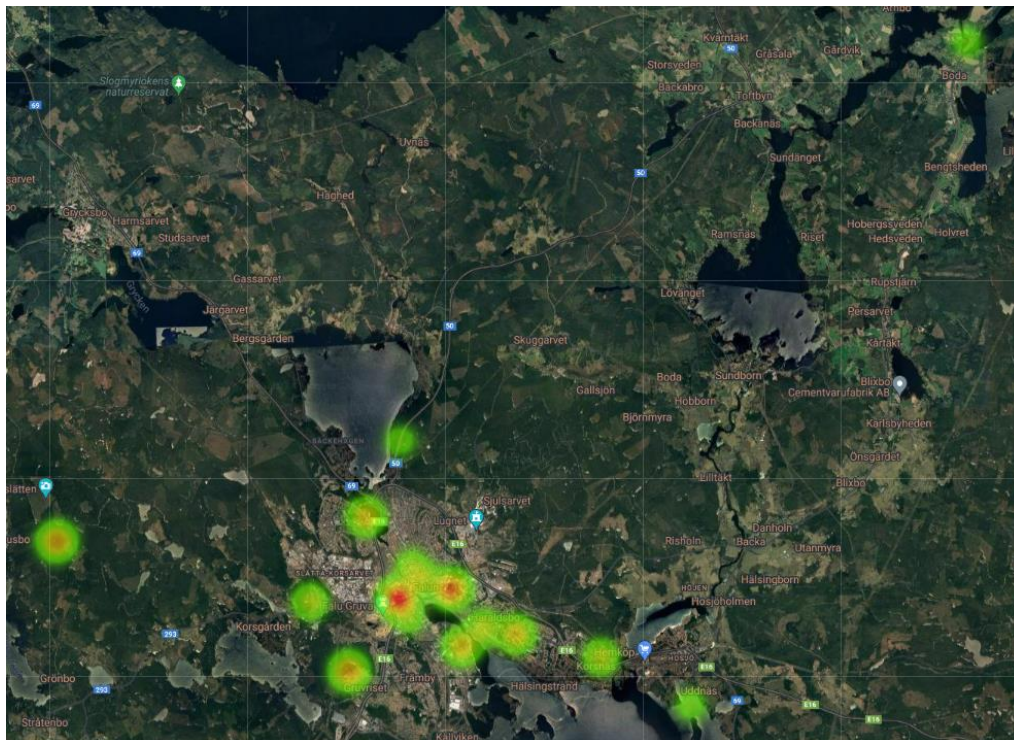
Källa: Embrace/Polisen

Lägesbild för Falun – enligt 4§ Lag (2023:196) om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete Brotts och (o)trygghet

Rattfylleri under påverkan av narkotika i Falu kommun

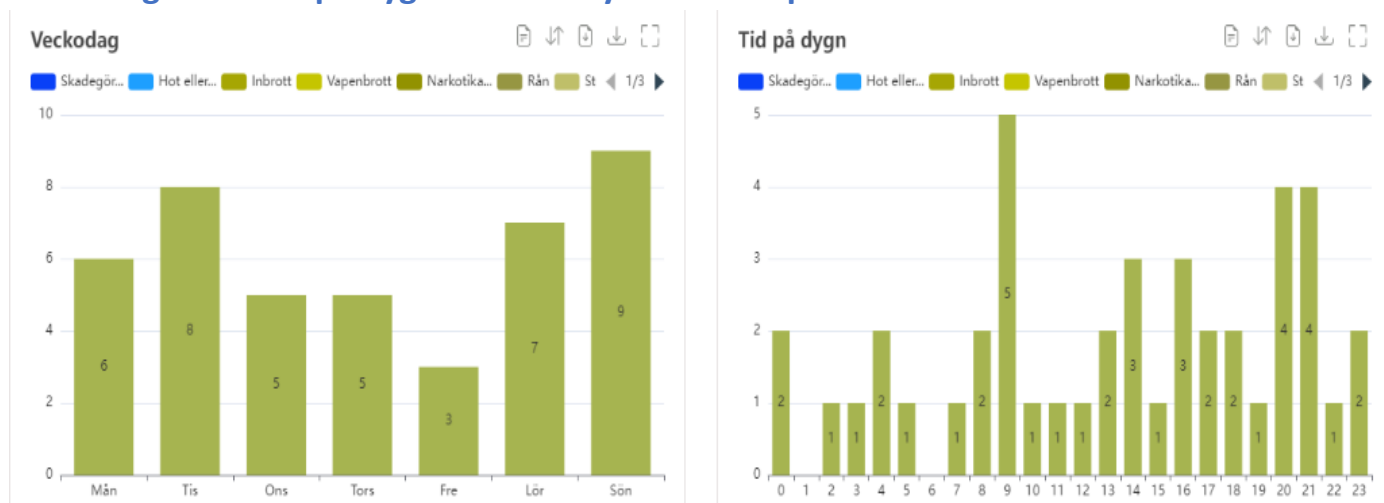
När det gäller rattfylleri under påverkan av narkotika upptäcks dessa brott vanligtvis när polisen utför trafikkontroller. I stor utsträckning är således dessa personer inte några personer som polisen riktat in sig specifikt på.

Heatmap som visar platser för rattfylleri under påverkan av narkotika 2023

Källa: Heatmap, Embrace/Polisen

Veckodagar och tid på dygnet för rattfylleri under påverkan av narkotika 2023

Källa: Embrace/Polisen

Narkotika i krogmiljö

STAD:s (Stockholm förebygger Alkohol- och Drogetproblem)

STAD har det nationella ansvaret för konceptet och nätverket Krogar mot knark. Under 2023 genomförde STAD med stöd av Länsstyrelsen en undersökning i sju län i Sverige, däribland Dalarna. Undersökning har tidigare genomförts i bland annat Stockholms län. Undersökningen innehöll bland annat enkätfrågor till krögare, kommunal personal samt poliser och svaren har sammanställts som en del i en rapport, Narkotikakartläggningen i 7 län, 2023. Nedan presenteras några av delarna som gäller Dalarna.

Narkotikakartläggning i 7 län 2023 - Dalarna

Krögarnas svar - Upplever du att det finns mer eller mindre narkotika på krogen i den stad/ort du arbetar jämfört med för 5 år sedan?

- Mer narkotika idag – 42%
- Mindre – 1,5%
- Ingen skillnad – 11%
- Vet ej - 45%

Många av krögarna som svarat med fritext önskar i utbildning, mer samverkan med polis och kommun samt stöd i att ta fram rutiner/policys.

Svar från kommunalt anställda samt poliser - Upplever du att narkotikarelaterade problem i krogmiljö har förändrats senaste 5 åren?

- Ja – 40% kommun; 66% polis
- Har inte förändrats – 7% kommun; 11% polis

Hur har det förändrats senaste 5 åren?

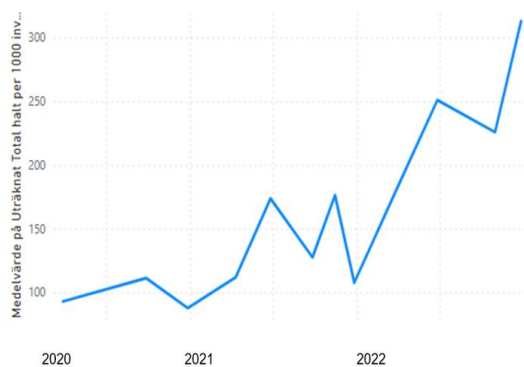
Viss/stor ökning av:

- Narkotikabruk – 88% kommun; 97% polis
- Antal droger som florerar – 81% kommun; 88% polis

Analys av drogförekomst i Faluns avloppsvatten 2020 – 2022

Gävle kommun och Gävleborg var först ut i landet med att regelbundet genomföra mätningarna. Falu kommun genomför sedan 2016 provtagning och analys av drogförekomst i avloppsvattnet. Många kommuner i landet genomför dessa mätningar. I delar av landet sker länsamordning av provtagningar och analys. Det är nu under 2024 också på gång i Dalarna för de kommuner som redan mäter och för kommuner som vill börja. För Faluns del så har mätningarna gett kunskap om förändringar av drogförekomst över tid i kommunen som ett komplement till polisens statistik kopplat till narkotikabrott, som ju är relaterat till hur den lokala polisen kunnat prioritera arbetet mot narkotikabrott samt enkätundersökning som främst riktar sig till unga.

Kokain, total halt per 1000 invånare

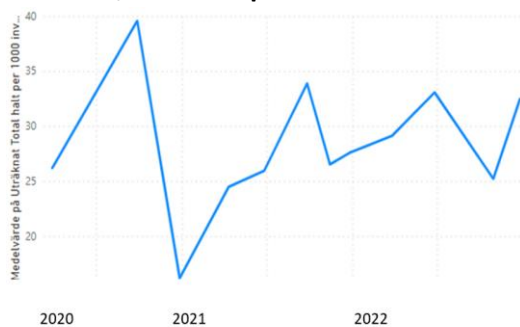
Källa: RISE Research Institutes of Sweden

Bensodiazepiner, total halt per 1000 invånare

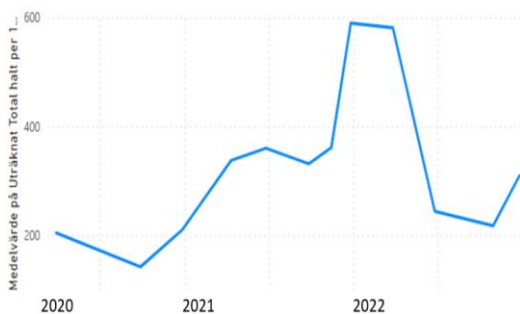
Källa: RISE Research Institutes of Sweden

Cannabis, total halt per 1000 invånare

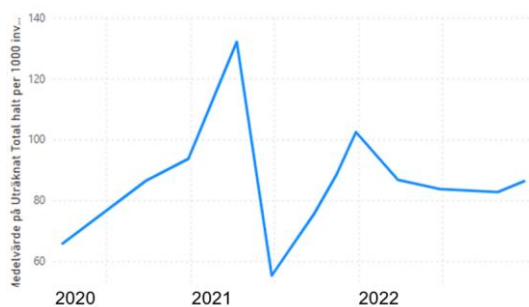
Källa: RISE Research Institutes of Sweden

Amfetamin, total halt per 1000 invånare

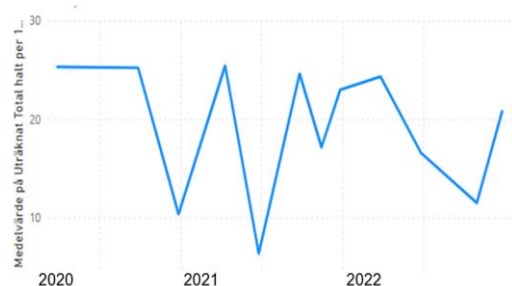
Källa: RISE Research Institutes of Sweden

Tramadol, total halt per 1000 invånare

Källa: RISE Research Institutes of Sweden

MDMA total halt per 1000 invånare (MDMA/Ecstasy)

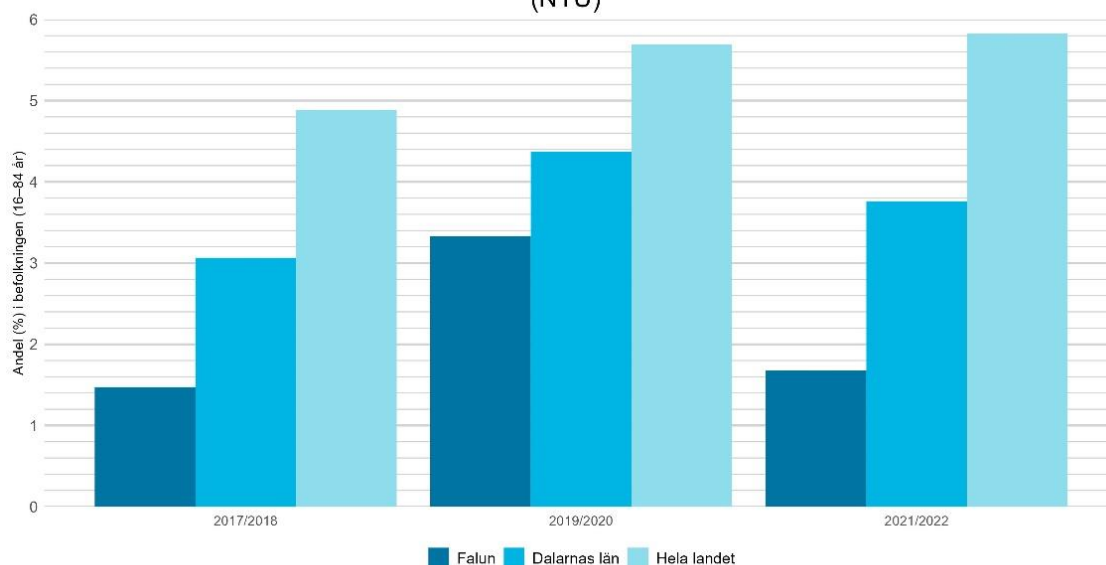

Källa: RISE Research Institutes of Sweden

Narkotika i bostadsområdet

Problem i stor utsträckning med öppen narkotikahandel i bostadsområdet

Problem i stor utsträckning med öppen narkotikahandel i det egna bostadsområdet (NTU)

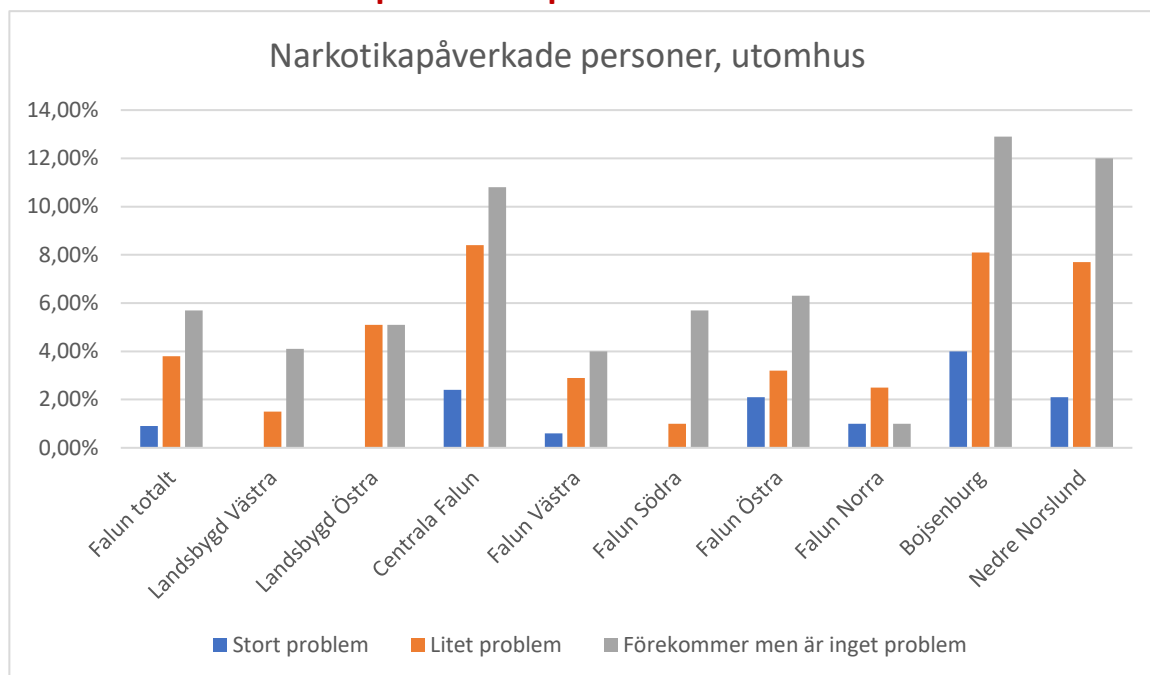

Källa: Brottsförebyggande rådet (BRÅ)
Bearbetad av: Samhällsanalys, Region Dalarna

Källa: NTU 2017, 2019, 2021 för Falu kommun, Dalarna, Sverige

Problem med narkotikapåverkade personer i bostadsområdet

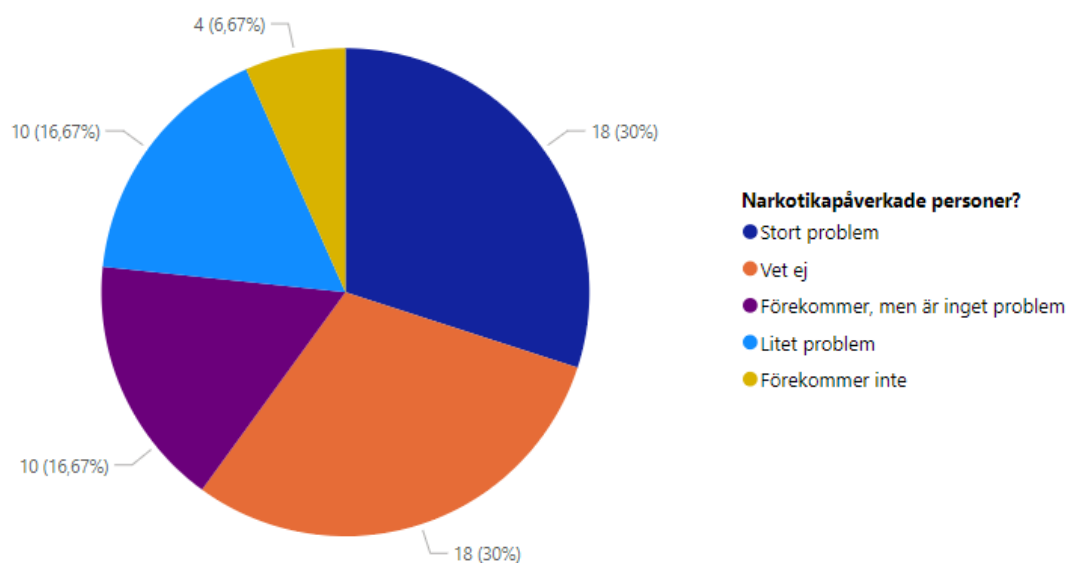
Källa: Origo group

Observerat narkotikaförsäljning i bostadsområdet

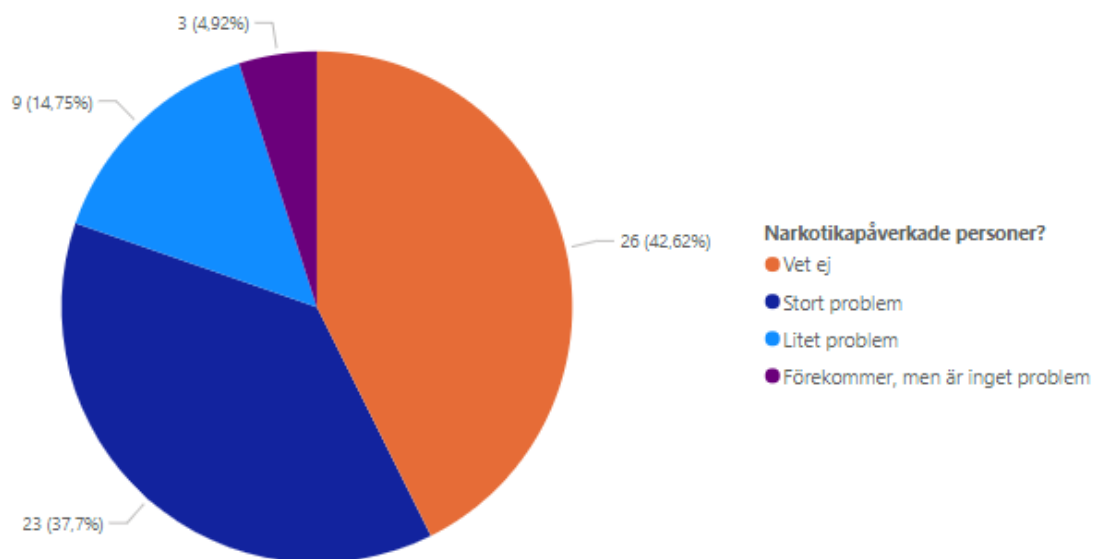
Källa: Origo group

Problem med narkotikapåverkade personer vid Knutpunkten/Holmtorget, stort, litet eller inget problem?

Källa: Lokal trygghetsundersökning, Falu kommun/Polisen, maj 2023

Problem med narkotikapåverkade personer vid Resecentrum/stationsområdet, stort, litet eller inget problem?

Källa: Lokal trygghetsundersökning, Falu kommun/Polisen, maj 2023

Ungas bruk av narkotika

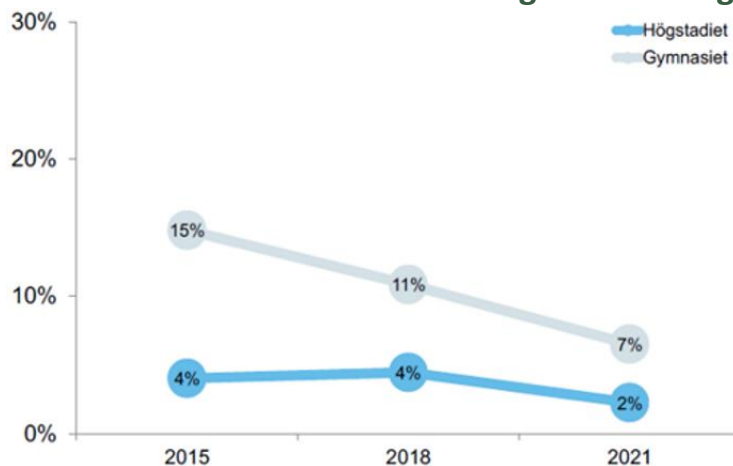
Skolundersökningar – narkotika bland högstadie- och gymnasieelever

Andel som använt narkotika – i Falun och snittet i Dalarna

Falu kommun högstadiet	Dalarna högstadiet	Falu kommun gymnasiet	Dalarna gymnasiet
2%	3%	7%	8%

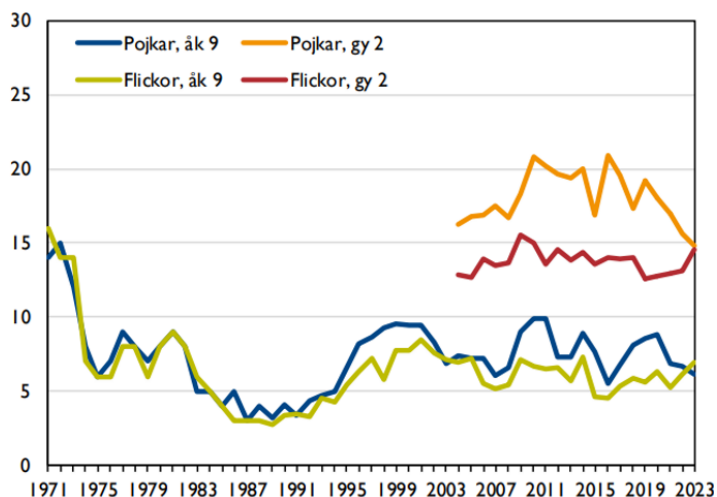
Källa: Ungdomsenkäten LUPP, 2021

Andel som använt narkotika – högstadiet och gymnasiet i Falun över tid

Källa: Ungdomsenkäten LUPP, 2021

Andelen (%) elever i Sverige som använt narkotika någon gång. Efter kön och årskurs, 1971–2023, nationellt resultat.

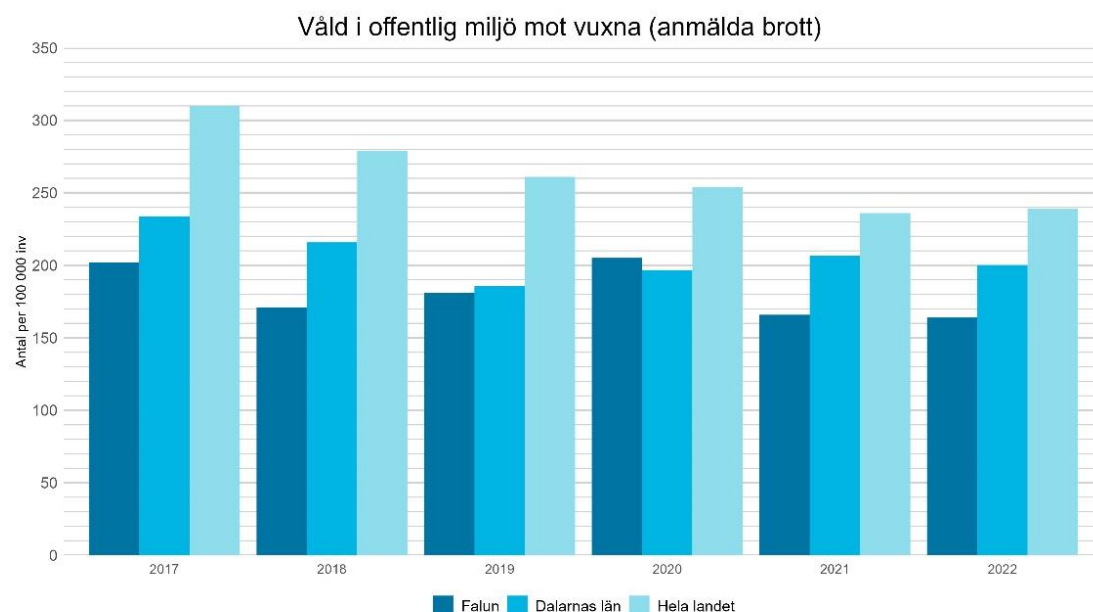

Källa: CAN, Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning, 2023

Våld i offentlig miljö

Våld i offentlig miljö är ett samlingsnamn för misshandel och annan våldsbrottslighet som sker i den offentliga miljön, alltså på stadens gator, torg och parker. En stor del av våldet i offentlig miljö har traditionellt sett en koppling till nöjeslivet och alkoholkonsumtion samt även narkotika. Att själv utsättas för, eller ha bekanta som utsätts för, våld i offentlig miljö kan också få stora effekter på otryggheten. Områden med flesta anmälda våldsbrott är Faluns centrala delar, i eller i närområdet till krogar, nattöppna restauranger/snabbmatställen samt Knutpunkten och Resecentrum. Dagar som sticker ut för våld i offentlig miljö är främst natten mellan fredag och lördag samt lördag och söndag. Tidpunkterna som sticker ut kopplat till helgkvällar och nätter är mellan 24.00-03.00. Våldsbrotten i offentlig miljö på vardagar ökade på tisdagar och torsdagar från 2021 till 2022 för att sedan minska något på torsdagar 2023. Även om det rör sig om ett litet antal brott, så är det viktigt att ha med sig att våldsbrott kan ha stora negativa konsekvenser för den som utsätts, både fysiskt och psykiskt.

Våld i offentlig miljö – antal anmälda brott 2017–2022

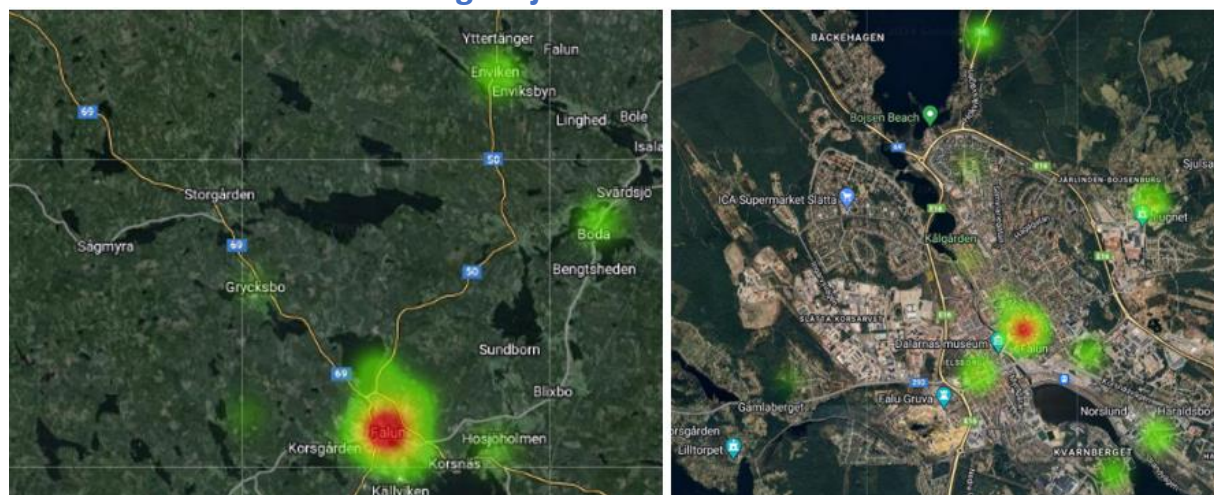

Källa: Brottsförebyggande rådet (BRÅ)
Bearbetad av: Samhällsanalys, Region Dalarna

Källa: BRÅ

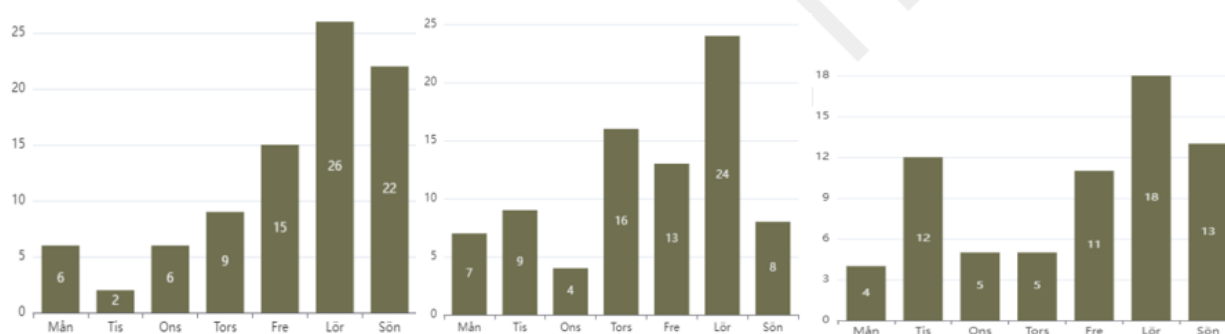
Anmälda våldsbrott i offentlig miljö 2023

Källa: Polisen/Embrace, Heatmap

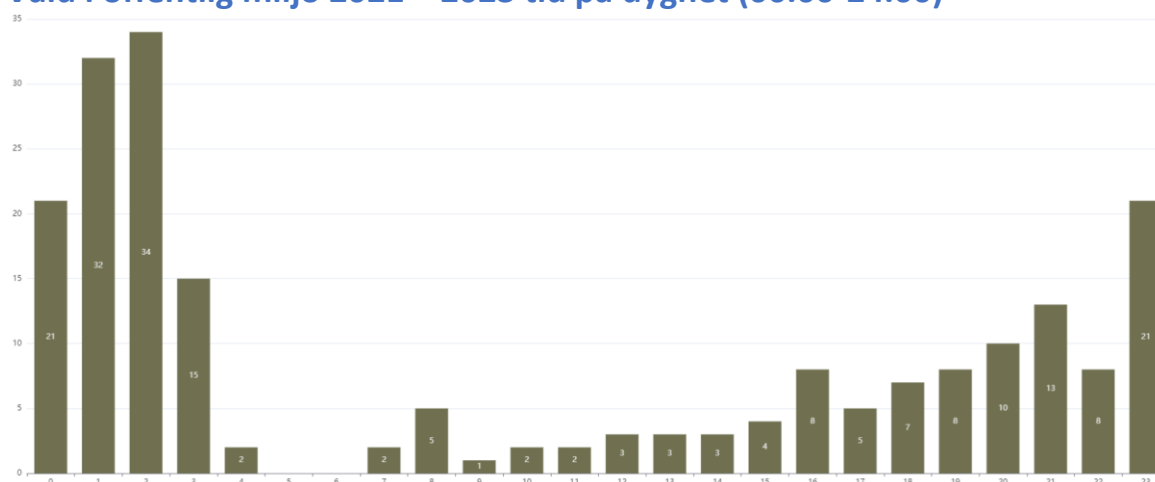
Lägesbild för Falun – enligt 4§ Lag (2023:196) om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete Brott och (o)trygghet

Anmälda våldsbrott i offentlig miljö per veckodag

Källa: Polisen/Embrace

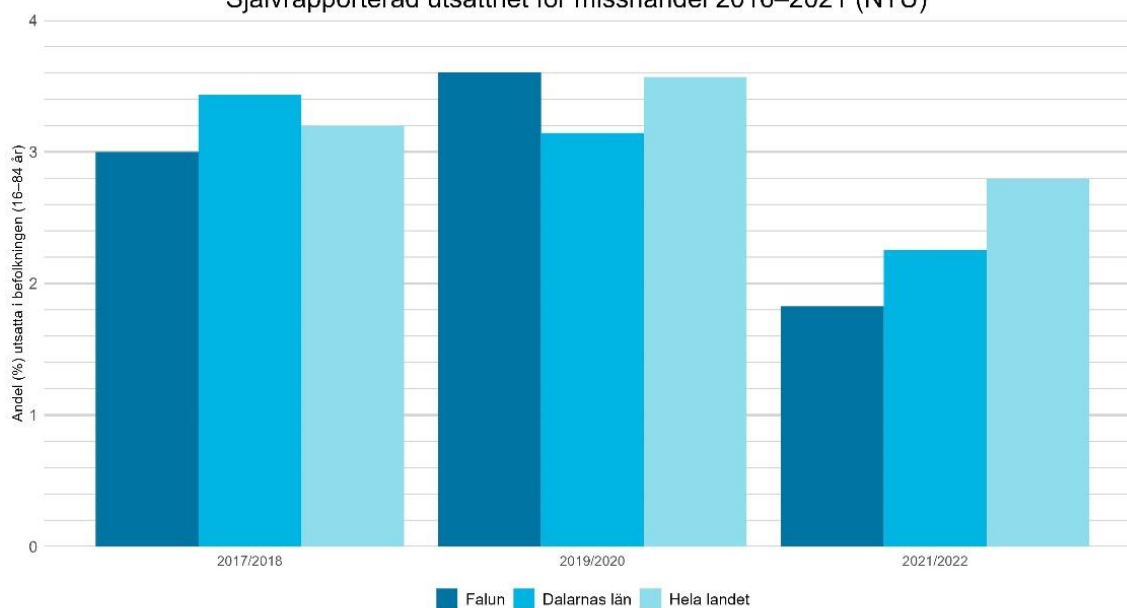
Våld i offentlig miljö 2021 – 2023 tid på dygnet (00.00-24.00)

Källa: Polisen/Embrace

Rapporterad utsatthet för misshandel

Självrapporterad utsatthet för misshandel 2016–2021 (NTU)

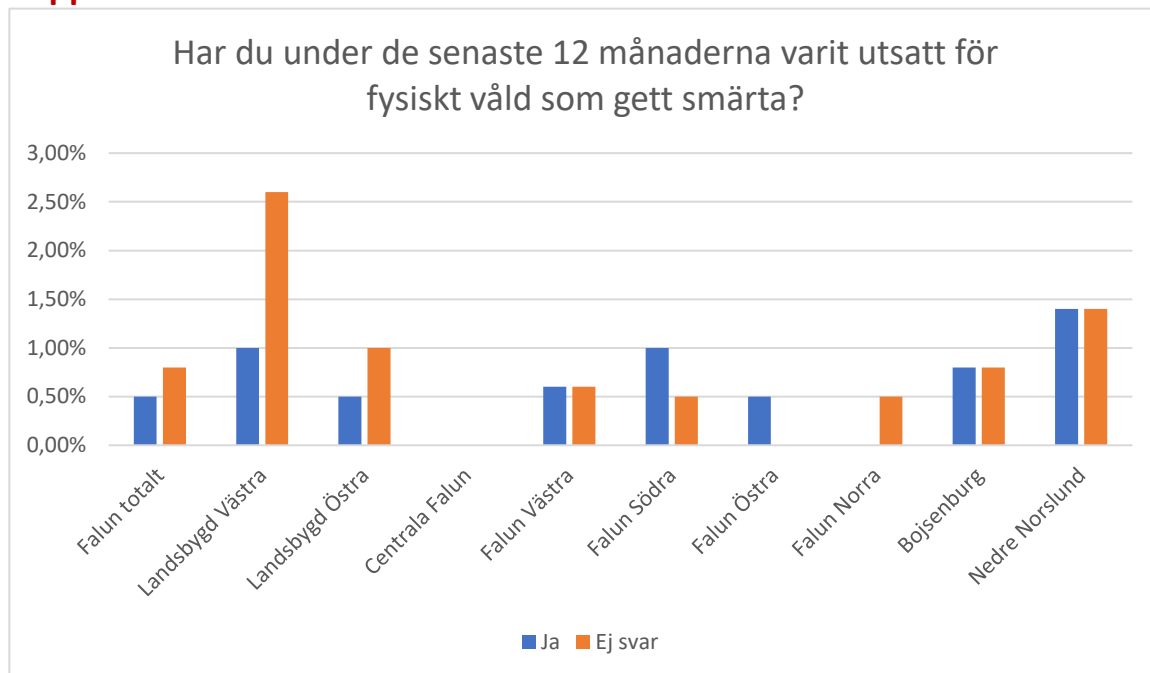
Källa: Brottsförebyggande rådet (BRÅ)
Bearbetad av: Samhällsanalys, Region Dalarna

Källa: NTU 2017, 2019, 2021 Falu kommun, Dalarna, Sverige

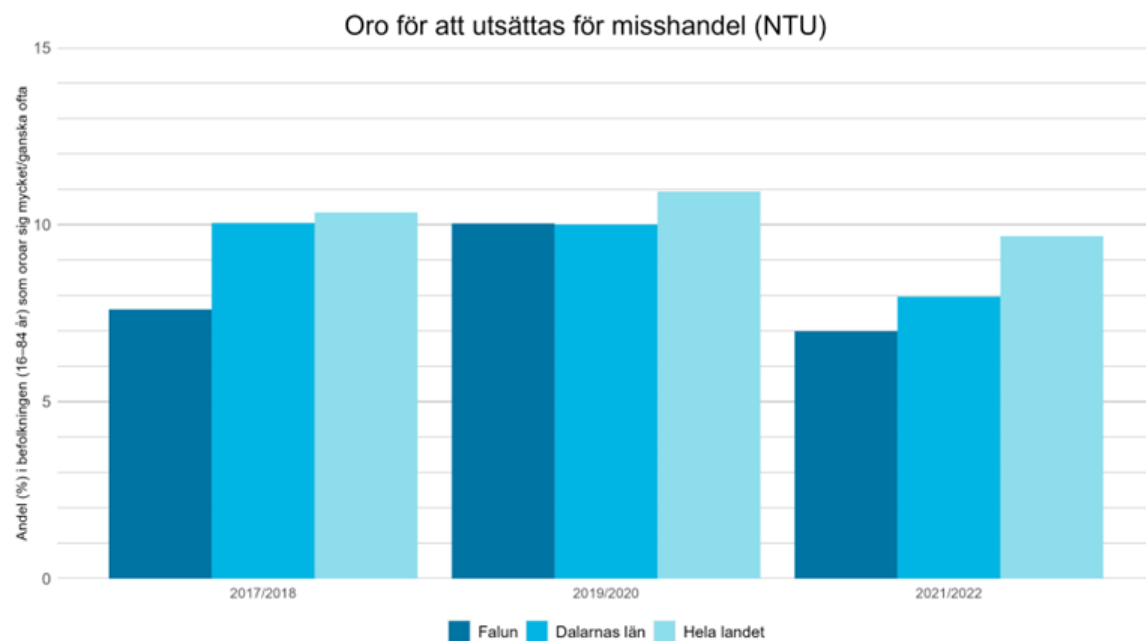
Lägesbild för Falun – enligt 4§ Lag (2023:196) om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete Brott och (o)trygghet

Rapporterad utsatthet för misshandel

Källa: Origo group

Oro för att utsättas för misshandel

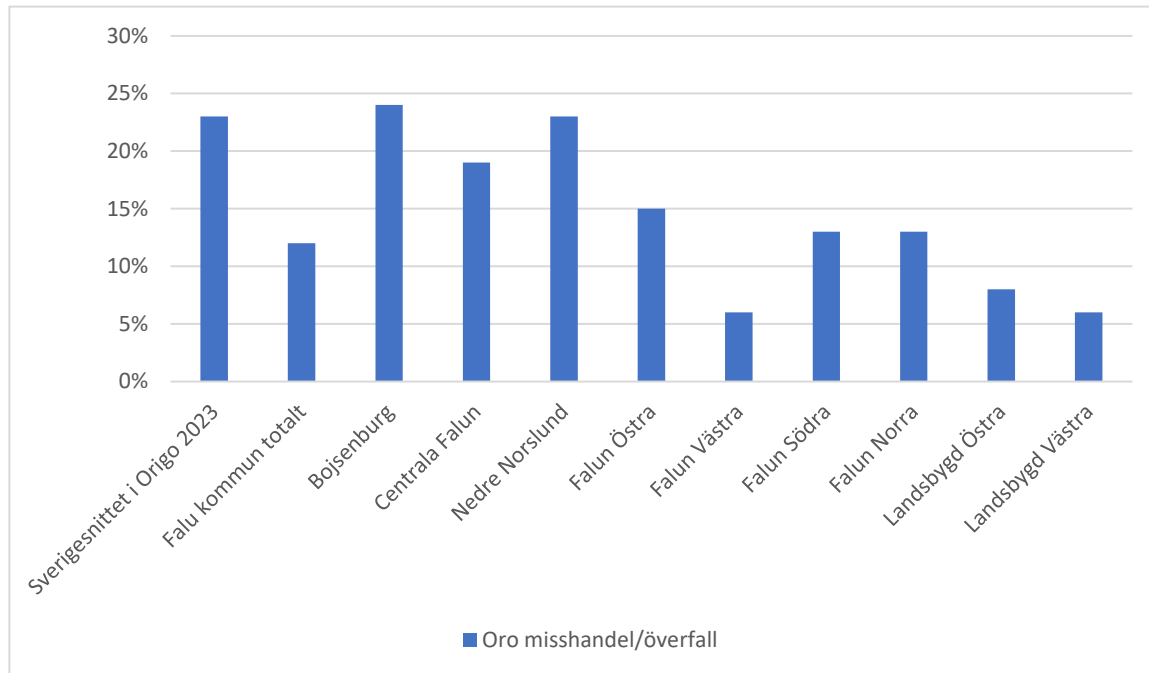

Källa: Brottsförebyggande rådet (BRA)
Bearbetad av: Samhällsanalys, Region Dalarna

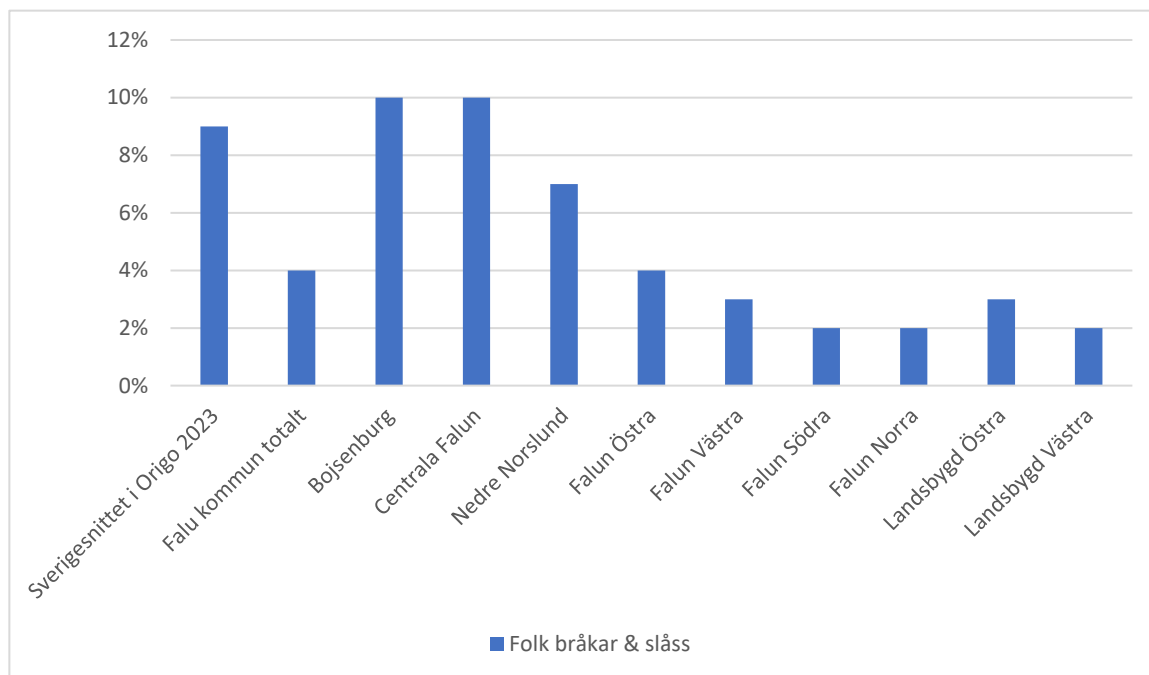
Källa: NTU 2017, 2019, 2021, Falu kommun, Dalarna, Sverige

Oro för att bli misshandlad eller överfallen i bostadsområdet 2023

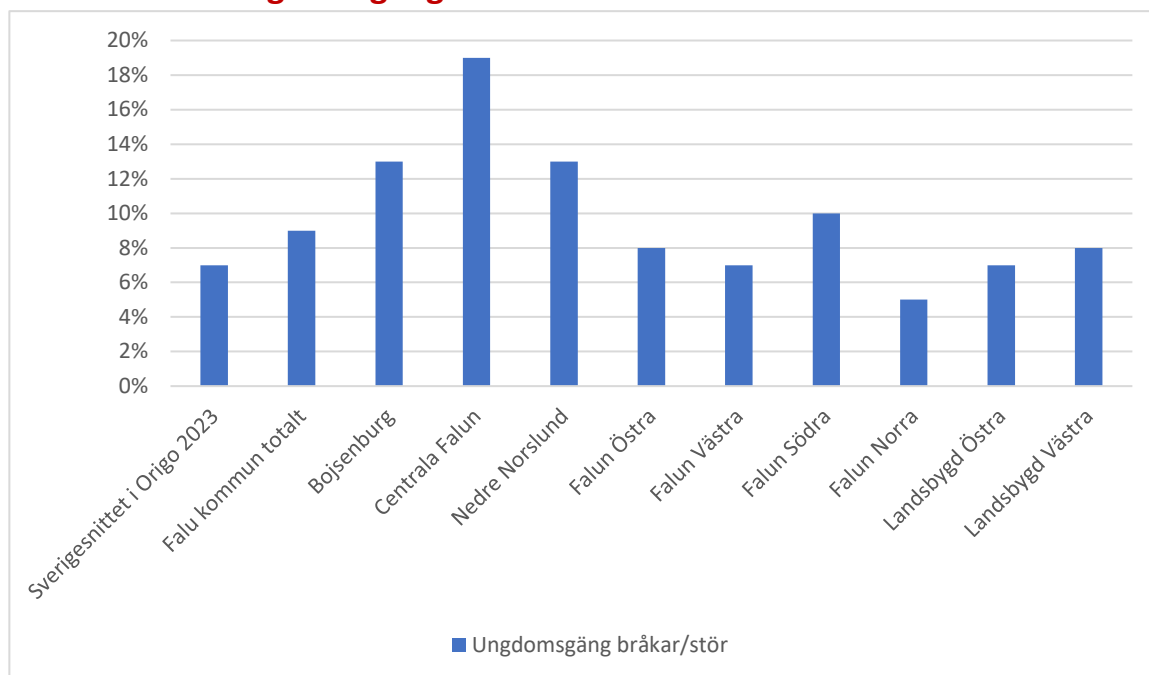
Källa: Origo group

Problem med folk som bråkar och slåss i bostadsområdet 2023

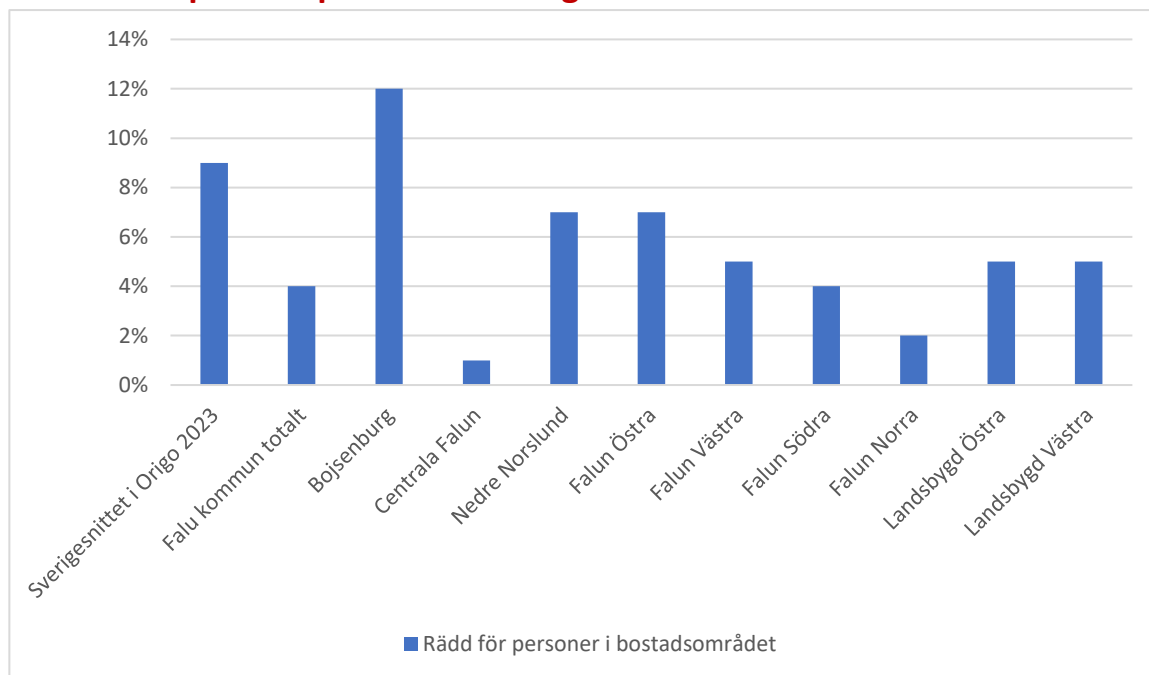
Källa: Origo group

Problem med ungdomsgång som bråkar och stör i bostadsområdet 2023

Källa: Origo group

Rädsla för specifika personer i det egna bostadsområdet 2023

Källa: Origo group

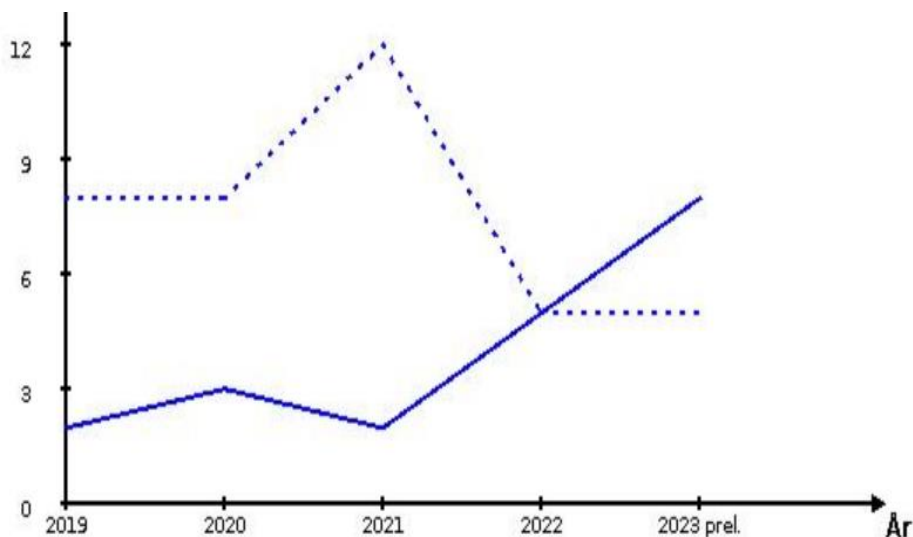
Personrån

Personrån är en brottstyp som är av intresse att studera ytterligare. Detta då det är en form av våld i offentlig miljö som är relativt vanlig men också för att brottstypen kan ses som särskilt integritetskränkande. Att utsättas innebär en direkt konfrontation mellan gärningsperson och offer som dels kan innebära fysiska skador för offret, dels få konsekvenser i form av otrygghet och förändrat beteende i form av att den drabbade exempelvis undviker vissa platser.

Falun ligger lägre i antal anmälda personrån per 100 000 invånare för 2023 än snittet per 100 000 invånare i Polisregion Bergslagen. När det gäller personrån mot unga under 18 år ligger Falun högre än snittet i Polisregion Bergslagen för 2023. I Falun har de anmälda personrån mot personer under 18 år ökat något under samma period. Det första Stödcentrum med inriktning på att ge stöd till ungdomar som utsatts för brott startade i slutet av 1990-talet i Stockholm. Det var efter att det skett en mycket stor ökning av antalet personrån där unga utsatte andra unga för rån och där många inte vågade göra en polisanmälan eller fullfölja rättsprocessen.

Personrån mot unga begås ofta av andra unga efter skoltid på platser som unga rör sig på mellan skolan/fritidsaktiviteter och hemmet. Det förekommer rapporter i Falun om att personrån mot unga under 18 år är underrapporterade på grund av att såväl de unga brottsutsatta som deras föräldrar är rädda för repressalier vid en polisanmälan. Personrån kan ske på många platser, men en plats som många unga måste passera till och från skolan samt fritidsaktiviteter är Knutpunkten. Det är också där en del av de personrån mot unga skett och även de som inte är polisanmälda. Den informationen tillsammans med andra otrygghetsskapande händelser bidrog till att polisen sedan november 2023 kamerabevakar Knutpunkten/Holmtorget.

Utveckling anmälda personrån mot unga under 18 år (hel linje) respektive mot personer över 18 år (streckad linje) i Falun 2019–2023

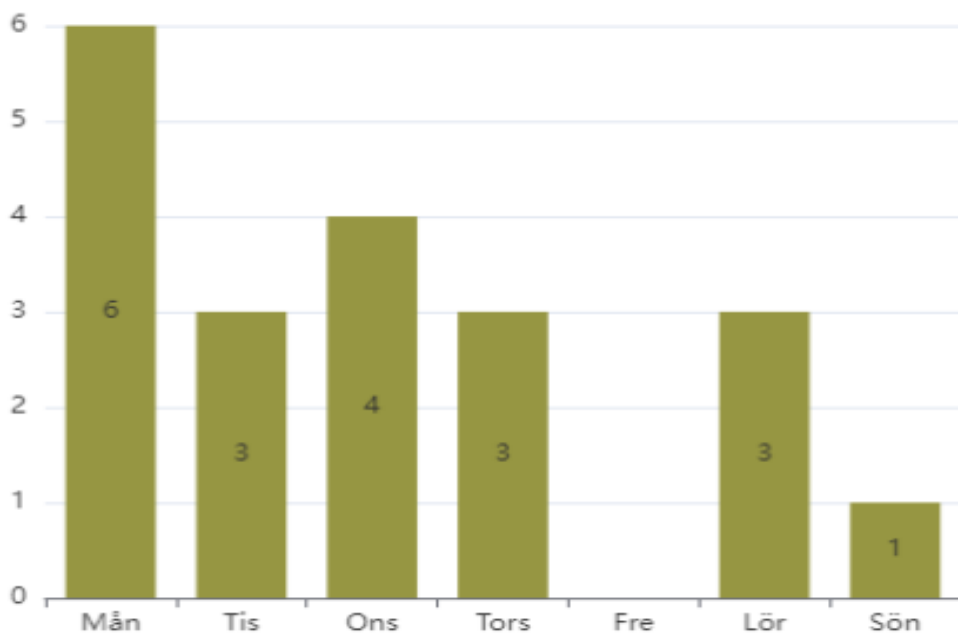
Källa: BRÅ

Heatmap över anmälda personrån i Falun 2022–2023

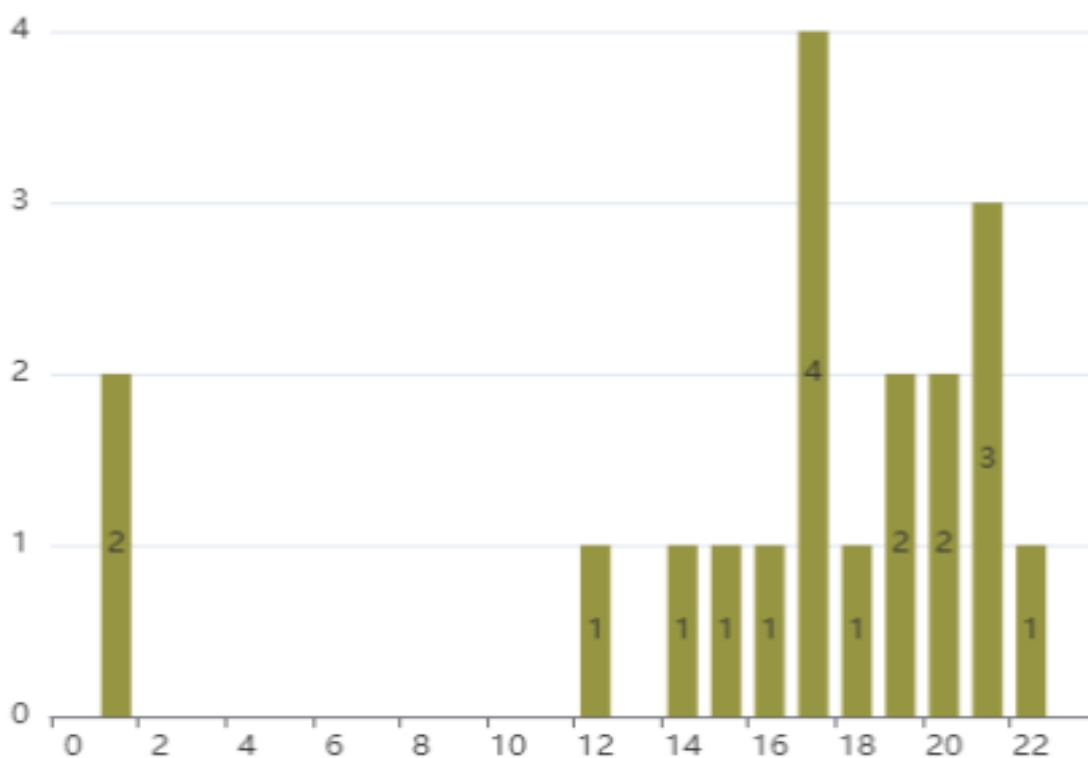
Källa: Polisen/Embrace

Veckodagar som de anmälda personrånerna skett i Falun 2022–2023

Källa: Embrace/Polisen

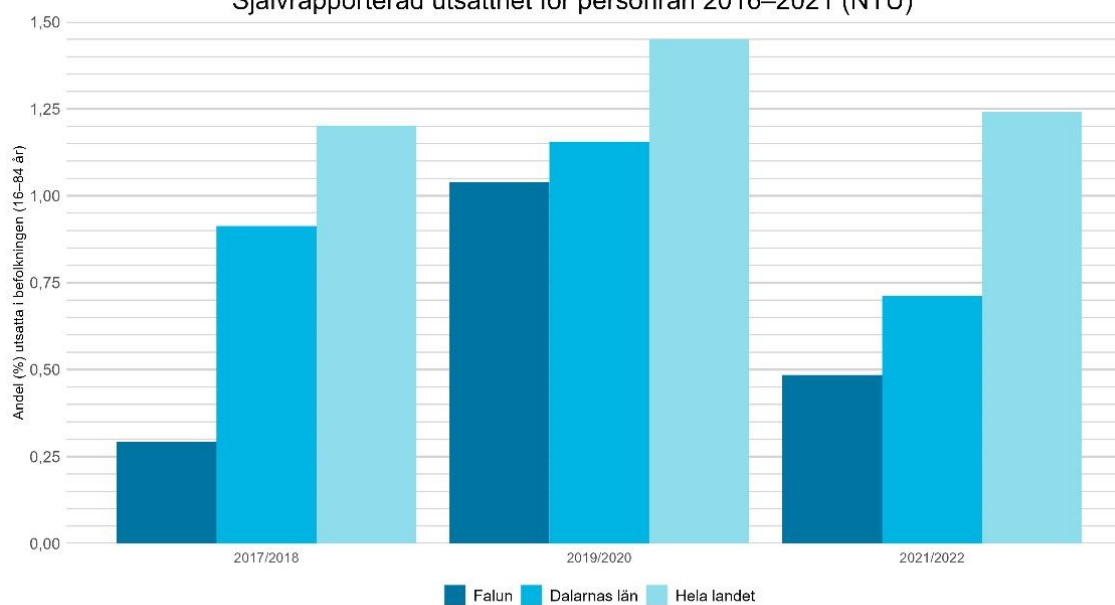
Tid på dygnet som de anmälda personrånen har skett i Falun 2022–2023

Källa: Polisen/Embrace

Rapporterad utsatthet för personrån

Självrapporterad utsatthet för personrån 2016–2021 (NTU)

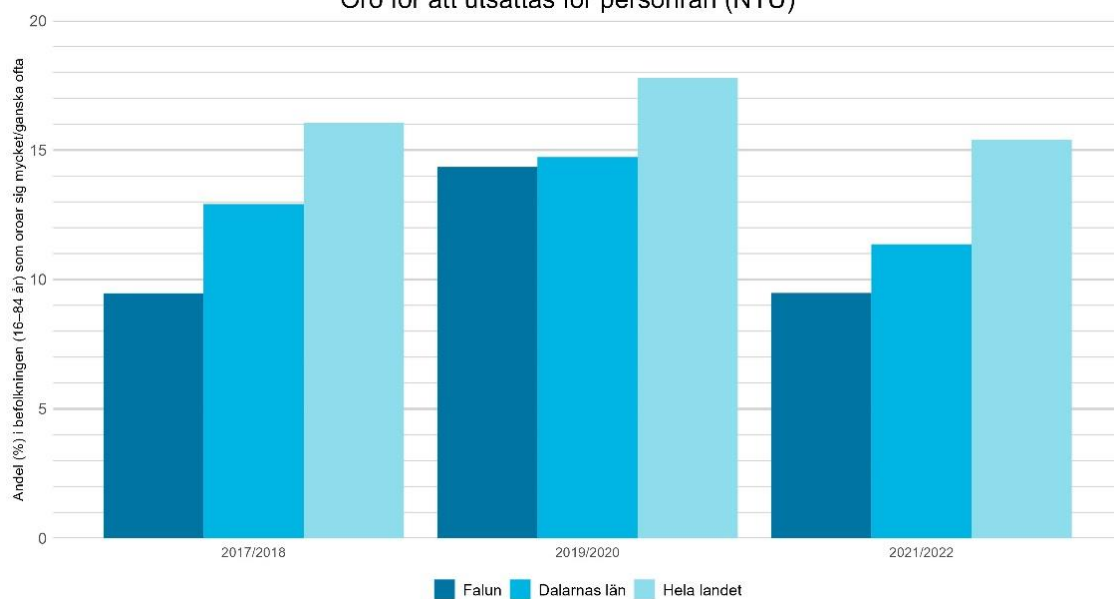
Källa: Brottsförebyggande rådet (BRÅ)
Bearbetad av: Samhällsanalys, Region Dalarna

Källa: NTU 2017, 2019, 2021 Falu kommun, Dalarna, Sverige

Oro för personrån

Oro för att utsättas för personrån (NTU)

Källa: Brottsförebyggande rådet (BRÅ)
Bearbetad av: Samhällsplanerings, Region Dalarna

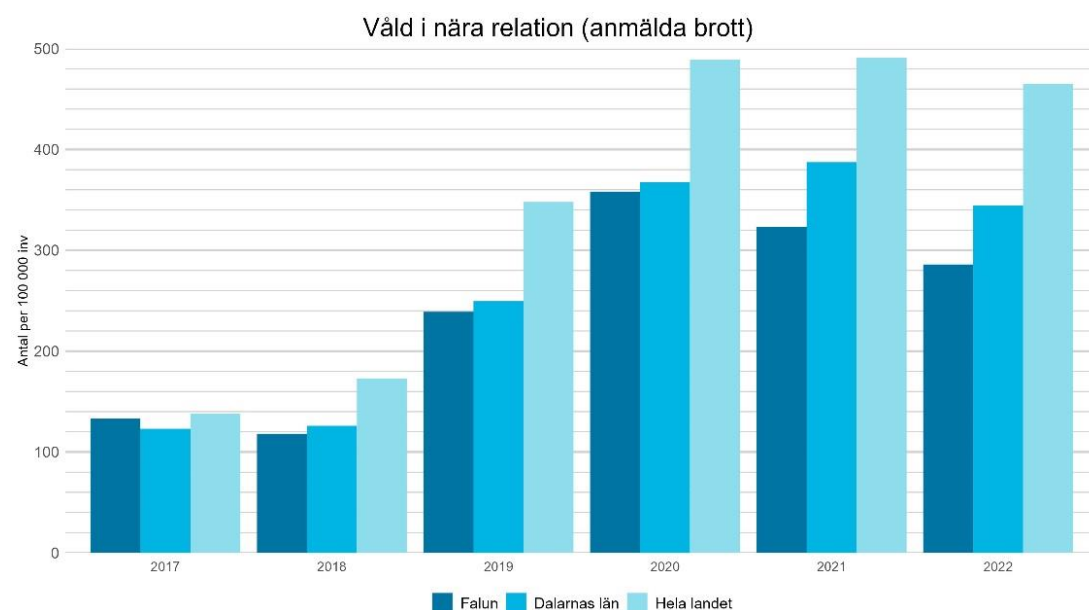
Källa: NTU, 2017, 2019, 2021 Falu kommun, Dalarna, Sverige

Våld i nära relationer

Våld i nära relation omfattar psykiskt, fysiskt och sexuellt våld, eller hot om våld och kan förekomma i alla former av nära relationer. Traditionellt sett inkluderas denna typ av brottslighet sällan i den lokala brottsförebyggande lägesbilden. Våld i nära relationer är en brottstyp som är svår att mäta då det finns stora mörkertal, det är därför viktigt att försöka hitta kompletterande statistikällor till de polisanmälda brotten.

Det anmälda våldet i nära relation har liknande utvecklingskurvor i såväl Falun, länet som övriga landet. Antalet anmälda brott har ökat mycket kraftigt från 2018 fram till 2020 där kurvorna viker av och minskar något. Mörkertalet vad gäller brott i nära relation är mycket stort vilket skapar en försiktighet med att dra alltför stora slutsatser utifrån dessa grafer. Ökningen av anmälda brott från 2017 och framåt kan delvis kopplas till en ökad medvetenhet och anmälningsgrad kopplat till den, men också till vissa lagändringar. Den del av polisen i Falun och Dalarna som utreder brott som sker i nära relation har under många år legat högst i landet vad gäller andel lagförda i förhållande till anmälda brott. Tilltron till polisens förmåga i detta avseende kan också påverka personer som utsätts för våld i nära relation att våga polisanmäla samt också att orka medverka under rättsprocessen. I den delen är också det stöd som brottsutsatta kan få av kommunen samt ideella organisationer som kvinnojouren av högsta vikt.

Anmälda brott, våld i nära relation vuxna, kommunen, länet, riket 2020 - 2022

Källa: Brottsförebyggande rådet (BRÅ)
Bearbetad av: Samhällsanalys, Region Dalarna

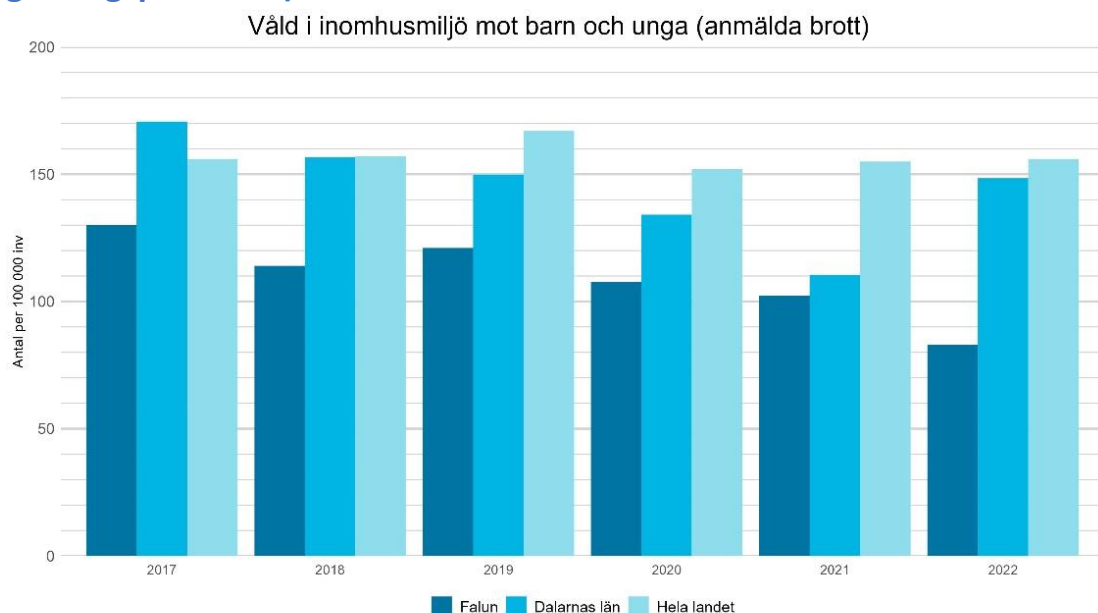
Källa: BRÅ/Polisen

I Ett Falun fritt från våld - Handlingsplan för att förebygga och motverka mäns våld mot kvinnor och våld i nära relation, inklusive hedersrelaterat våld, 2023 – 2026, som antogs av Faluns Kommunfullmäktige 2023-12-12, ingår bland annat ett arbete med kartläggning och lägesbild inom området mäns våld mot kvinnor och våld i nära relation, inklusive hedersrelaterat våld. Den kartläggningen och lägesbilden är tänkt att också ingå i den fördjupade lägesbilden för Falun, men den är ännu inte påbörjad. Statistiken som är med nu kan därför heller inte anses som komplett för att täcka området. Kommunfullmäktige har ställt sig bakom handlingsplanens innehåll där resurs för en samordnare på 50% och ett utvecklingsarbete på området ingår. Arbetet med att stärka det förebyggande arbetet mot våld i nära relation (inte minst mellan unga i parrelation), öka möjligheten till tidig upptäckt samt olika stöds- och skyddsinsatser för våldsutsatta och insatser riktade till och mot våldsutövare för att minska våld i nära relation står högt på Falu kommuns agenda.

Lägesbild för Falun – enligt 4§ Lag (2023:196) om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete Brotts och (o)trygghet

Våld mot barn och unga

Anmäla brott - Våld mot barn och unga inomhus (både bekant med och obekant med gärningspersonen)

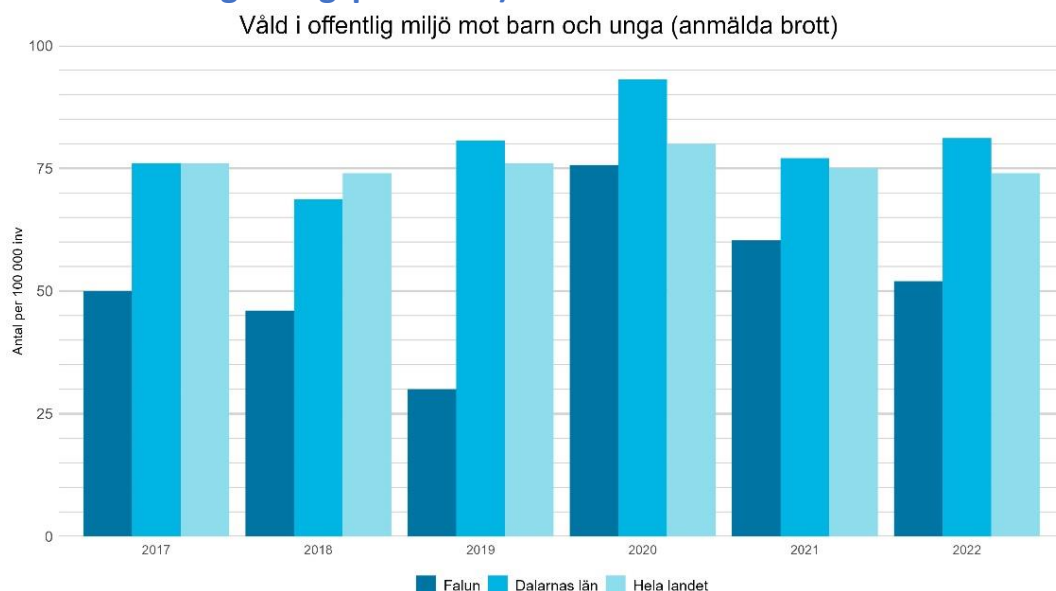

Källa: Brottsförebyggande rådet (BRÅ)
Bearbetad av: Samhällsanalys, Region Dalarna

Källa: BRÅ/Region Dalarna, anmälda brott 2017–2022

Anmälda brott - Våld mot barn och unga i offentlig miljö (både bekant med och obekant med gärningspersonen)

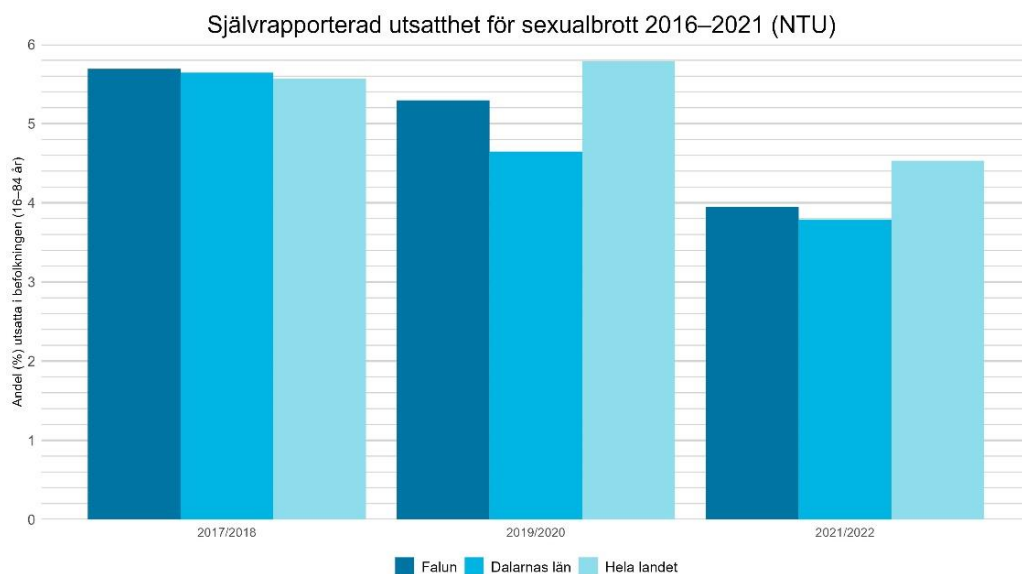

Källa: Brottsförebyggande rådet (BRÅ)
Bearbetad av: Samhällsanalys, Region Dalarna

Källa: BRÅ/Region Dalarna, anmälda brott 2017–2022

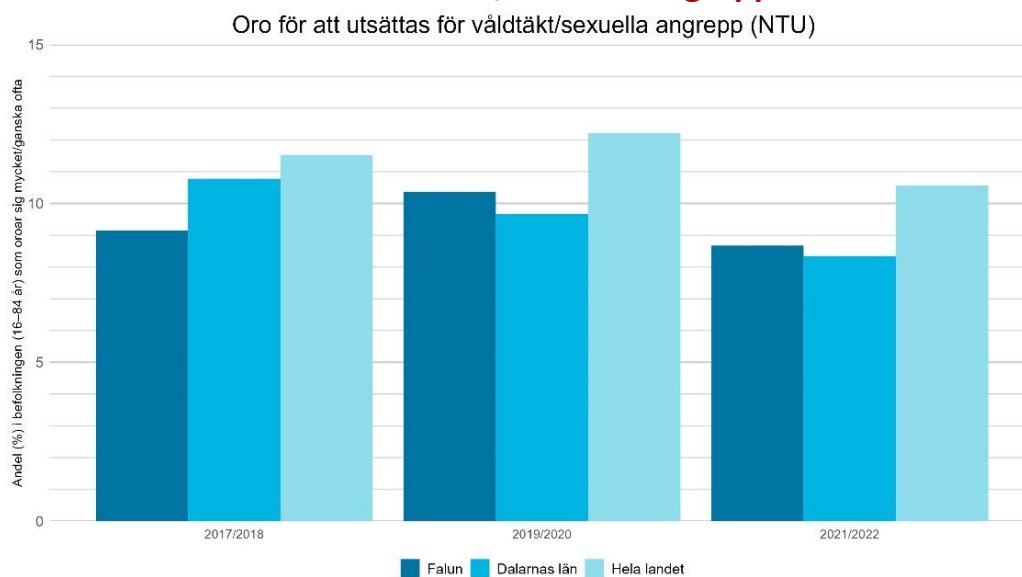
Rapporterad utsatthet för sexualbrott

Källa: NTU 2017, 2019, 2021, Falu kommun, Dalarna, Sverige

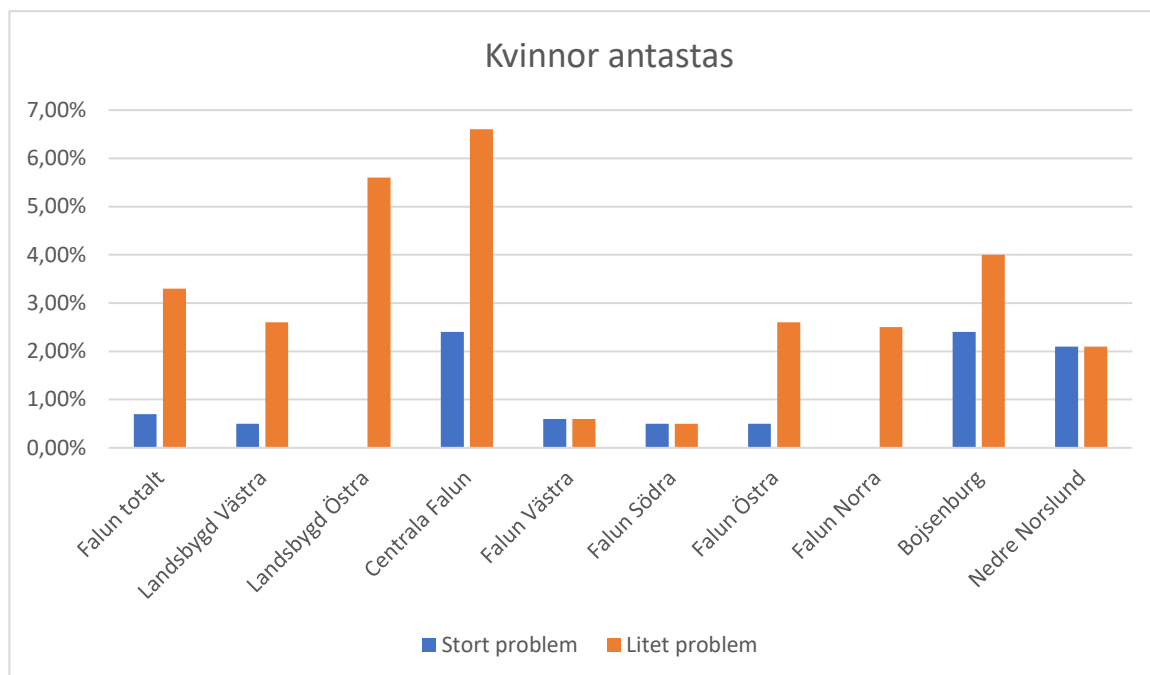
Den självrapporterade utsattheten för sexualbrott har en ganska motsatt kurva mot det anmälda våldet i nära relation. Falun, länet och hela landet visar på en minskad rapporterad utsatthet. Falun låg högre än snittet för länet och landet 2017 och ligger över länsnittet under hela mätperioden. Likaså när det gäller oro för att utsättas för våldtäkt/sexuella angrepp.

Oro för att utsättas för våldtäkt/sexuella angrepp

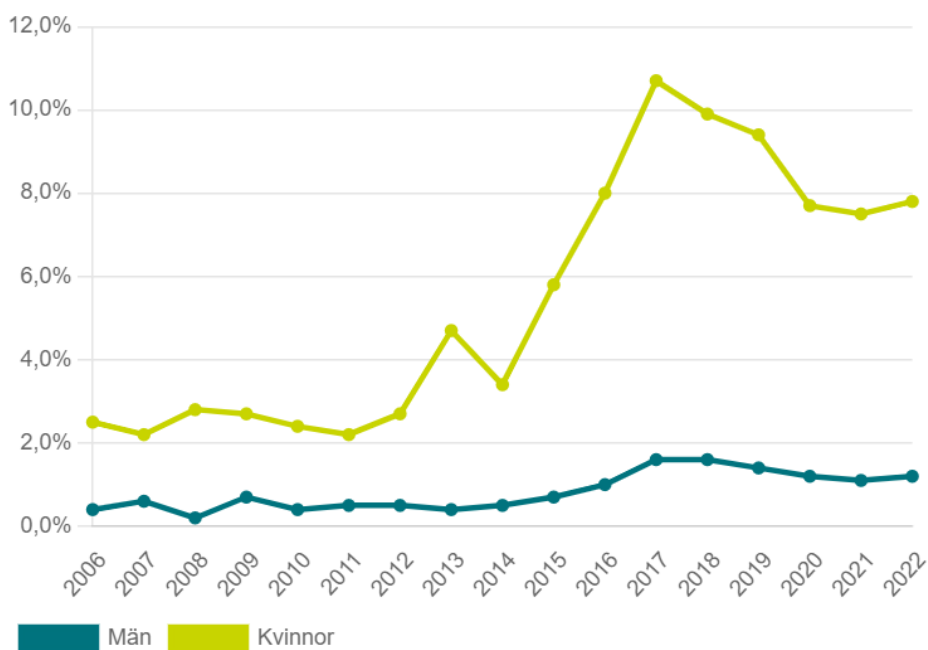
Falu kommun, Dalarna, Sverige från NTU 2017, 2019, 2021

Problem med att kvinnor antastas i området 2023

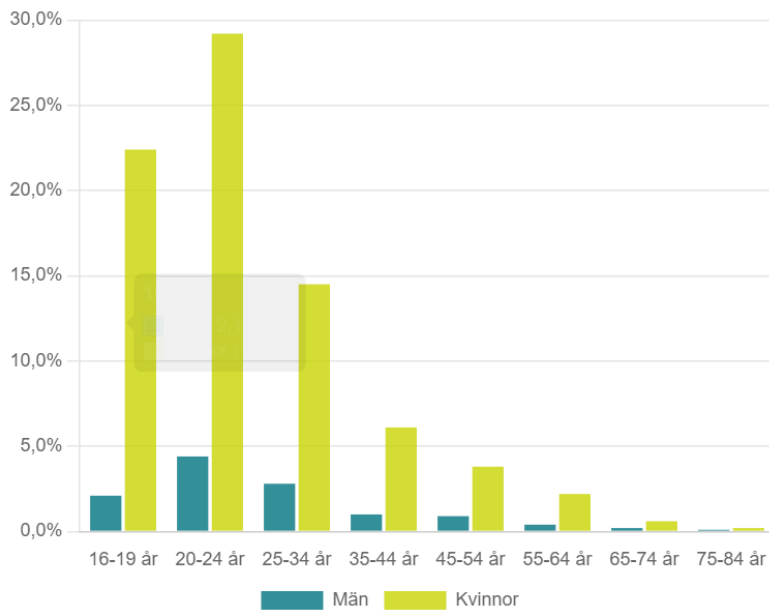
Källa: Origo group

Andel kvinnor respektive män i Sverige som uppger att de utsatts för sexualbrott under det senaste året (nationellt)

Källa: NTU/BRÅ

Andel per åldersgrupp i Sverige som uppger att de utsatts för sexualbrott under det senaste året

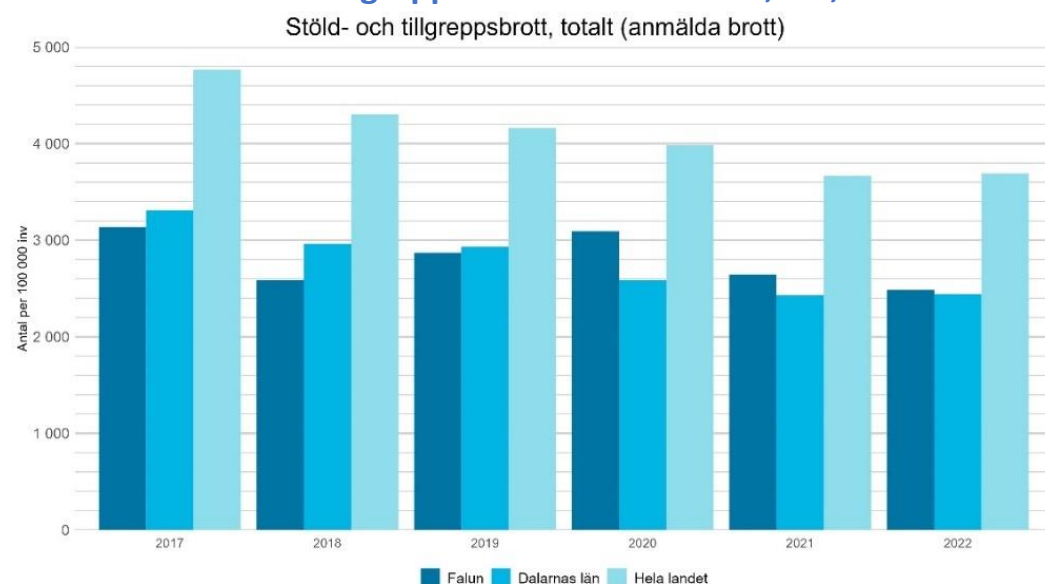

Källa: NTU/BRÅ

Stöld – och tillgreppsbrott

Till brottskategorin stöld- och tillgreppsbrott räknas alla brott som innebär att någon utan lov tar något som tillhör någon annan. Här ryms allt från snatteri och fickstölder till biltillgrepp, inbrott i bostäder, affärslokaler och lokaler för offentlig verksamhet till rån. Det är med andra ord en brottstyp som drabbar stora delar av näringslivet, myndigheter och privatpersoner. Trenden i såväl Falun som övriga landet är att stöld och tillgreppsbrott minskat något under de senaste sex åren. Falun ligger sedan 2020 över länsnittet.

Anmälda stöld- och tillgreppsbrott Falu kommun, län, riket 2020 – 2022

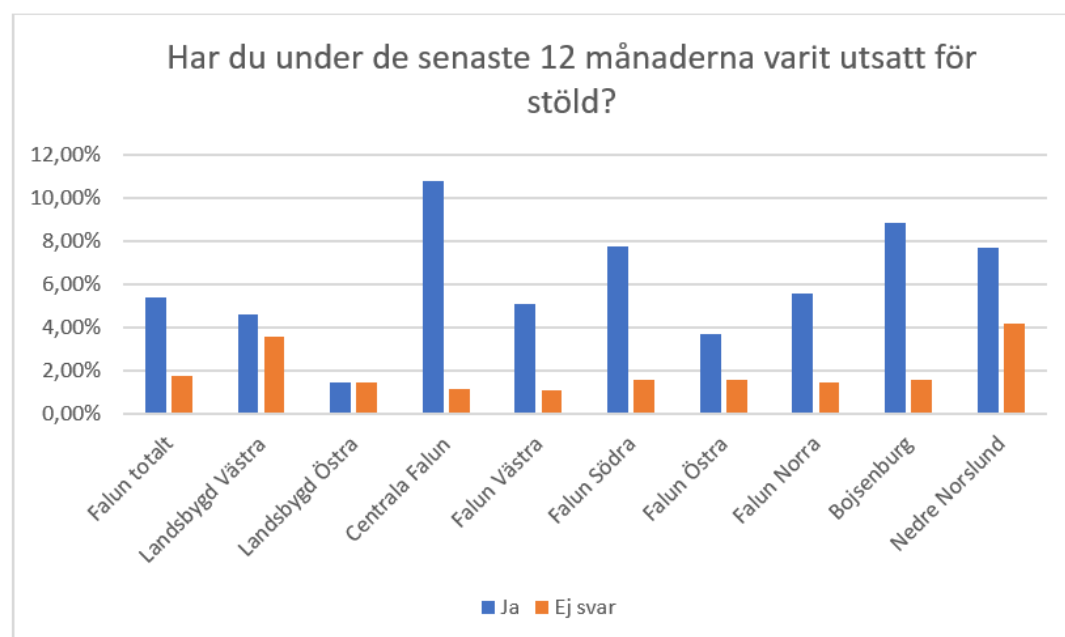
Källa: Brottsförebyggande rådet (BRÅ)

Bearbetad av: Samhällsplanering, Region Dalarna

Källa: BRÅ/Region Dalarna

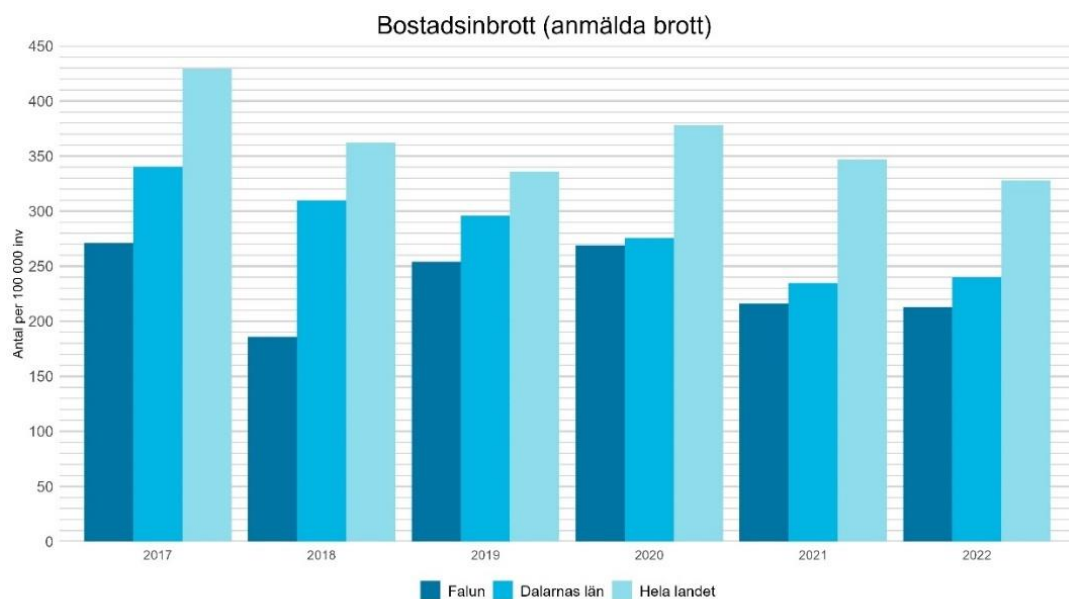
Utsatthet för stöld

Källa: Origo group

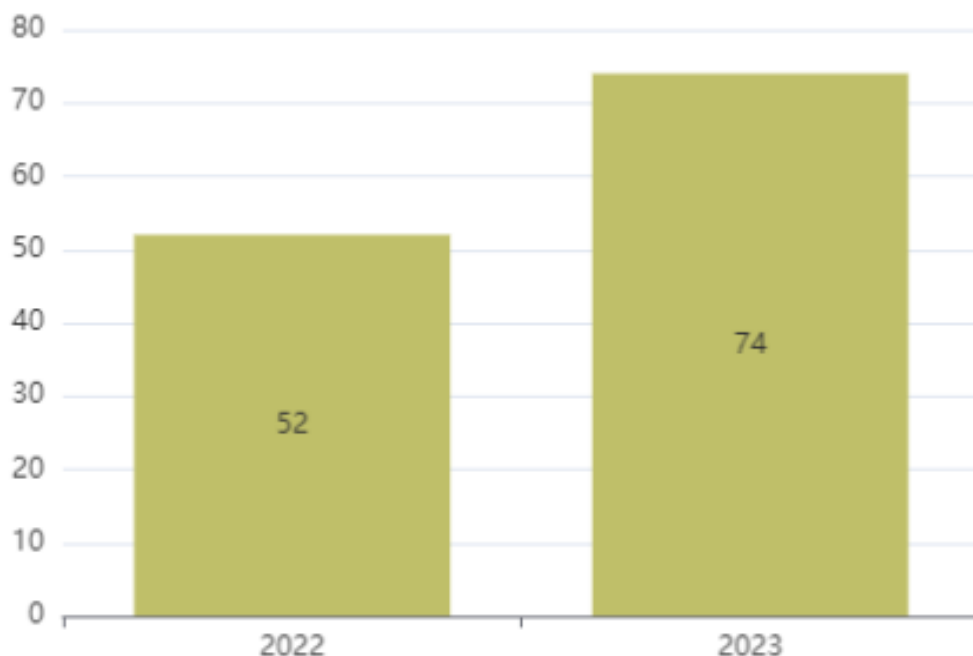
Bostadsinbrott

Anmälda bostadsinbrott (samt källare, förråd och fritidshus) Falu kommun, län, riket 2020 - 2022

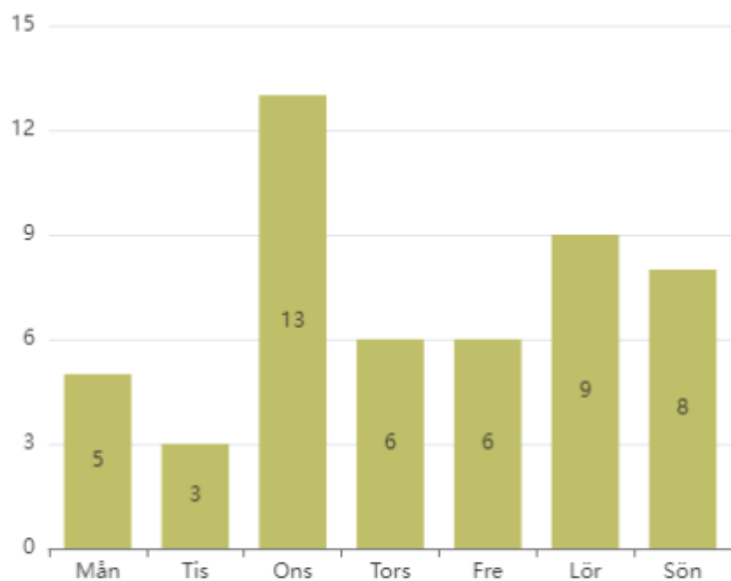
Källa: BRÅ/Region Dalarna

Anmälda stöldbrott i Falun genom inbrott i källare och förråd 2022 respektive 2023

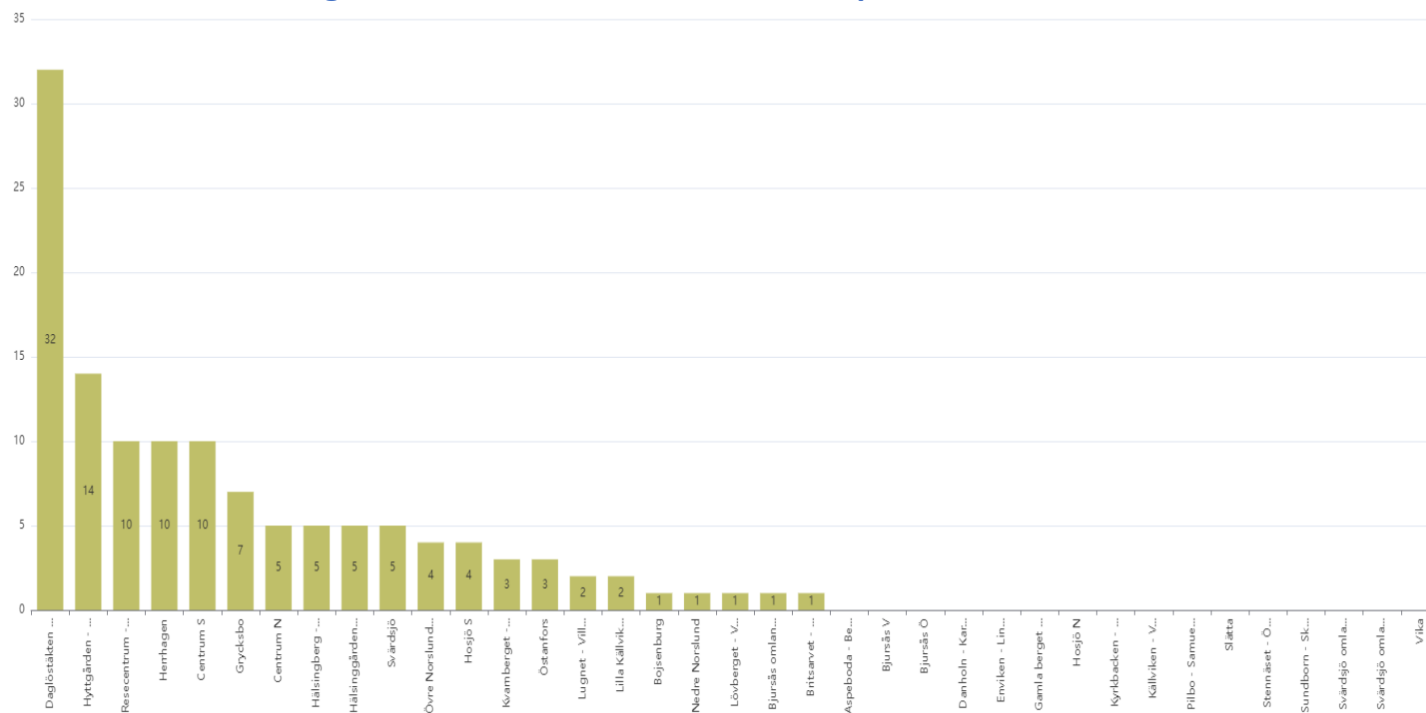
Källa: Polisen/Embrace

Anmälda stöldbrott genom inbrott i källare och förråd per veckodag 2022–2023

Källa: Polisen/Embrace

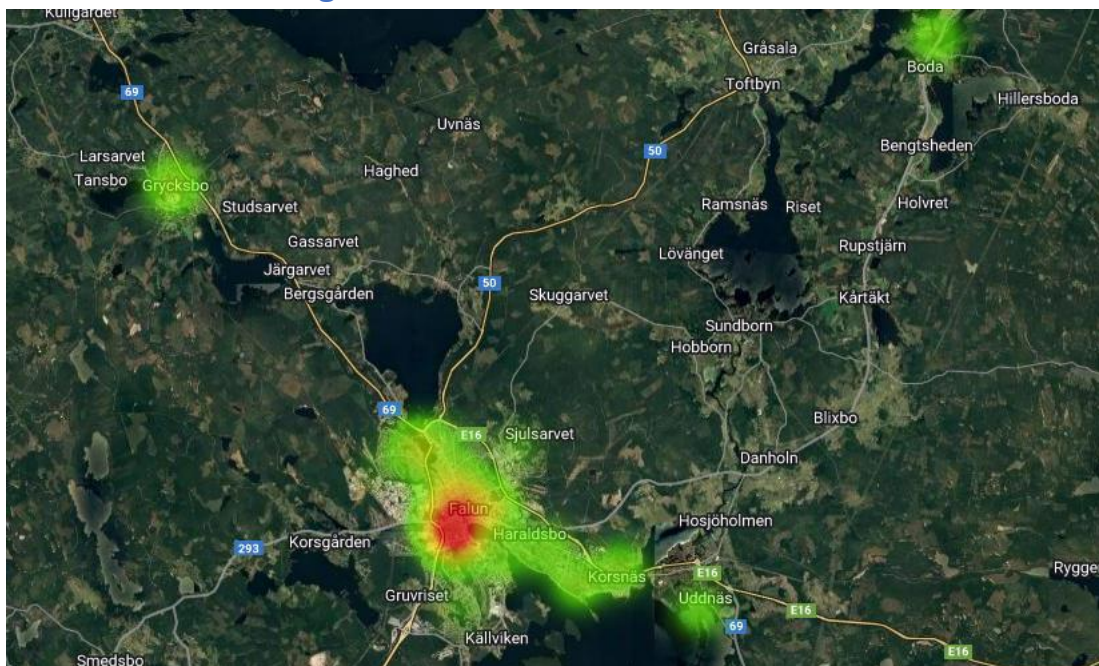
Anmälda stöldbrott genom inbrott i källare och förråd per område 2022–2023

Källa: Polisen/Embrace

Flest polisanmälda inbrott i källare och förråd under perioden var det i centrala Falun, inklusive Järnet samt även Herrhagen.

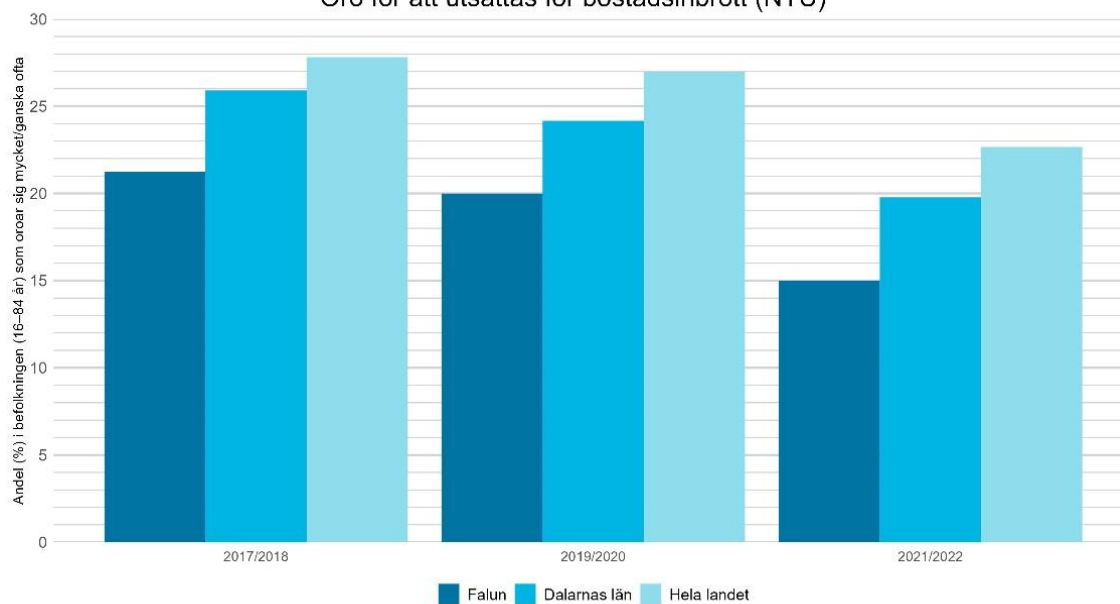
Anmälda stöldbrott genom inbrott i källare och förråd 2022–2023

Källa: Polisen/Embrace, Heatmap

Oro för att utsättas för bostadsinbrott

Oro för att utsättas för bostadsinbrott (NTU)

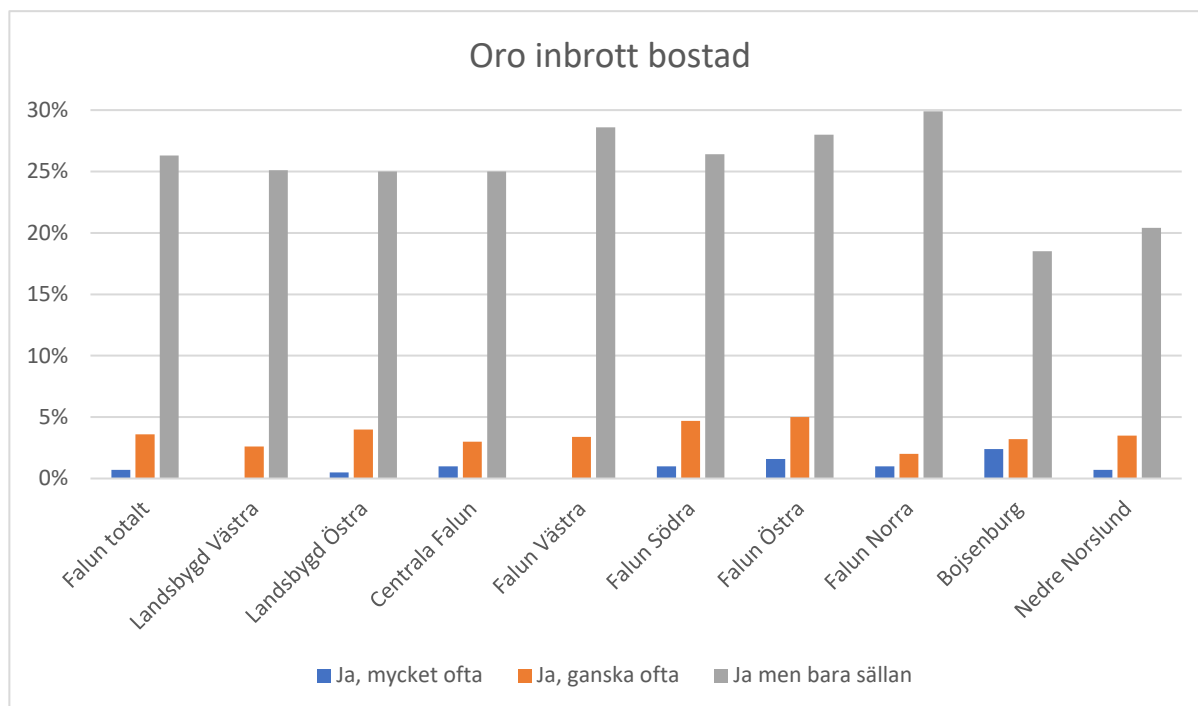

Källa: Brottsförebyggande rådet (BRÅ)
Bearbetad av: Samhällsanalys, Region Dalarna

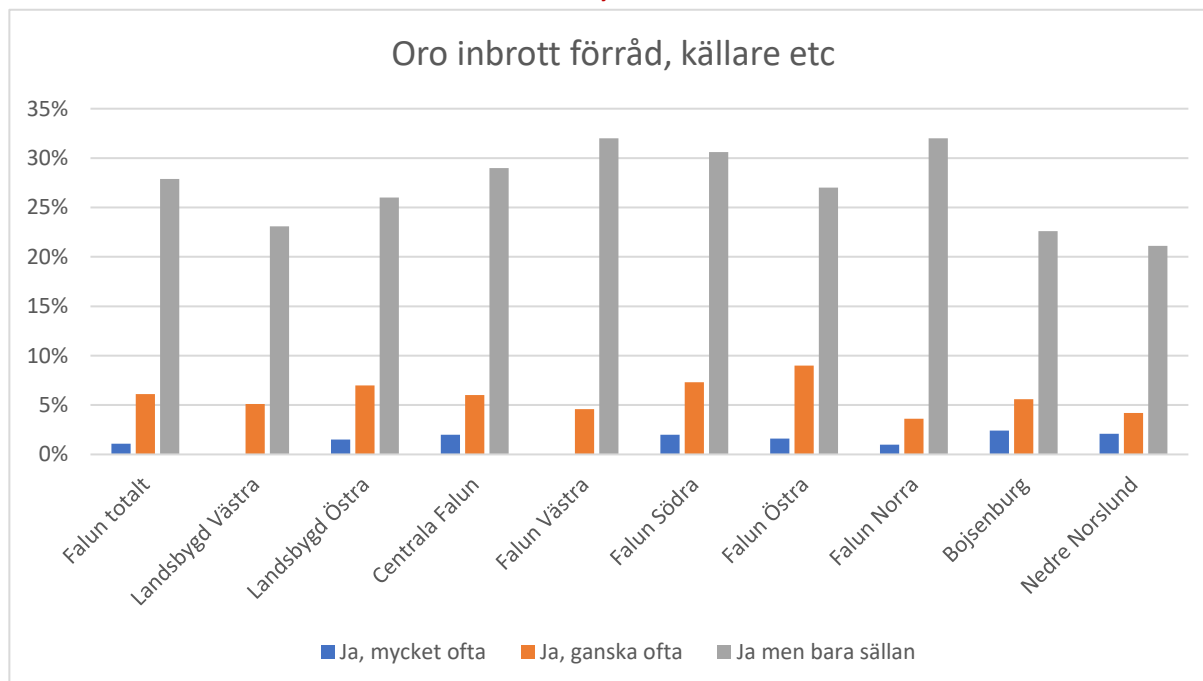
Källa: NTU 2017, 2019, 2021, Falun, Dalarna, Sverige

Oro för att utsättas för bostadsinbrott 2023

Källa: Origo group

Oro för att utsättas för inbrott i förråd, källare etc 2023

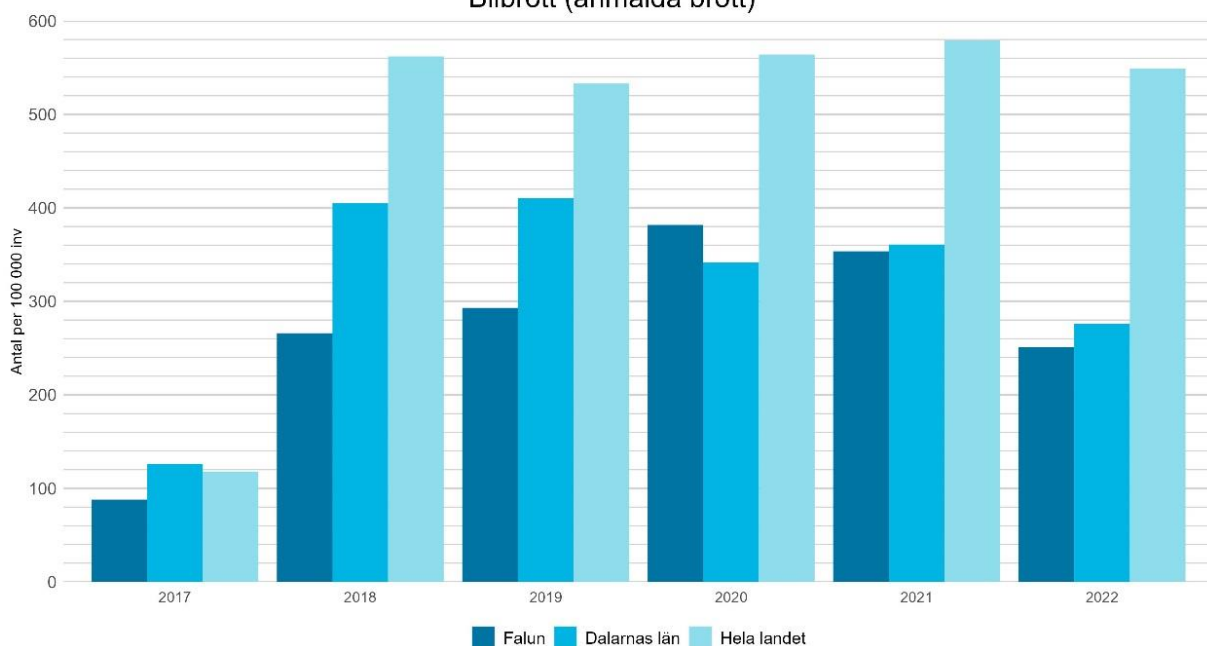

Källa: Origo group

Bilbrott

Anmäld stöld av och från motorfordon (bil) Falu kommun, län, riket 2019 – 2022

Bilbrott (anmälda brott)

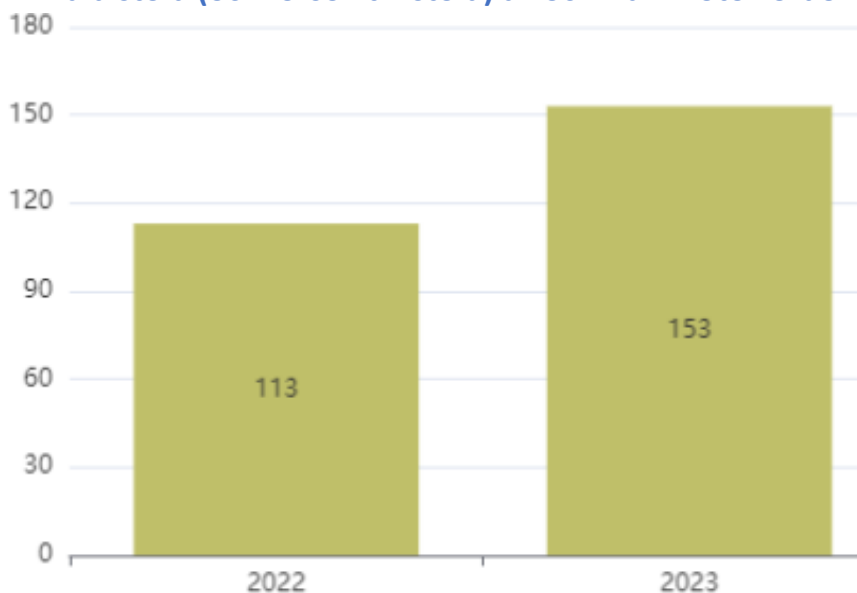

Källa: Brottsförebyggande rådet (BRÅ)
Bearbetad av: Samhällsanalys, Region Dalarna

Källa: BRÅ/Region Dalarna

Anmäld stöld (och försök till stöld) av och från motorfordon (bil) 2022 – 2023

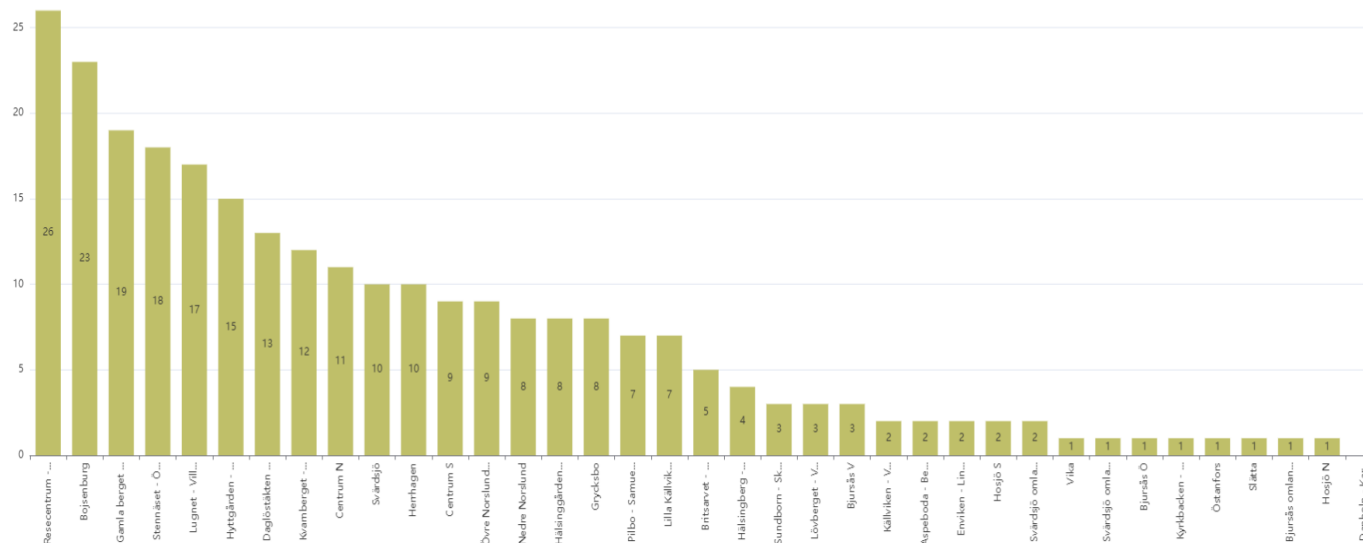
Källa: Polisen/Embrace

Stöld av och från motorfordon (bil) i Falun 2022 – 2023

Källa: BRÅ/Embrace, Heatmap

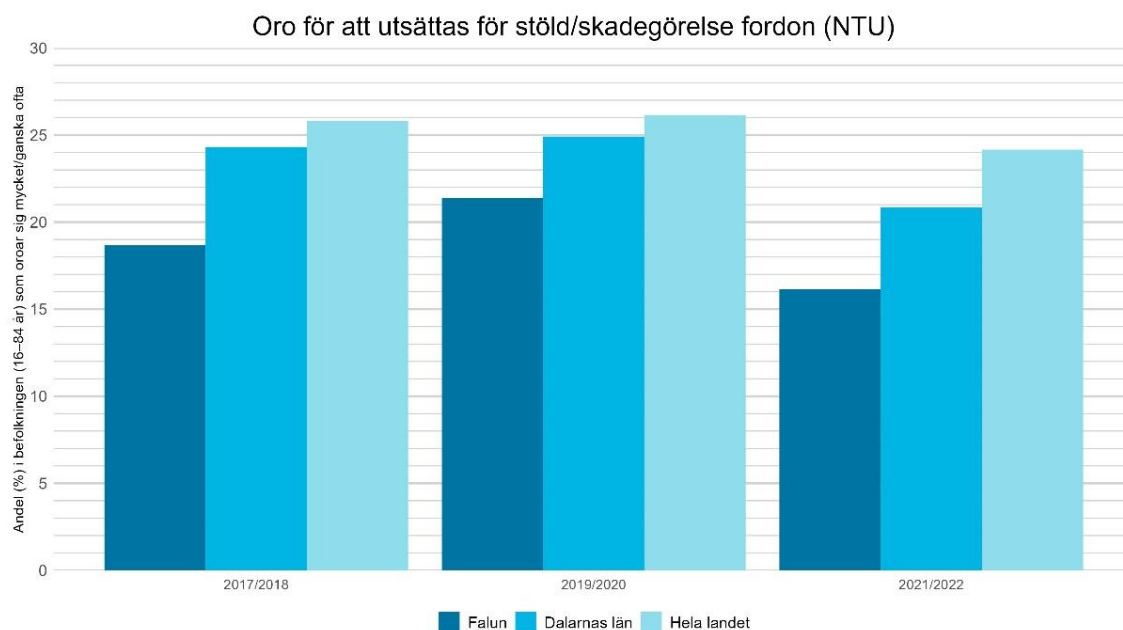
Stöld (och försök till stöld) av och från motorfordon (bil) i Falun per område 2022 – 2023

Källa: Polisen/Embrace

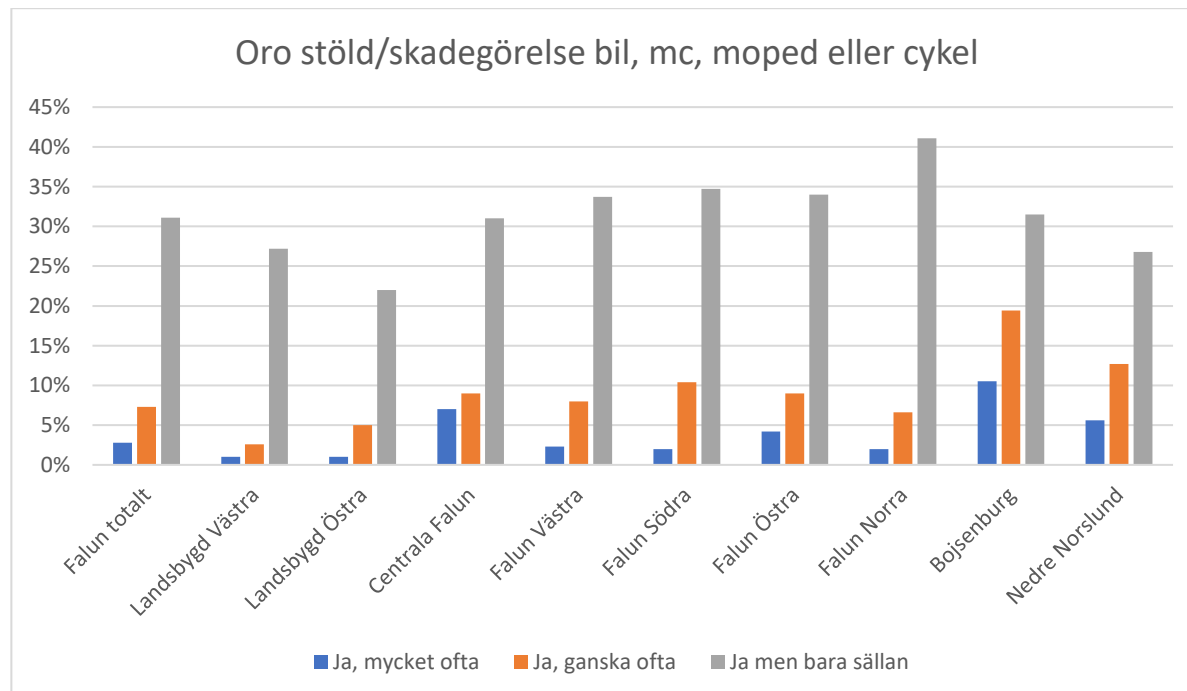
En stor ökning av antalet anmälda stölder av och från motorfordon (bil) har skett från 2022 till 2023 i Falun. De områden som sticker ut mest negativt när det gäller den här typen av brott är Resecentrum-Dalregementet och Bojsenborg.

Oro för att utsättas för stöld/skadegörelse av bil i Falun, Dalarna, Sverige 2017–2021

Källa: NTU 2017, 2019, 2021, Falun, länet och Sverige

Oro för att bil, mc, moped eller cykel ska utsättas för stöld eller skadegörelse i bostadsområdet

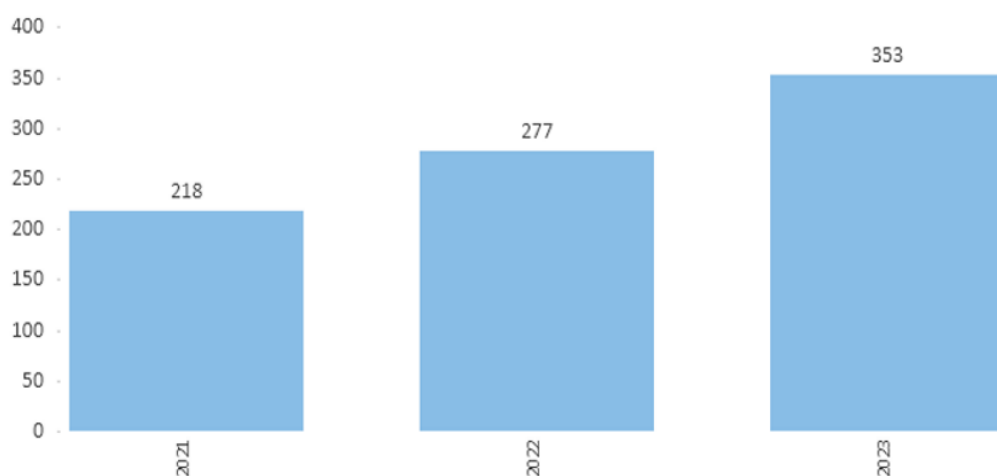

Källa: Origo Group

Cykelstölder

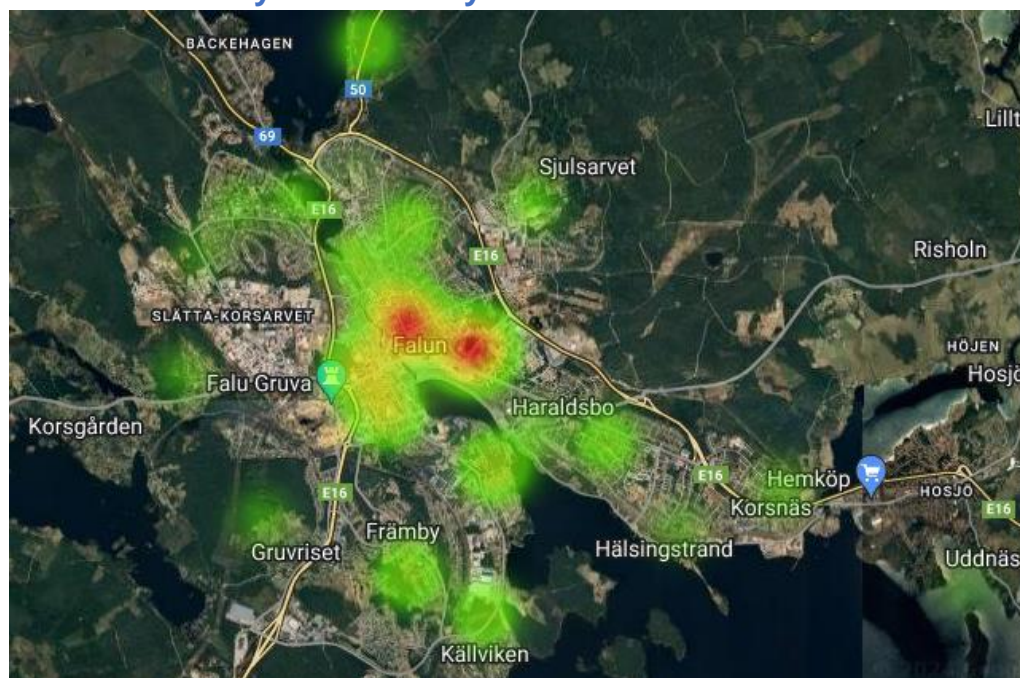
De polisanmälda stölderna av cyklar och elcyklar har ökat i stor omfattning mellan 2021 och 2023. Falun har legat högre vad gäller rapporterade cykelstölder i trygghetsmätningen än snittet för övriga kommuner 2017–2021. Enligt information från försäkringsbolaget Länsförsäkringar Dalarna finns också ett stort mörkertal vad gäller cykelstölder, då många väljer att inte polisanmäla om de inte kan få ersättning från sin försäkring. Detta gäller främst cyklar som på grund av ålder eller annat har ett värde som inte täcks av försäkringen. I trygghetsmätningen ligger också Falun högre än både snittet för Dalarnas kommuner och landet vad gäller utsatthet för cykelstöld. Anmälningarna av stulna cyklar och elcyklar ökade kraftig under första halvåret 2023. Med anledning av detta startades en arbetsgrupp med flera samverkande aktörer för att tillsammans arbeta för att minska stölderna. Det handlar främst om åtgärder i den fysiska miljön samt kunskapsförhöjande insatser. Arbetet pågår under 2024.

Anmälda stölder av cyklar och elcyklar 2021 – 2023

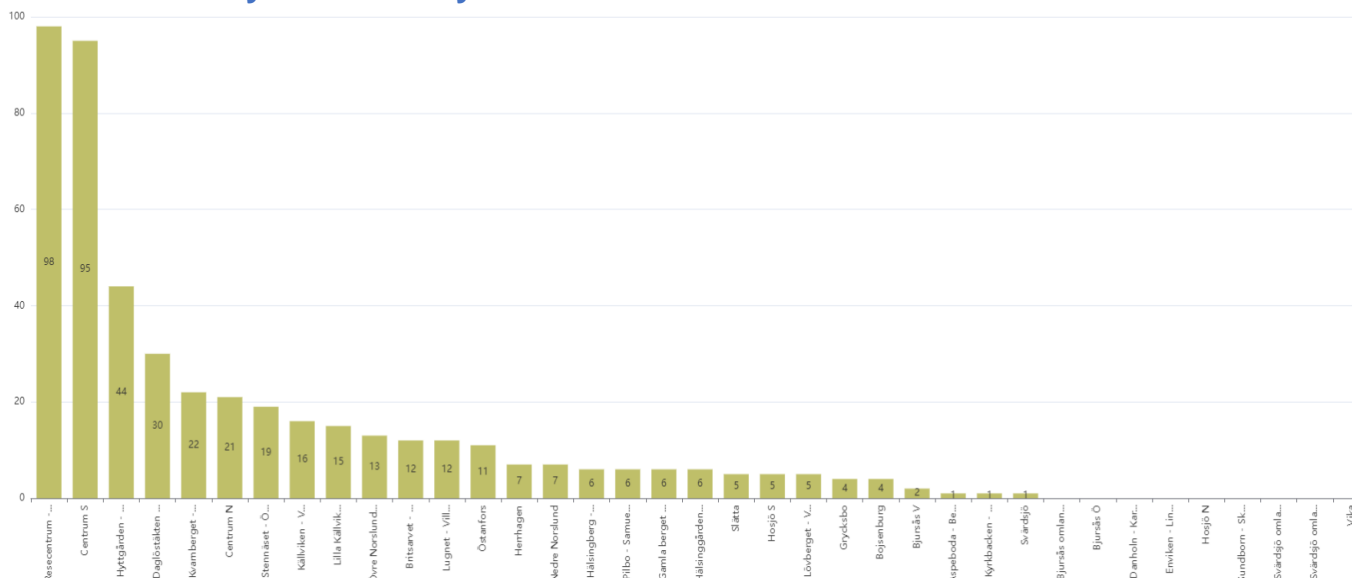
Källa: Polisens statistikprogram STATUS Cyklar/Elcyklar

Områden där cyklar och elcyklar har anmälts stulna 2022–2023

Källa: Polisen/Embrace, Heatmap

Områden där cyklar och elcyklar har anmälts stulna 2022–2023

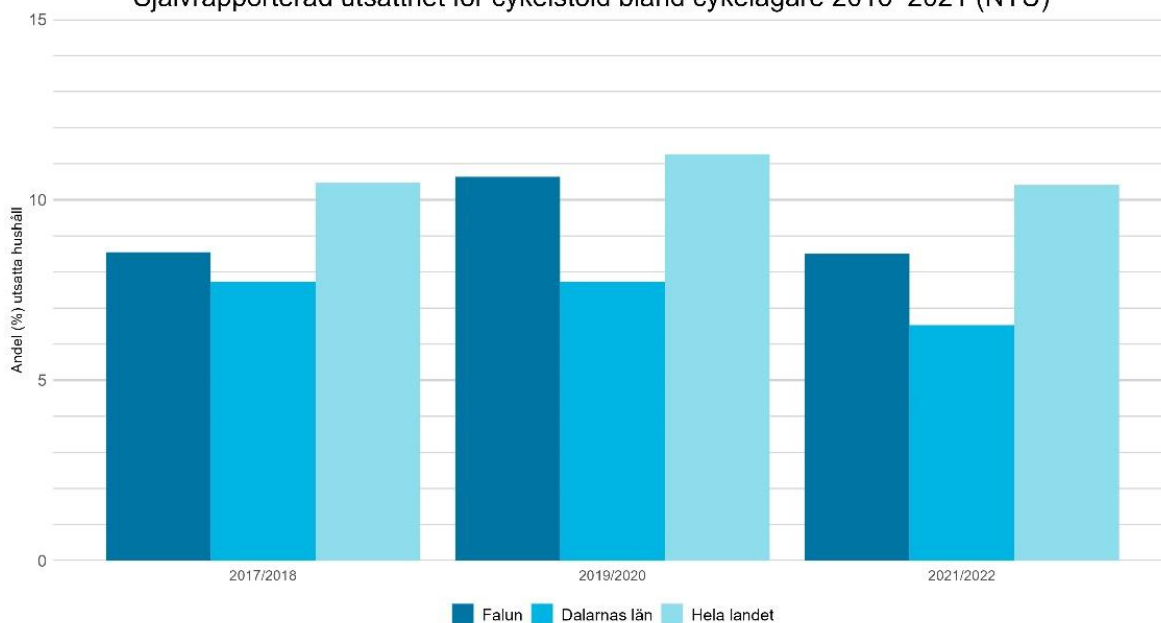

Källa: Polisen/Embrace

De två områden som sticker ut mest vad gäller polisanmälda cykelstöld under 2022 – 2023 är i Embrace områdesindelning Resecentrum-Dalregementet (där Falu lasarett också ingår) och Centrum södra (stadskärnan).

Självrapporterad utsatthet för cykelstöld 2017–2021

Självrapporterad utsatthet för cykelstöld bland cykeltäglare 2016–2021 (NTU)

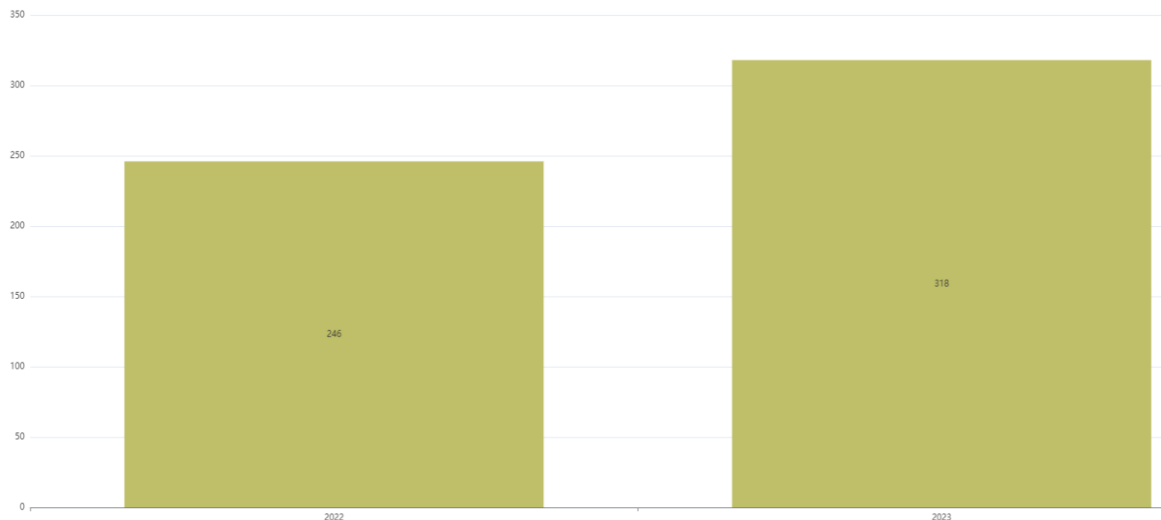

Källa: Brottsförebyggande rådet (BRÅ)
Bearbetad av: Samhällsenhets, Region Dalarna

Källa: BRÅ/Region Dalarna

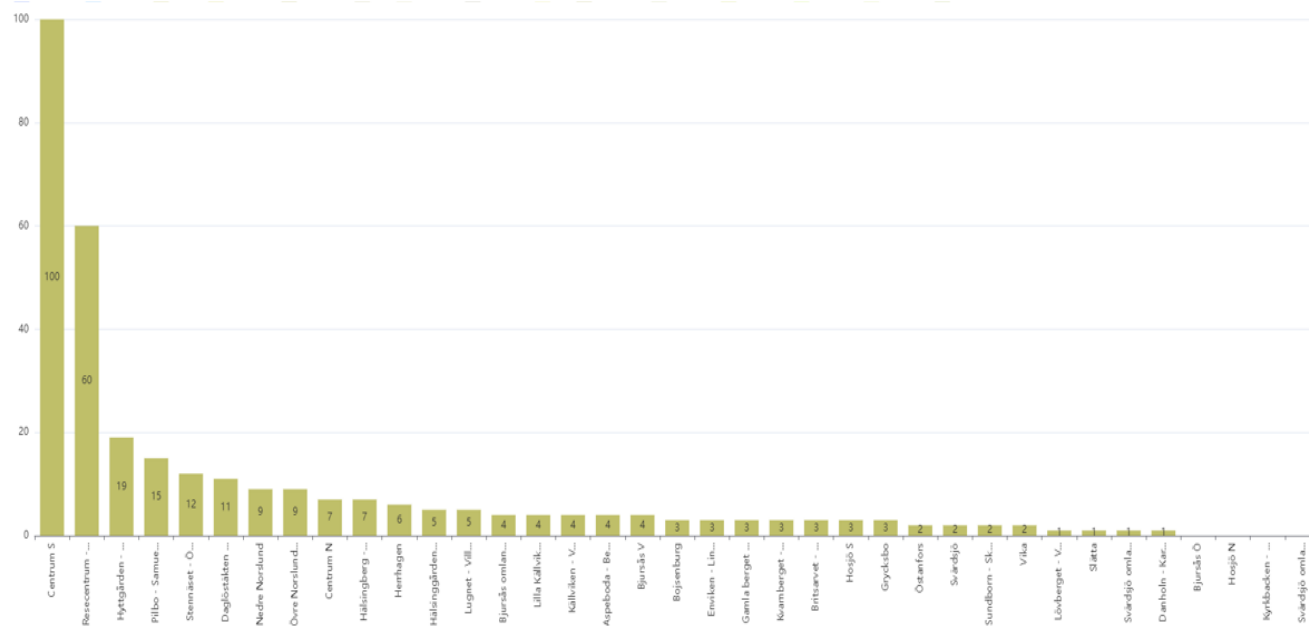
Butiksstölder

Stöld, ringa stöld utan inbrott i butik 2022–2023

Källa: Polisen/Embrace

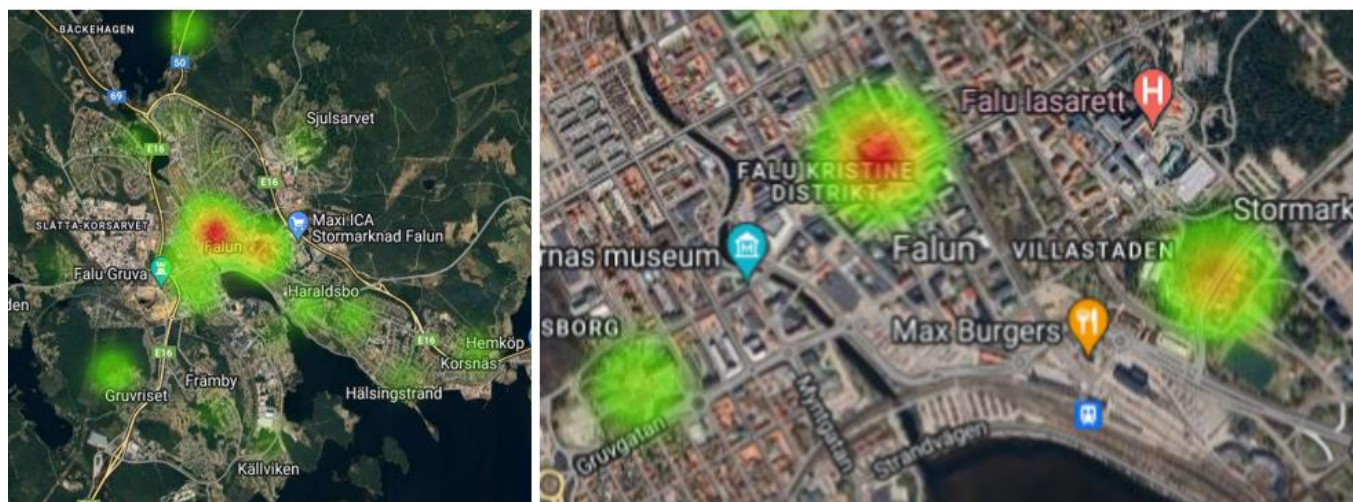
Stöld, ringa stöld utan inbrott i butik per område 2023

Stadskärnan är det område som är mest utsatt.

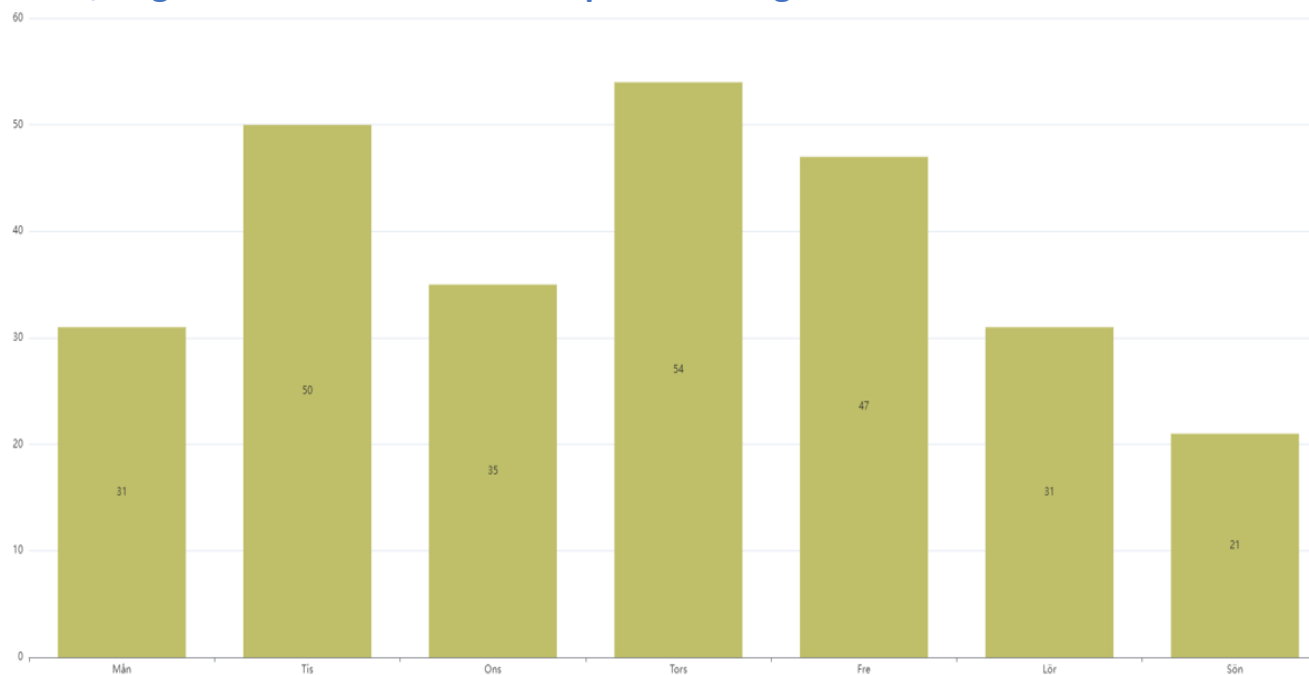
Källa: Polisen/Embrace

Stöld, ringa stöld utan inbrott i butik Heatmap för 2023

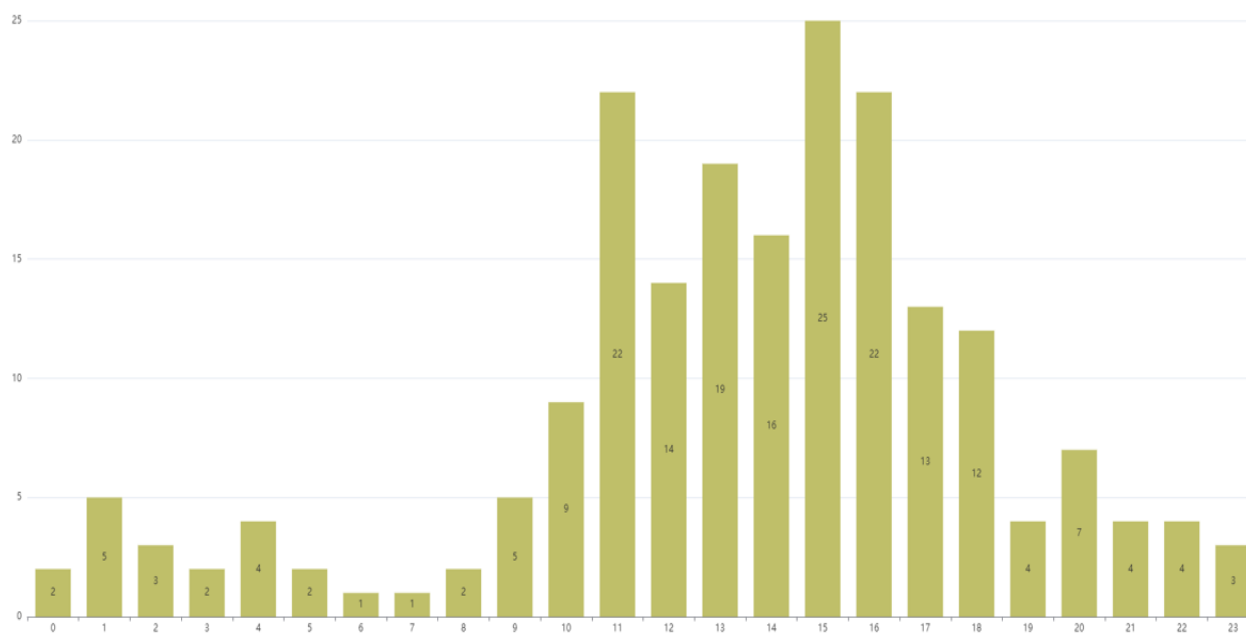
Källa: Polisen/Embrace

Stöld, ringa stöld utan inbrott i butik per veckodag 2023

Källa: Polisen/Embrace

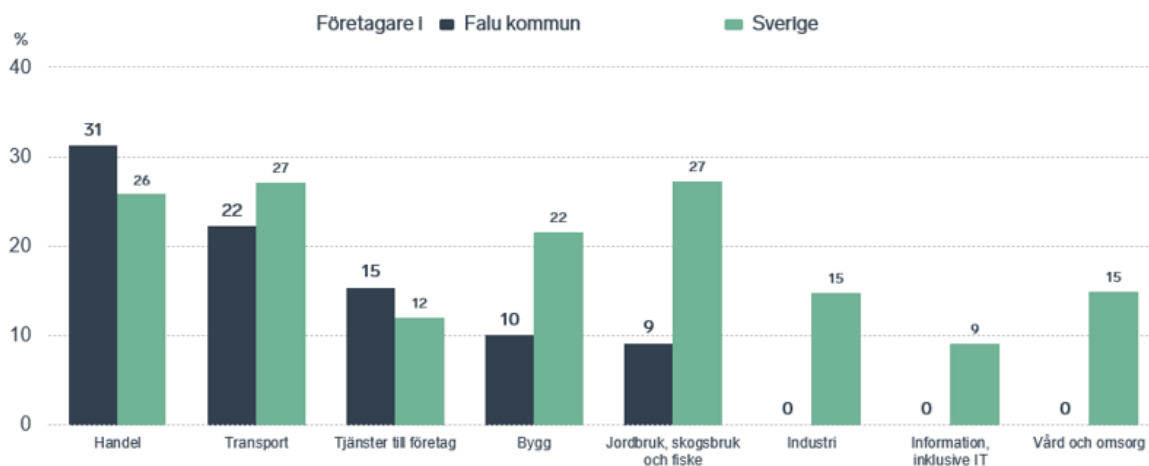
Stöld, ringa stöld utan inbrott i butik, tid på dygnet 2023

Källa: Polisen/Embrace

Brottlighetens påverkan på näringslivet

Andel påverkade av brottslighet/otrygghet av företagarna i Falun jämfört med Sverigesnittet

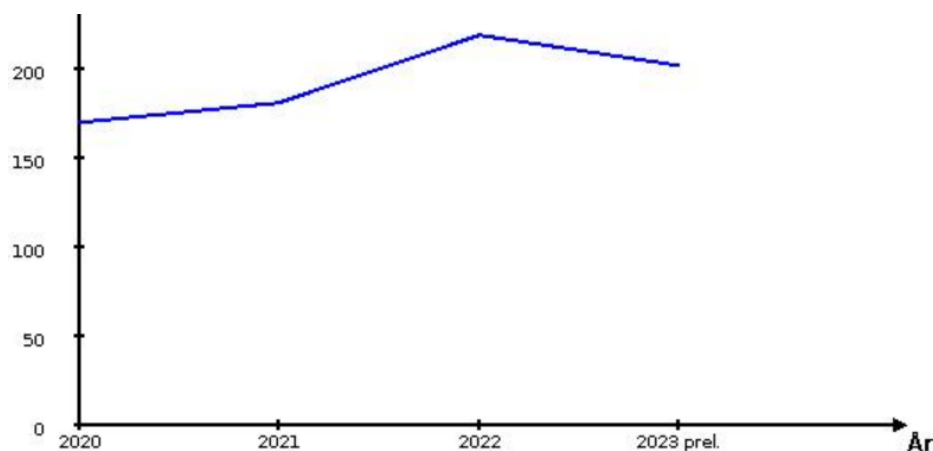
Falun

Källa: Svenskt Näringslivs trygghetsundersökning

Företagarna sammantaget i Falun upplever sig mindre otrygga och påverkade av brottslighet än i de flesta andra kommuner i länet. Falun ligger också bra till i landet när det gäller upplevd trygghet för företagen. Det finns dock områden där vi behöver arbeta mer brottsförebyggande och trygghetsskapande och då särskilt kopplat till handeln.

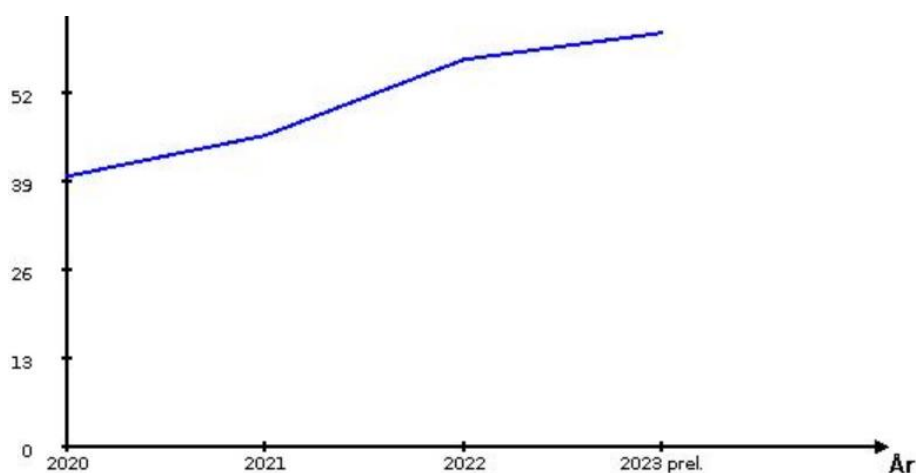
Bedrägeribrott

Antal anmälda bedrägeribrott totalt i Falun 2020–2023

Källa: BRÅ

Antal anmälda kortbedrägerier i Falun 2020–2023

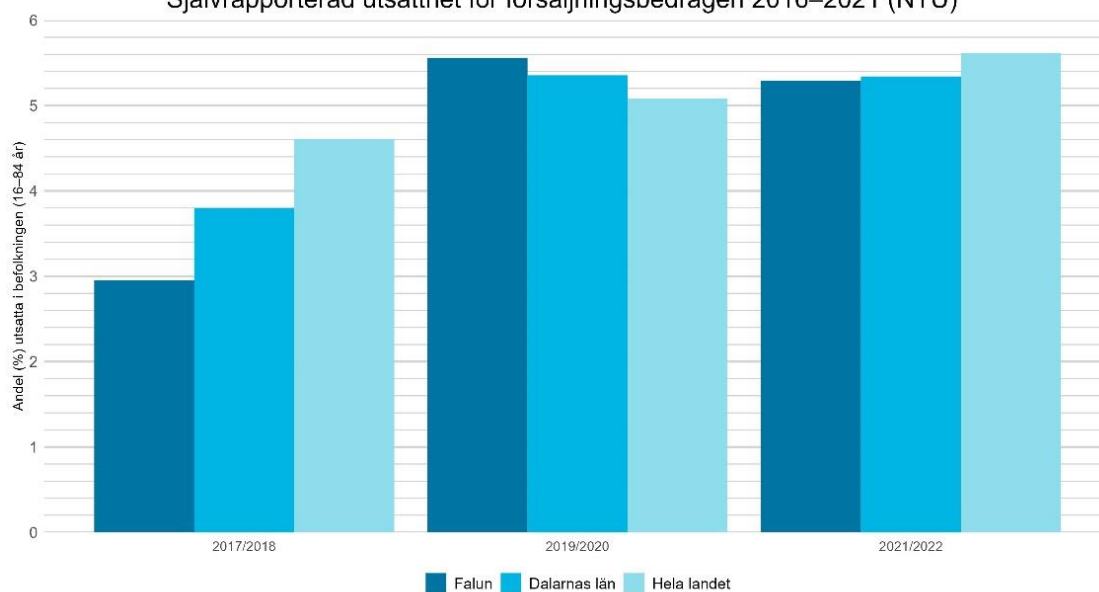

Källa: BRÅ

Bland vissa typer av bedrägerier finns ett troligt mörkertal till exempel när det gäller så kallade romansbedrägerier. Anledningen till att inte polisanmäla dessa brott kan vara att personen som utsatts skäms för att den blivit lurad och bedragen. När det gäller kortbedrägerier så ser vi att Falun låg högt i trygghetsmätningen i jämförelse med snittet för länet och Sverige både 2019 och 2021. Det är viktigt att följa utvecklingen inom området för att se om mera förebyggande åtgärder kan krävas.

Rapporterad utsatthet för försäljningsbedrägeri 2017–2021

Självrapporterad utsatthet för försäljningsbedrägeri 2016–2021 (NTU)

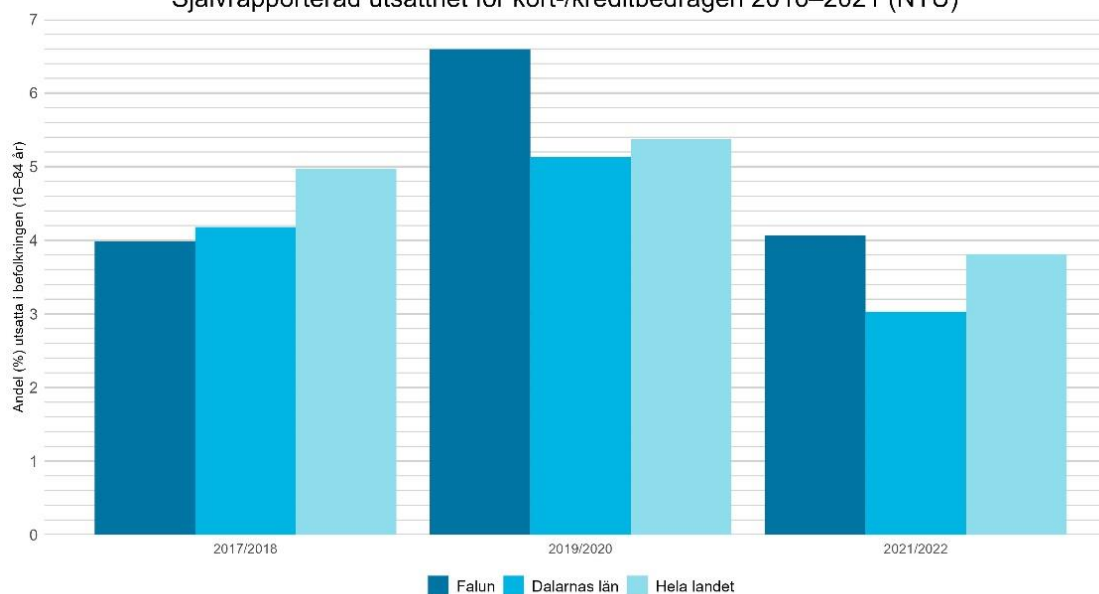
Källa: Brottsförebyggande rådet (BRÅ)
Bearbetad av: Samhällsanalys, Region Dalarna

Källa: NTU 2017, 2019, 2021, Falun, Dalarna, Sverige

Rapporterad utsatthet för kort-/kreditbedrägeri 2017–2021

Självrapporterad utsatthet för kort-/kreditbedrägeri 2016–2021 (NTU)

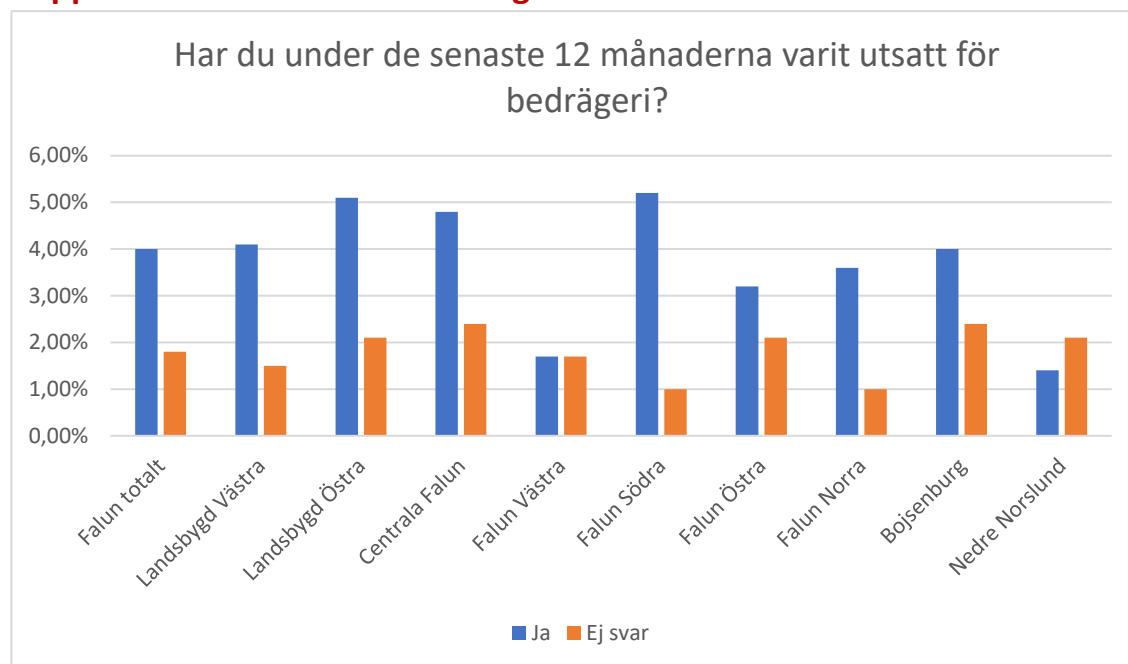

Källa: Brottsförebyggande rådet (BRÅ)
Bearbetad av: Samhällsanalys, Region Dalarna

Källa: NTU 2017, 2019, 2021 Falun, Dalarna, Sverige

Rapporterad utsatthet för bedrägeri det senaste året

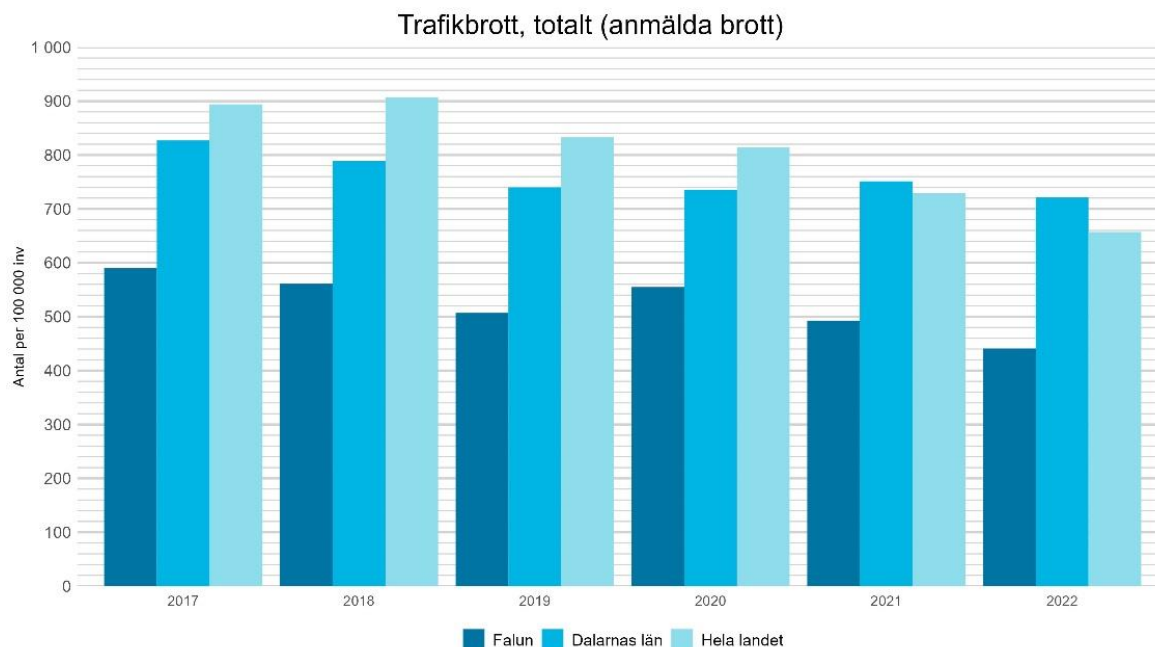

Källa: Origo group

Trafikbrott

Trafikbrott rymmer en mängd brott, bland annat fortkörning, rattfylleri och olovlig körning. Precis som för narkotikabrott är trafikbrott en brottskategori vars utfall till stor del styrs av hur stora resurser polisen lagt på att upptäcka brottligheten.

Anmälda trafikbrott 2017–2022

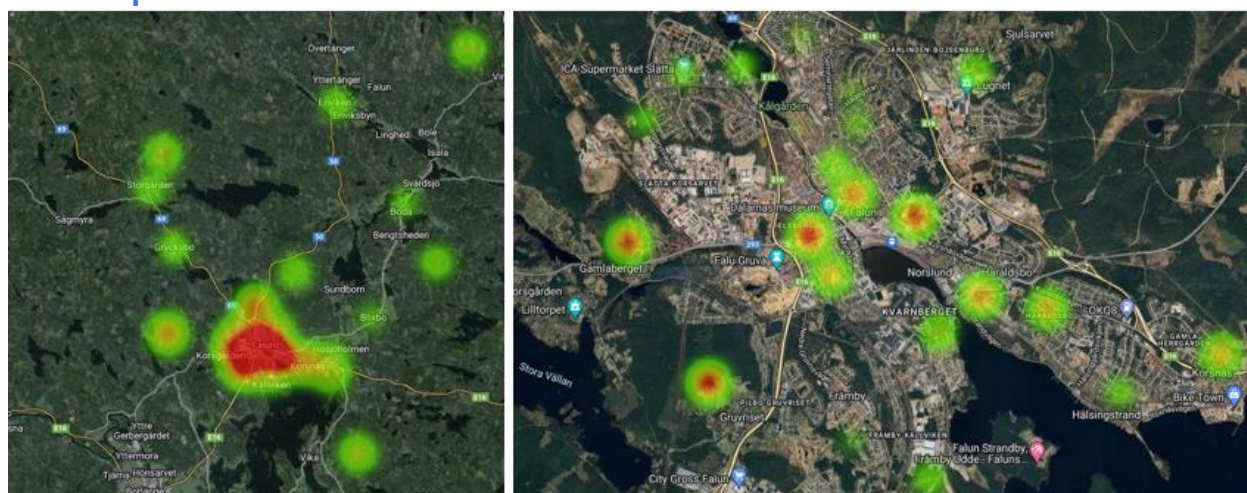

Källa: Brottsförebyggande rådet (BRÅ)
Bearbetad av: Samhällsanalys, Region Dalarna

Källa: BRÅ/Region Dalarna

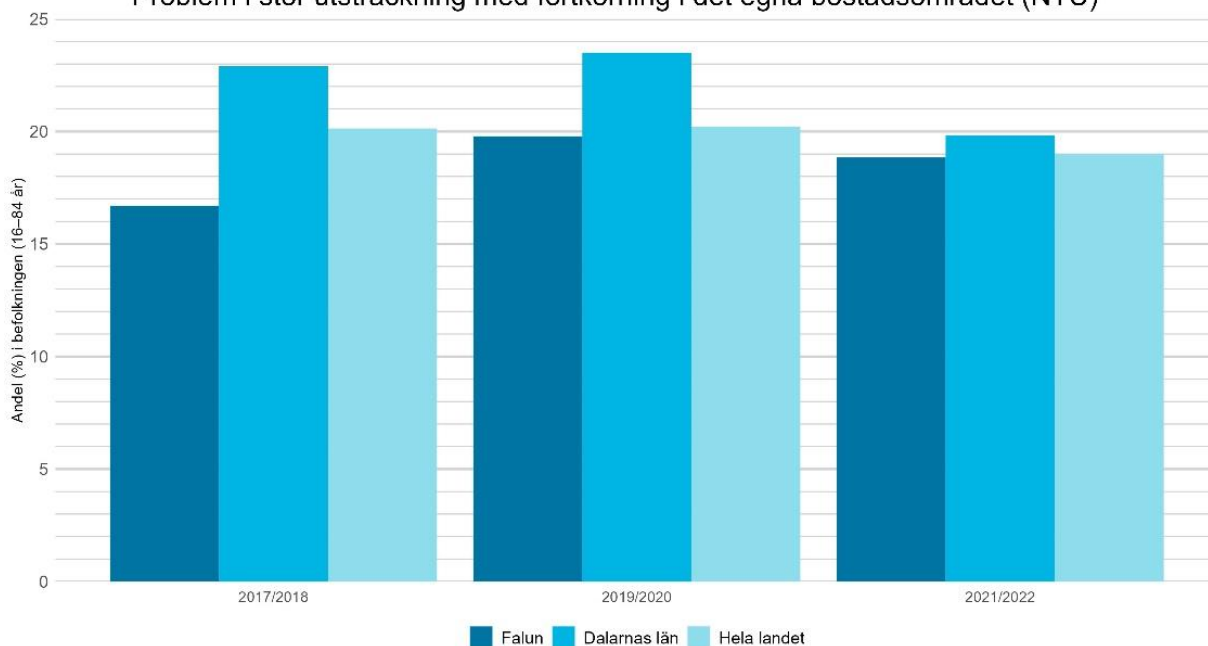
Heatmap över anmälda trafikbrott 2022–2023

Källa: Polisen/Embrace

Upplevda problem med fortkörning i bostadsområdet 2017–2021

Problem i stor utsträckning med fortkörning i det egna bostadsområdet (NTU)

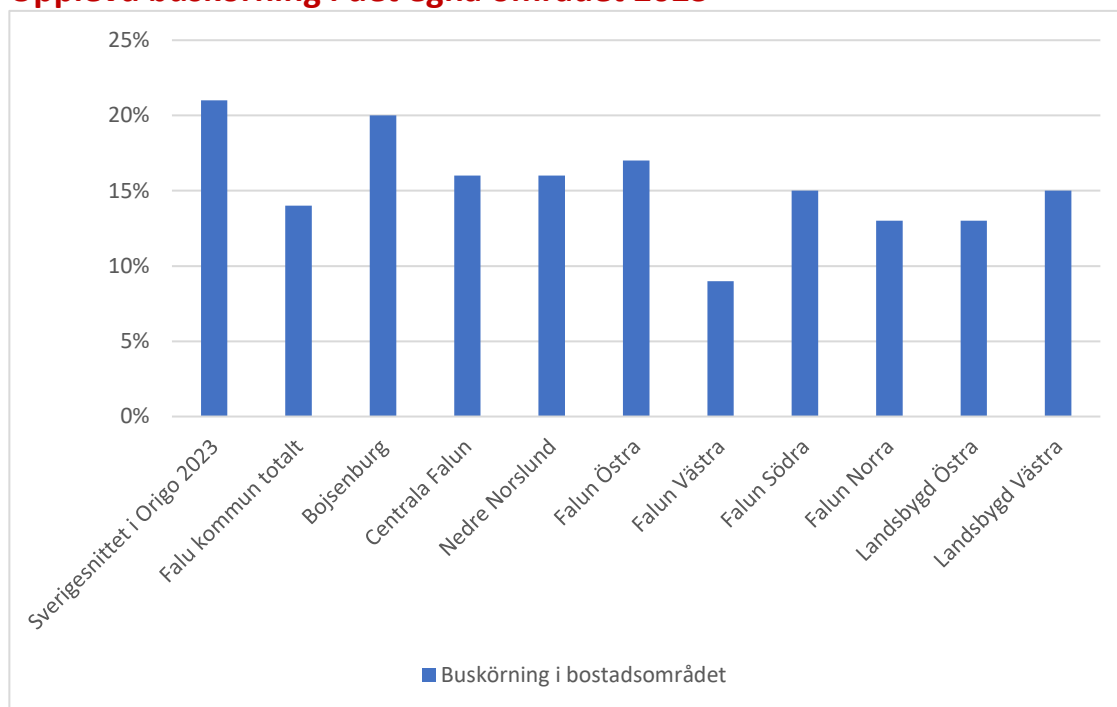

Källa: Brottsförebyggande rådet (BRÅ)
Bearbetad av: Samhällsanalys, Region Dalarna

Källa: NTU 2017, 2019, 2021, Falun, Dalarna, Sverige

Upplevd buskörning i det egna området 2023

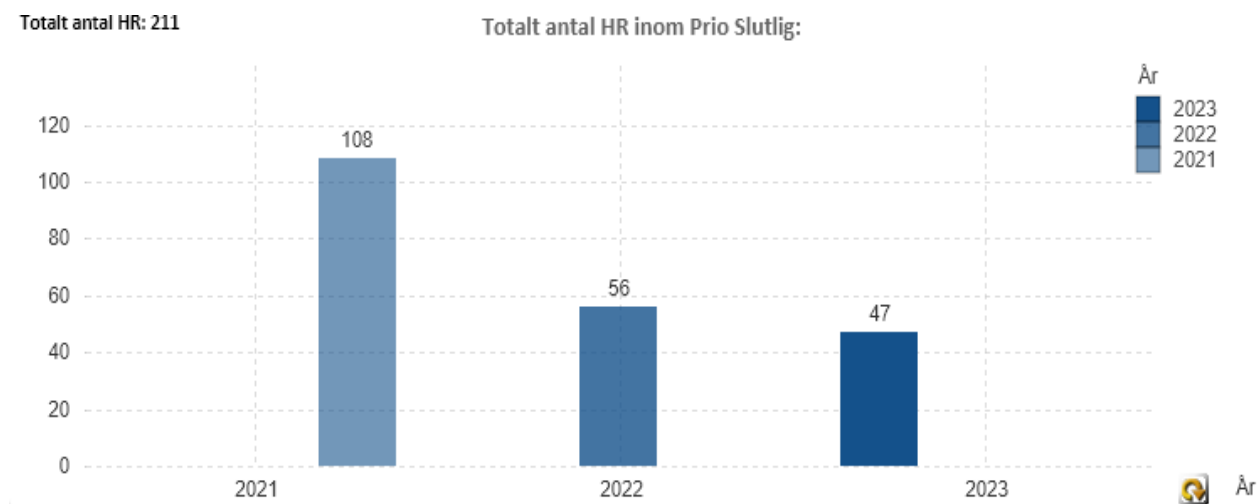

Källa: Origo group

Motorburen problematik

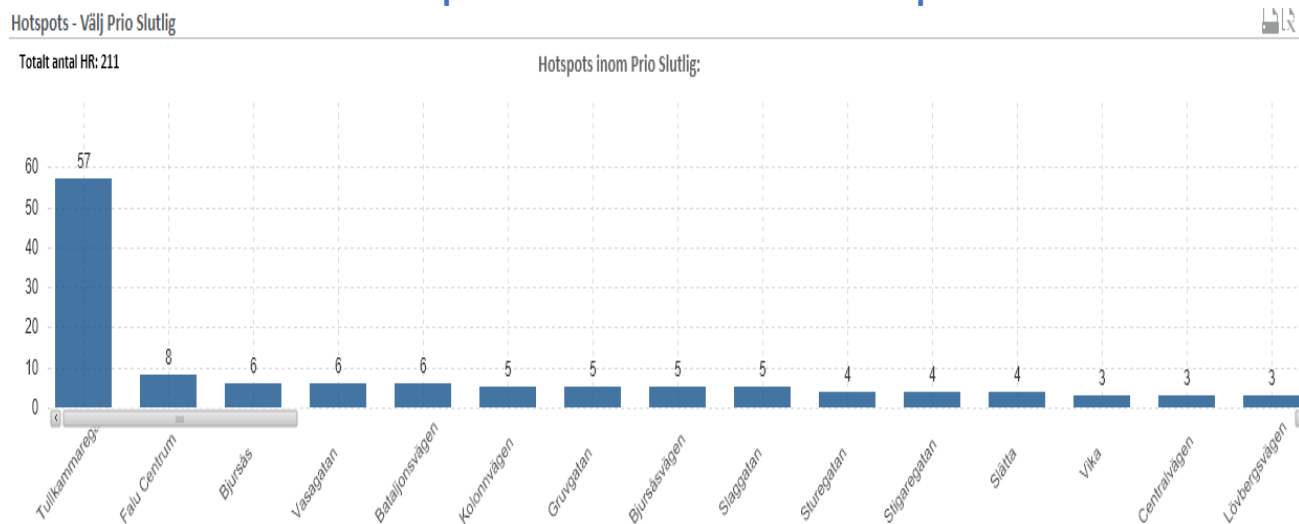
I Falun, Dalarna och andra delar av landet så har så kallad motorburenproblematik förekommit i problembilder där stärkta brottsförebyggande åtgärder krävts. Det gäller inte minst störande musik från fordon. I den pågående samverkansöverenskommelsen mellan Falu kommun och polisen så ingår därför det området som prioriterat. Från början fanns tre särskilt utsatta områden med, men efter hand så finns endast ett geografiskt område kvar, området runt en nattöppen snabbmatsrestaurang, området kallas nedan för Tullkammaren. I aktivitetsplanen har flera åtgärder funnits med och har genomförts. Samverkan med aktörerna i området, boende, Falu kommuns representanter och polisen fortgår.

Anmälda brott motorburen problematik – störande musik 2021–2023

Källa: Polisens statistikprogram STORM HR- uppföljning 2021 – 2023

Anmälda brott motorburen problematik – störande musik per område 2023

Källa: Polisen

Exempel på annan brottslighet

Organiserad brottslighet – kriminell ekonomi, otillbörlig påverkan och brott mot välfärden

Organiserad brottslighets traditionella inkomstkällor är försäljning av narkotika, vapen och olika former av människohandel. Det kan också handla om olika former av så kallad "beskyddarverksamhet". Andra inkomstkällor kan också vara företag som drivs i kriminellt syfte. Dessa finns inom många olika branscher till exempel inom restaurang, bygg, assistans, sophantering och hem för vård och boende (HVB). Även olika former av bedrägeribrott är en vanlig inkomstkälla som drabbar privatpersoner, företag och offentlig sektor. Exempel på det är så kallade bluffakturor. Risker för infiltration, otillbörlig påverkan och hot för att få gynnande beslut behöver förebyggas även i den kommunala organisationen det kan handla om till exempel etablering, bygglov, fastighetsköp, föreningsbidrag och ekonomiskt bistånd. Att ständigt arbeta med förbättrade rutiner är av stor vikt. Ett arbete för att få till lokal myndighetssamverkan mot organiserad brottslighet pågår motsvarande den som finns på nationell nivå samt delvis i polisregionen. En fördjupad kunskap behövs på området både om utmaningar och risker samt om hur lägesbilden ser ut för Falun.

Våldsbejakande extremism och risk för skolattacker

I Sverige har en förflyttning av rekrytering till våldsbejakande miljöer skett. Det är alltmer kontakter och rekryteringsförsök som sker via olika forum på internet. Det kan handla om allt från vanliga sociala medier som främst riktar sig till unga och spelplattformar till egna forum för grupper av individer med intresse för eller nyfikenhet på våldsbejakande extremism och/eller för grovt våld. Det har gjort att kunskap och fokus behöver höjas från föräldrar och andra vuxna som finns nära våra barn och unga. Detta för att kunna föra dialog med barn och unga och förebygga rekrytering.

Vid några av de skolattacker som genomförts i Sverige under senare år har dessa forum använts för kontakt och inspiration till dåden. Det är därför viktigt att ha kunskap om detta som vuxen, för att förebygga och för att upptäcka och ge stöd. Det är också viktigt för barn och unga att ha kunskap om det så att de kan larma en vuxen. Barn och unga kan var de som först märker av om en kompis eller familjemedlem visar intresse för dessa forum. Att föra dialog om detta både hemma och, i skolan och i annan verksamhet som möter unga blir därför viktigt.

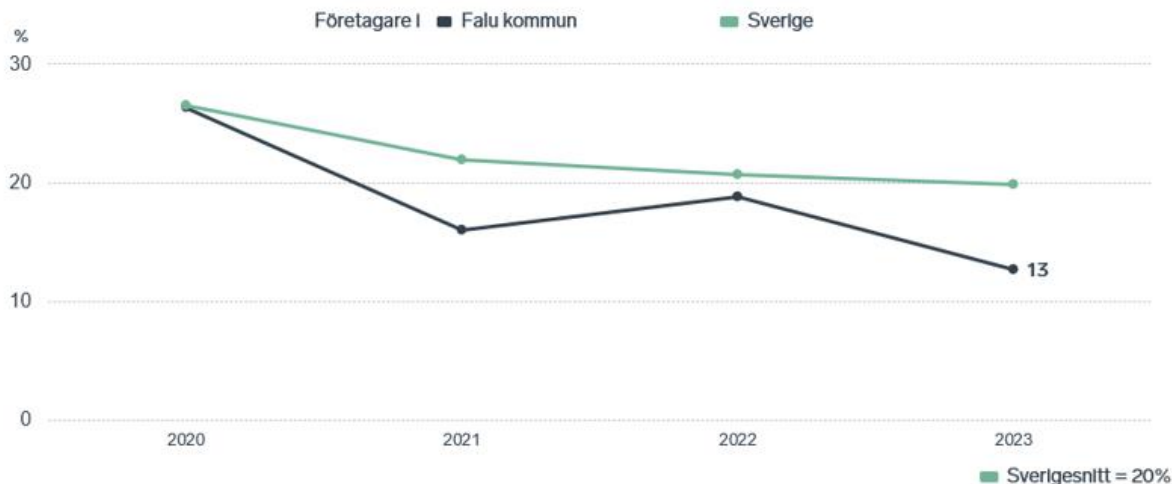
Motiv, inspiration och bakgrundsorsaker till skolattacker varierar dock mellan gärningspersoner. Däremot finns det lärdomar att dra från svensk och internationell forskning. Det är vanligt att gärningspersonen är eller har varit elev på den aktuella skolan och pojkar/män är överrepresenterade även om flickor/kvinnor också begått skolattacker. Fascination för våld, vapen samt tidigare skolattacker och gärningspersoner kan vara riskfaktorer. Ibland har personen berättat om eller "läckt" vrede eller avsikt att själv göra en skolattack på sociala medier eller internet, till vänner, anhöriga eller skol- och vårdpersonal. Forskning har också visat att psykisk ohälsa eller psykiatriska tillstånd (till exempel låg självkontroll, aggressivitet, depression och NPF-diagnoser), skolmisslyckande, utsatthet för mobbning och andra övergrepp kan öka risken. Känslor av utanförskap, bristande sociala relationer, anhöriga eller aktiva i våldsbejakande miljöer samt familjesvårigheter och sviktande föräldraförmåga kan också vara riskfaktorer.

Källa: Center mot våldsbejakande extremism (CVE) samt EST, Falun

Kompletterande källor

Näringslivet – trygghet och brott

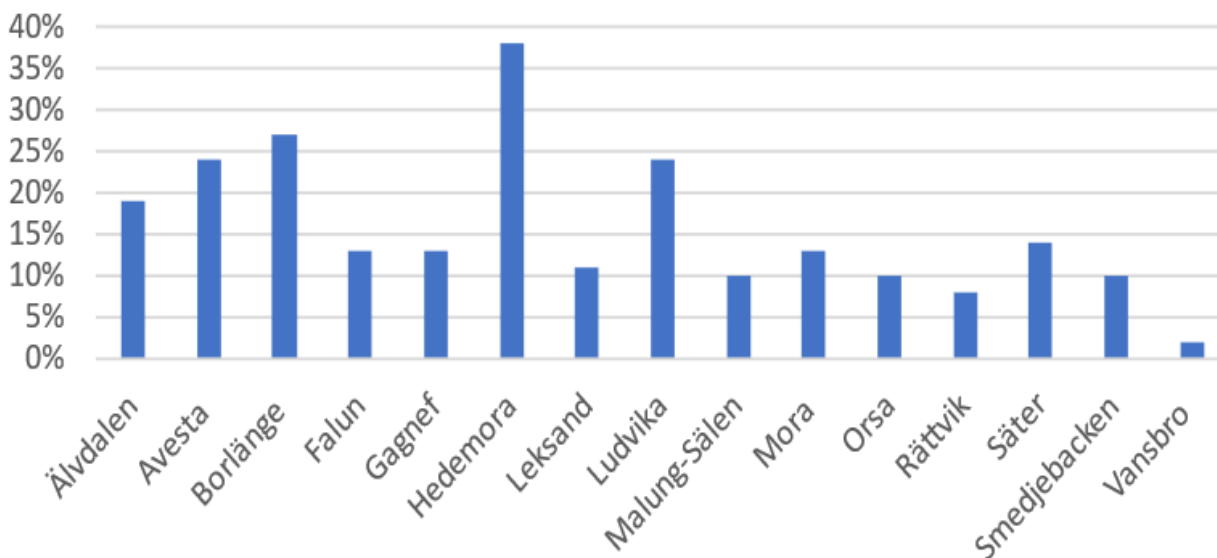
Påverkan av brottslighet/otrygghet för företagare i Falun samt Sverigesnitt

Falun

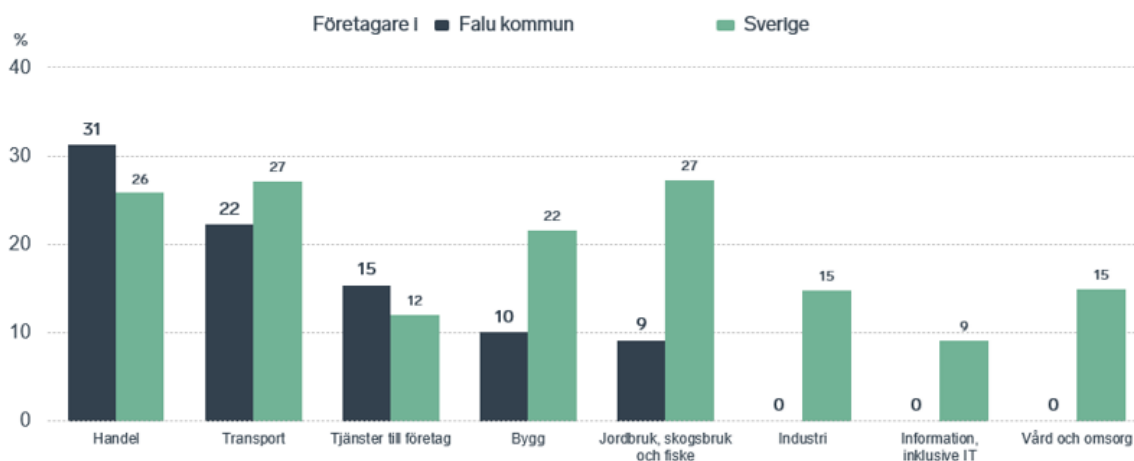
Källa: Svenskt Näringslivs trygghetsundersökning för näringslivet

Andel av företagen i Dalarnas kommuner som upplever att brottsligheten/otryggheten påverkar dem negativt i hög eller mycket hög utsträckning

Källa: Svenskt Näringslivs trygghetsundersökning för näringslivet

Påverkan av brottslighet/otrygghet, negativa andelar för företagarna i Falun jämfört med Sverigesnittet

Falun

Källa: Svenskt Näringslivs trygghetsundersökning

Trygghet/otrygghet och arbetsro för unga i grundskolan och gymnasiet i Falun

Arbetsro på lektionerna, årskurs 5 respektive 8 i Falun som helhet 2023

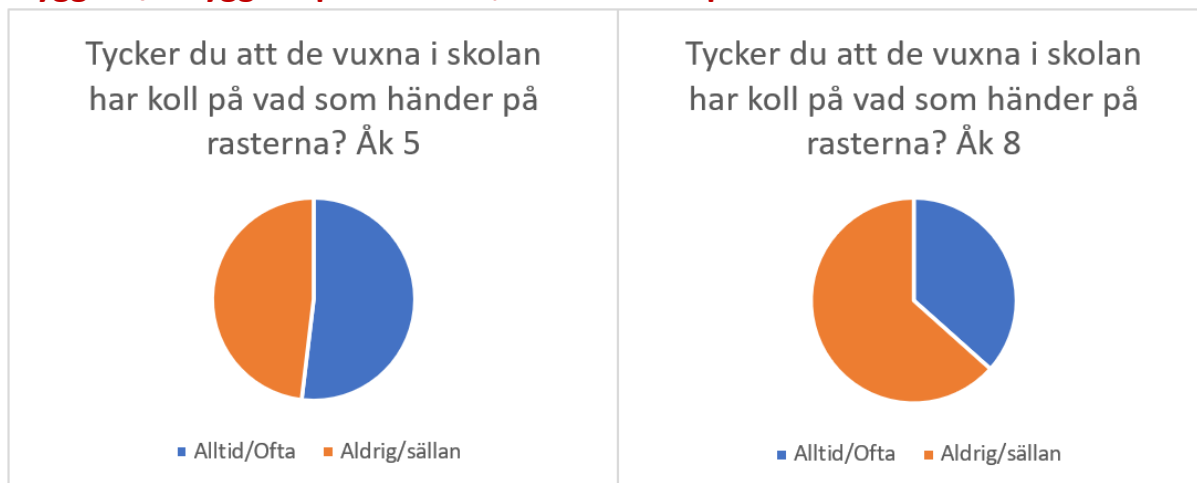
Källa: Skolinspektionens elevenkäter/Kolada

Stökigt på lektioner/svårt att koncentrera sig, årskurs 5 respektive 8 i Falun som helhet 2023

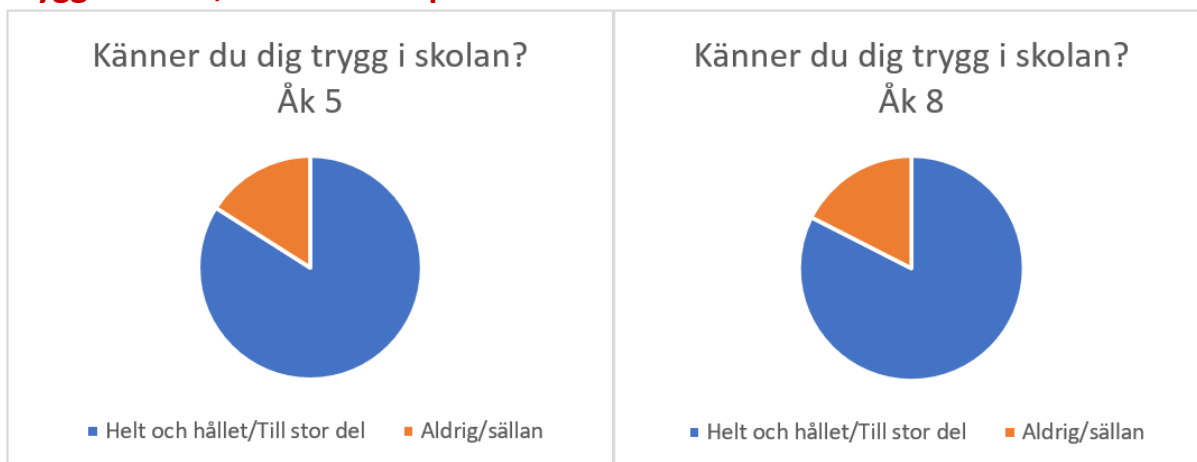
Källa: Skolinspektionens elevenkäter/Kolada

Trygghet/otrygghet på rasterna, årskurs 5 respektive 8 i Falun som helhet 2023

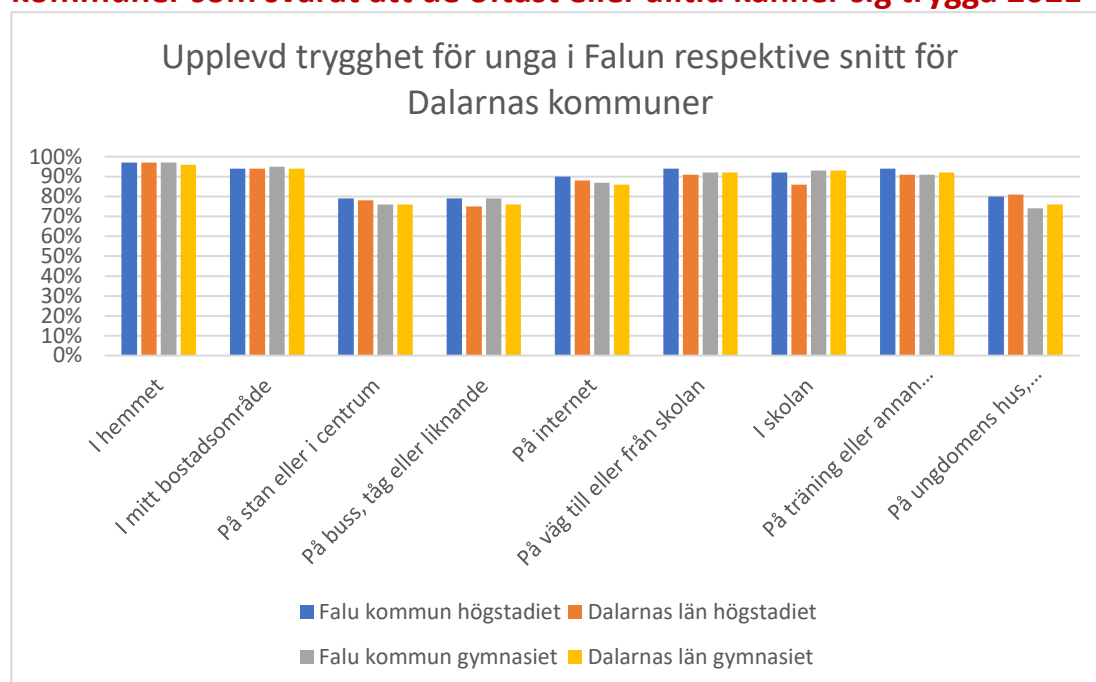
Källa: Skolinspektionens elevenkäter/Kolada

Trygg i skolan, årskurs 5 respektive 8 i Falun som helhet 2023

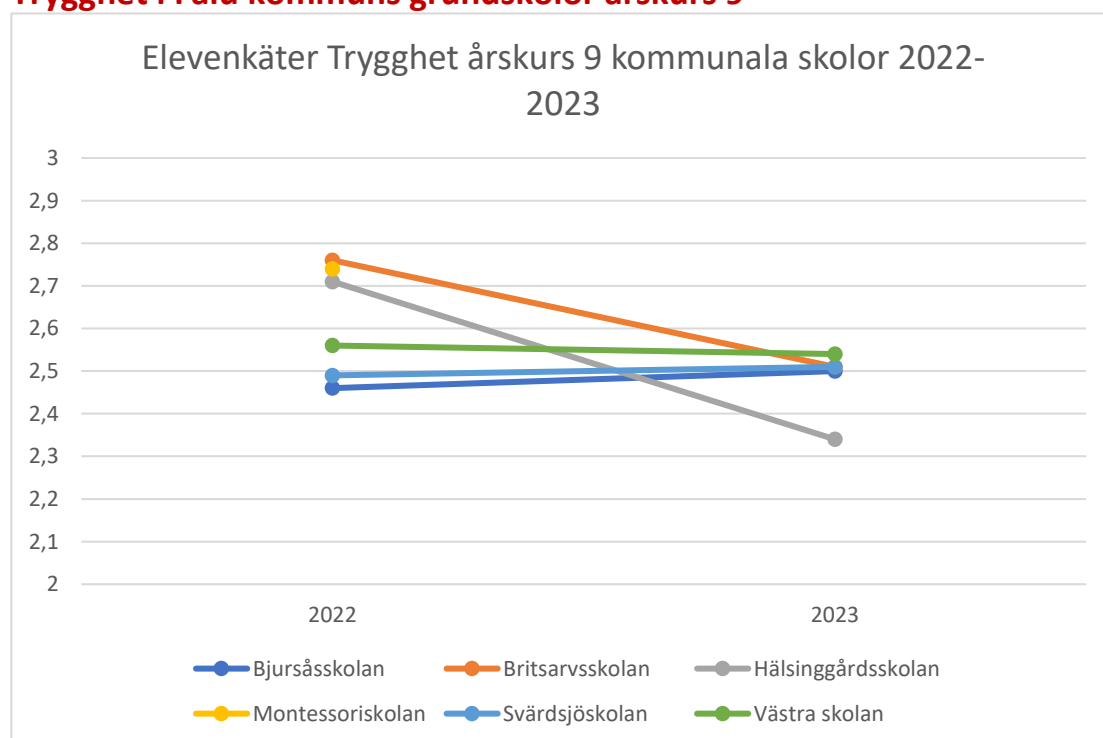
Källa: Skolinspektionens elevenkäter/Kolada

Andel unga på högstadiet och gymnasiet i Falun respektive snittet för Dalarnas kommuner som svarat att de oftast eller alltid känner sig trygga 2021

Källa: LUPP 2021

Trygghet i Falu kommuns grundskolor årskurs 9

Källa: Falu kommun, Barn och utbildningsförvaltningen

Sociala faktorer och levnadsvillkor

Förskolan

Förskolan är en viktig arena för att se och nå barn och deras föräldrar. När det gäller barn i åldern 3–5 år så går en stor andel av barnen i förskolan. För att nå ännu flera barn så sker en uppsökande verksamhet i Falun.

Andel barn 1 - 5 år i förskola i kommunen som helhet

Nyckeltal		2019	2020	2021	2022
Barngrupper					
∨ Barn 1-5 år inskrivna i förskola, andel (%)	 	83.6	85.1	83.7	86.1
Barn 1-2 år inskrivna i förskola, andel (%)	 	67.2	68.2	65.4	70.4
Barn 3-5 år inskrivna i förskola, andel (%)	 	93.5	95.9	94.5	95.8

Källa: Barn och utbildningsförvaltningen/Kolada

Skolresultat

Skolan spelar en mycket viktig roll i unga människors liv och kan i hög grad bidra i det brottsförebyggande arbetet. En ofullständig skolgång vet vi ökar risken för en ung person att senare hamna i kriminalitet.

Statistik/nyckeltal från Kolada där alla kommuner rangordnas efter sina resultat, och de 25% bästa kommunerna inom respektive område får grön färg, de 25% sämsta kommunerna får röd färg och de 50% i mitten får gul färg.

Elever i Falun i åk 9 som är behöriga till yrkesprogram, hemkommun, andel (%)

2018	2019	2020	2021	2022	2023
87.6	87.0	88.8	88.3	89.3	87.5

Källa: Kolada

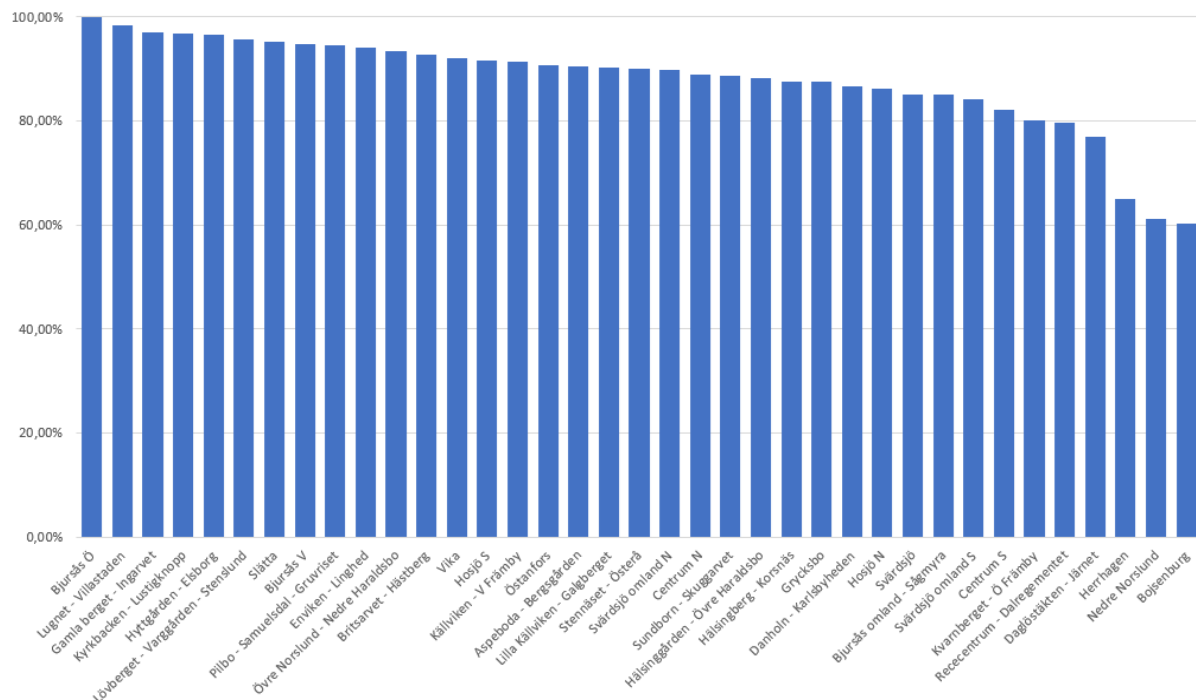
Gymnasieelever med examen inom 4 år, hemkommun, andel (%)

2018	2019	2020	2021	2022	2023
79.5	72.7	77.8	73.5	76.8	80.8

Källa: Kolada

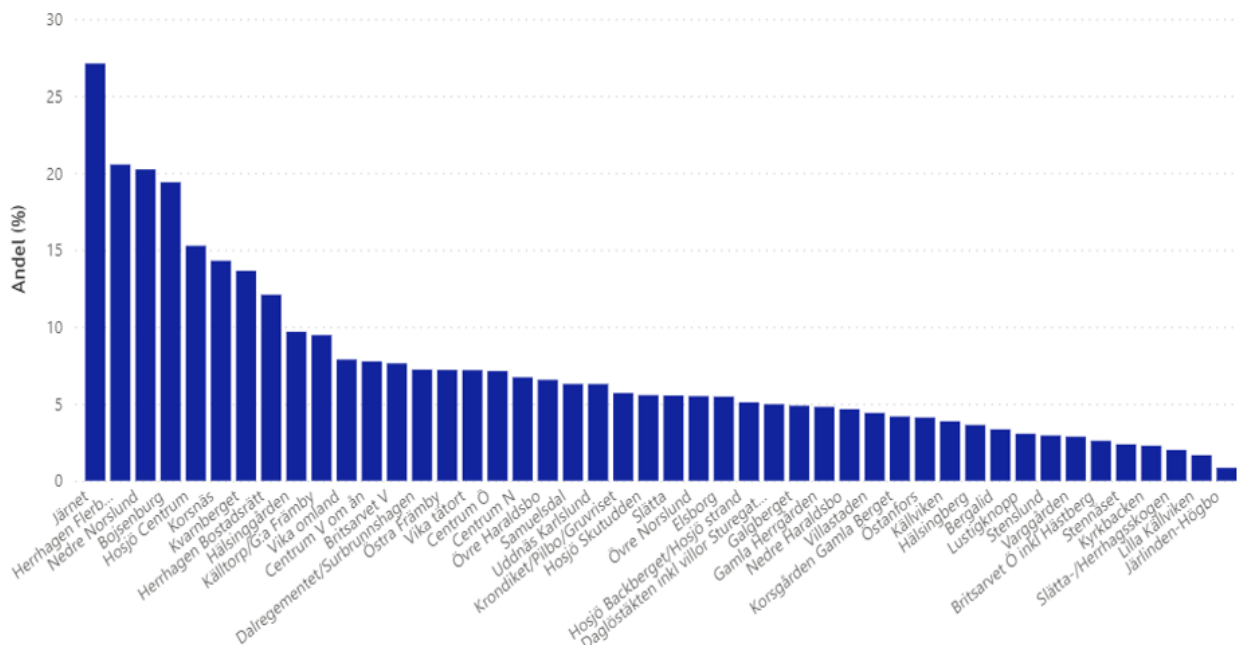
Gymnasiebehörighet per område 2017–2022

Gymnasiebehörighet (2017-2022)

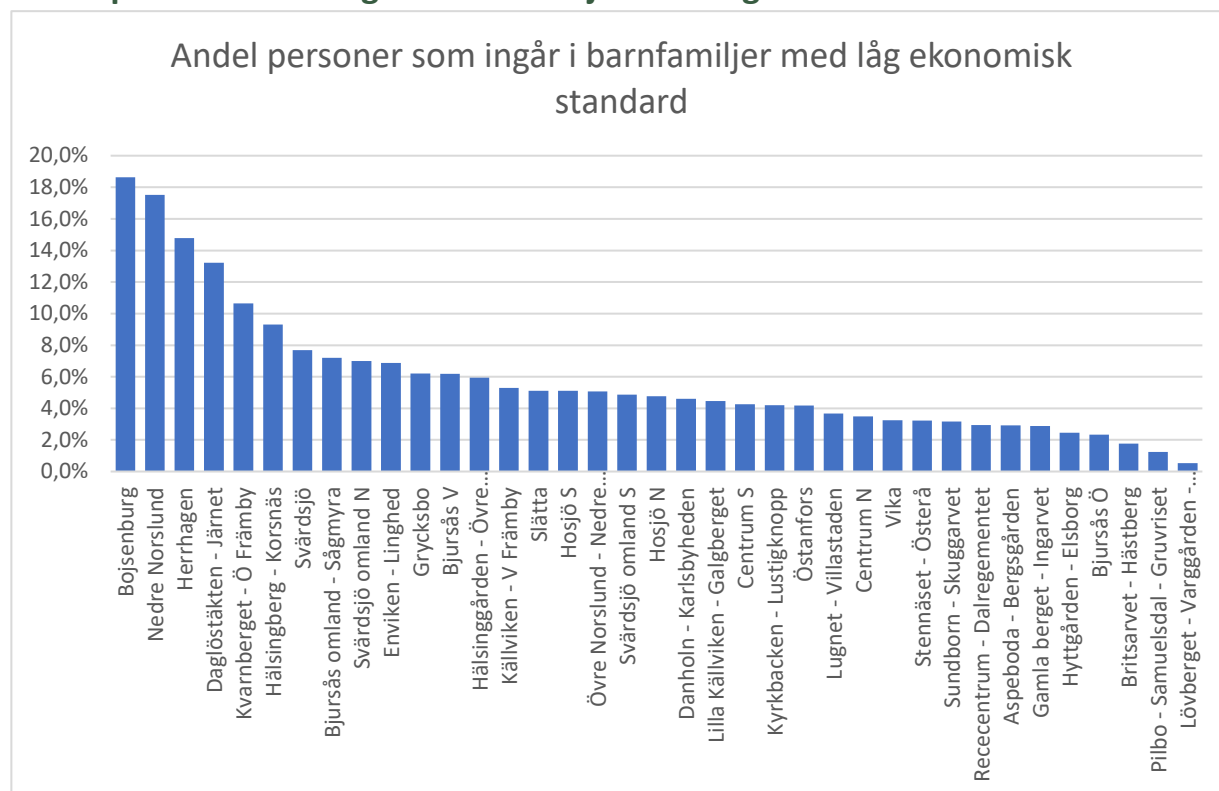
Källa: Falu kommun/Supercross

Andelen personer mellan 25–64 år som har en låg utbildningsnivå

Källa: Falu kommun/Supercross (till låg utbildningsnivå räknas maximalt 9-årig grundskola)

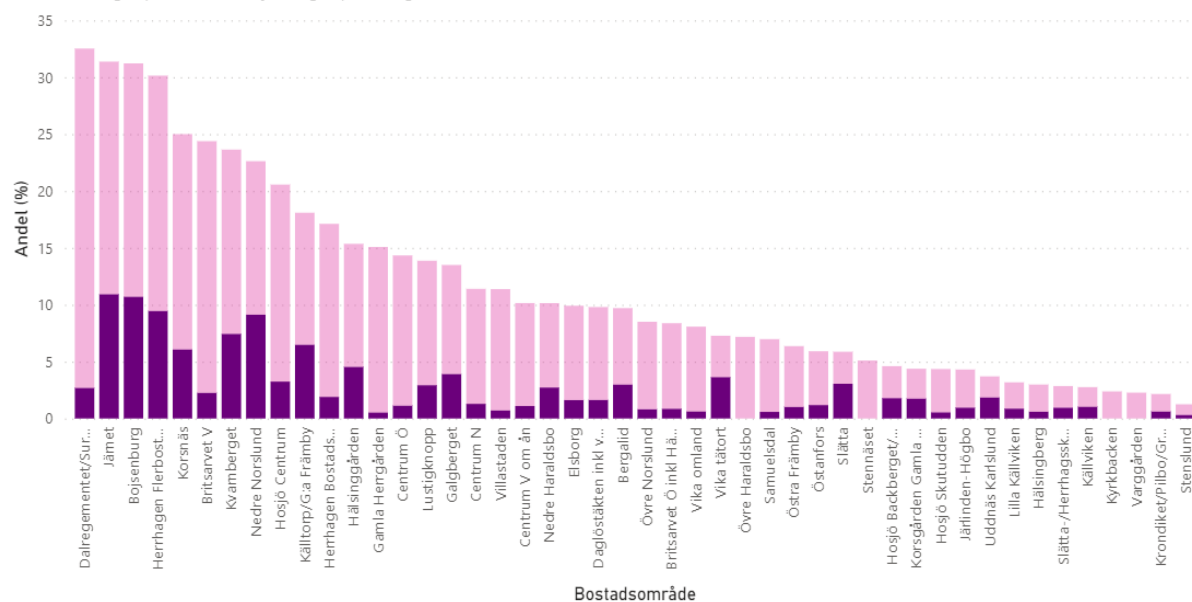
Andel personer som ingår i barnfamiljer med låg ekonomisk standard

Källa: SCB/Supercross, Falu kommun

Låg köpkraft i hushåll med barn respektive utan barn per område

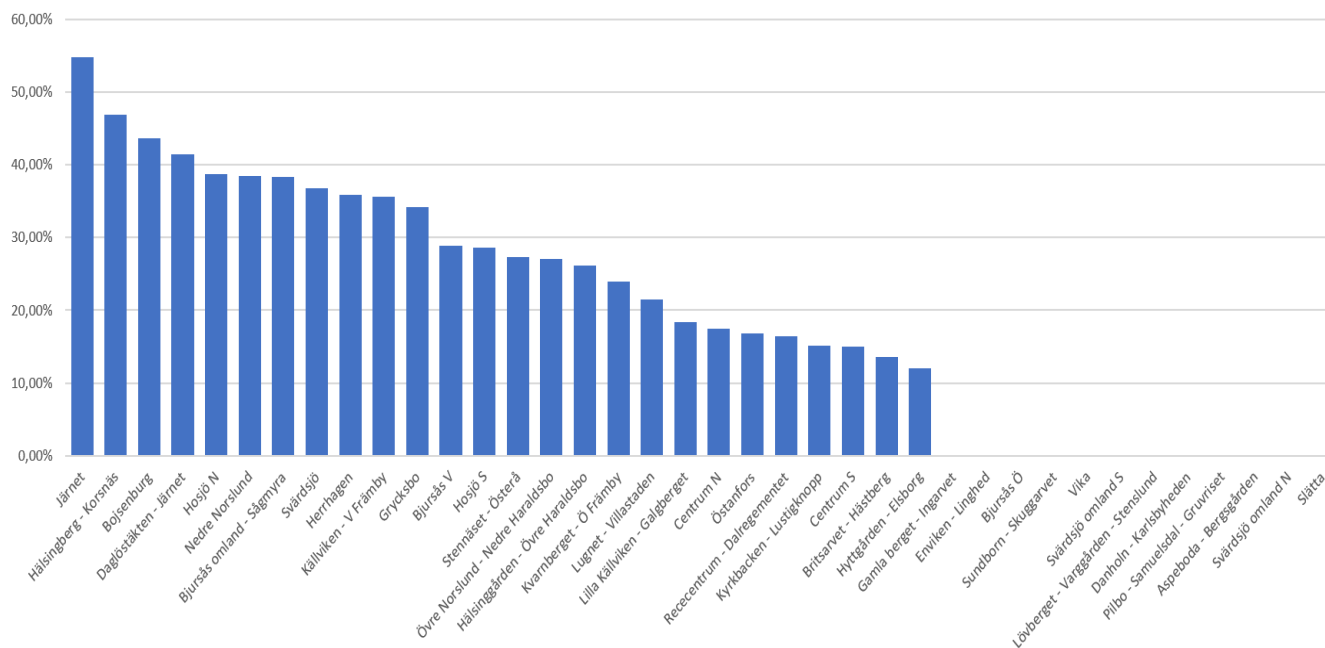
Variabel ● Låg köpkraft (barnfamilj) ● Låg köpkraft (inga barn)

Källa: SCB/Supercross

Andel i flerfamiljshus som lever i trångboddhet i Faluns områden

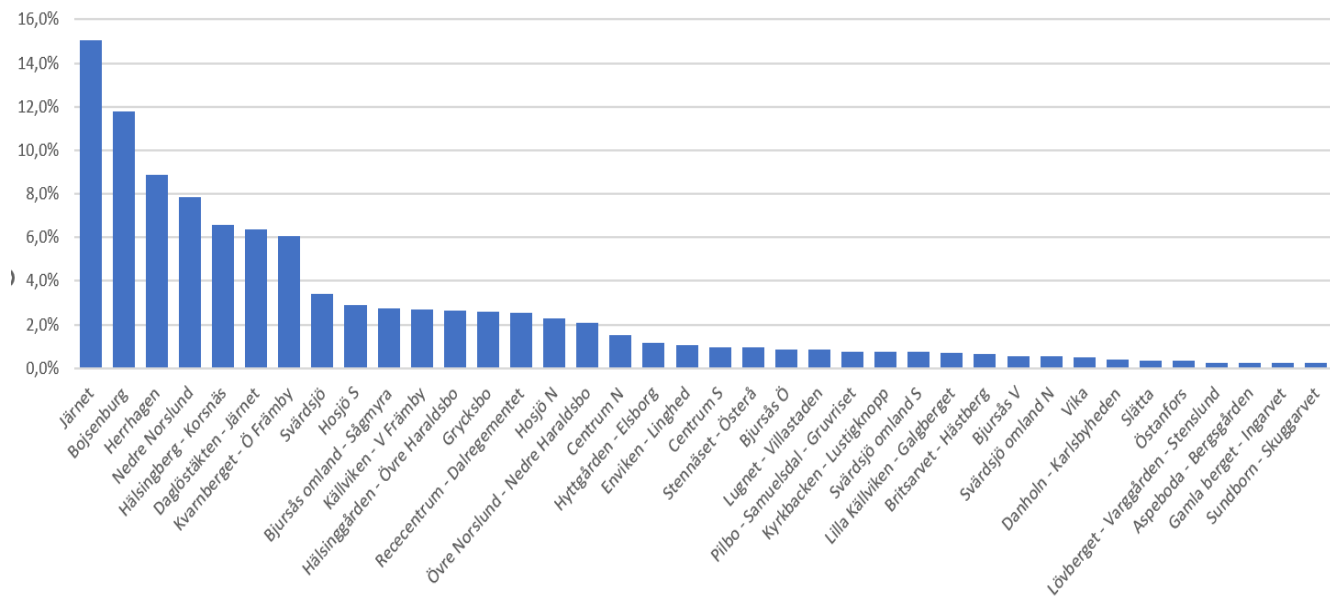
Trångboddhet (boende i flerbostadshus)

Källa: SCB/Falu kommun/Supercross (enligt norm 3)

Andel med försörjningsstöd i Faluns områden

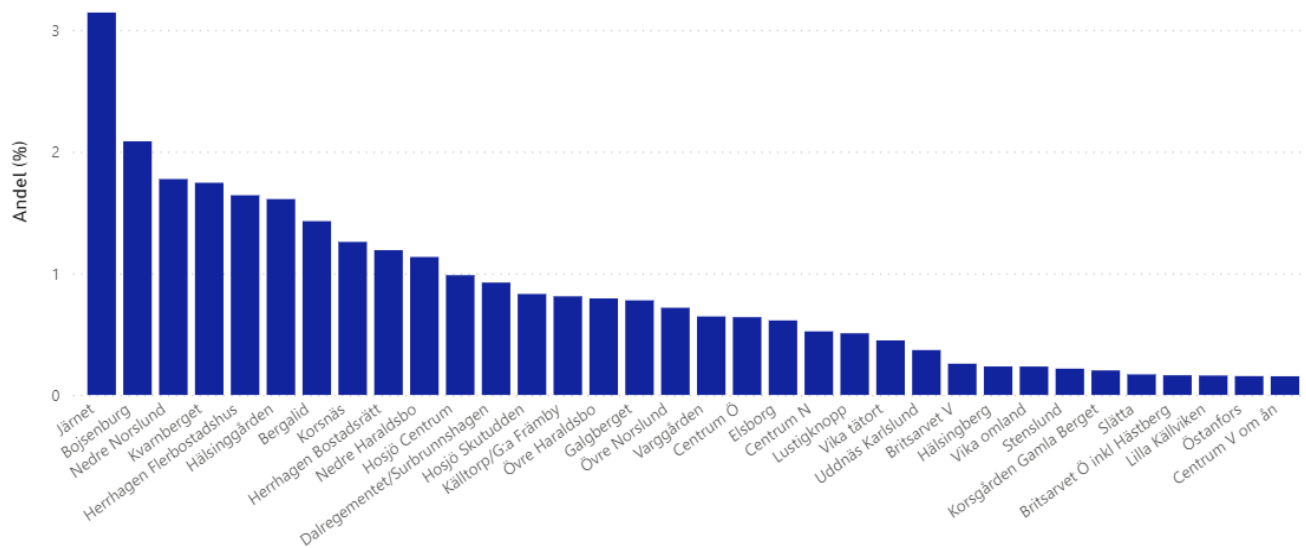
Andel med ekonomiskt bistånd

Källa: SCB/Supercross

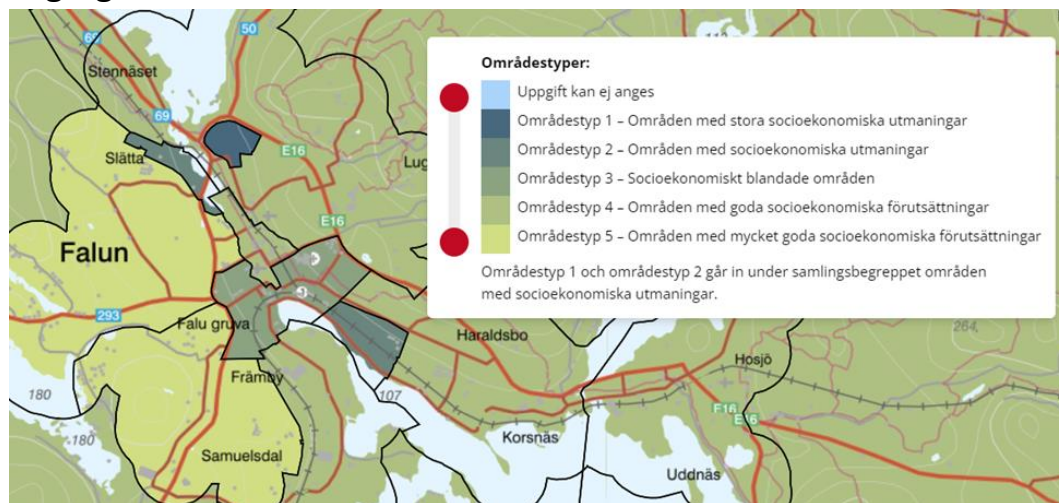
Långtidsarbetslöshet

Variabel ● Långtidsarbetslöshet

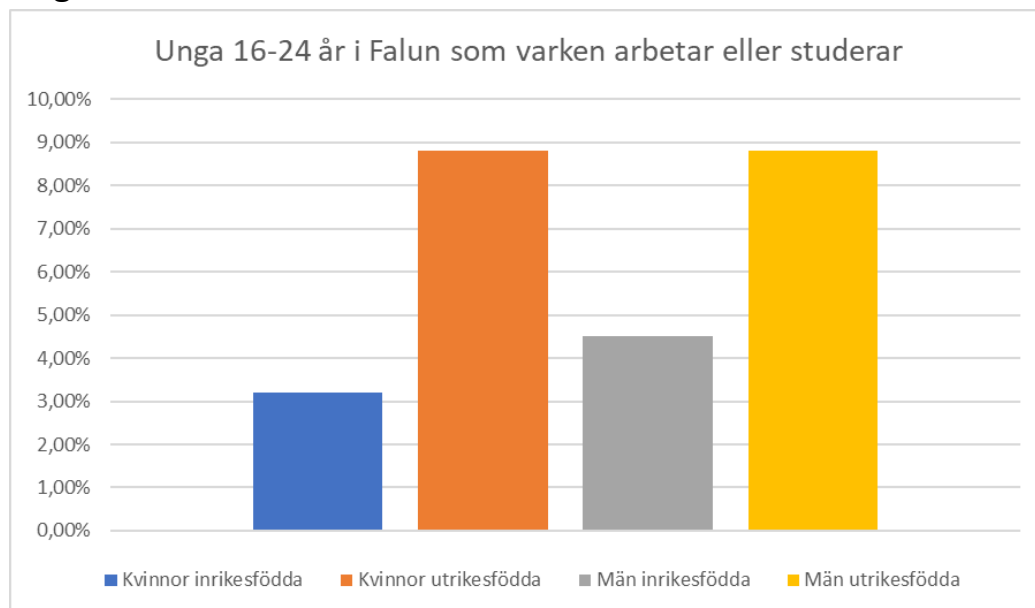
Källa: SCB/Supercross

Segregationsbarometern Falun

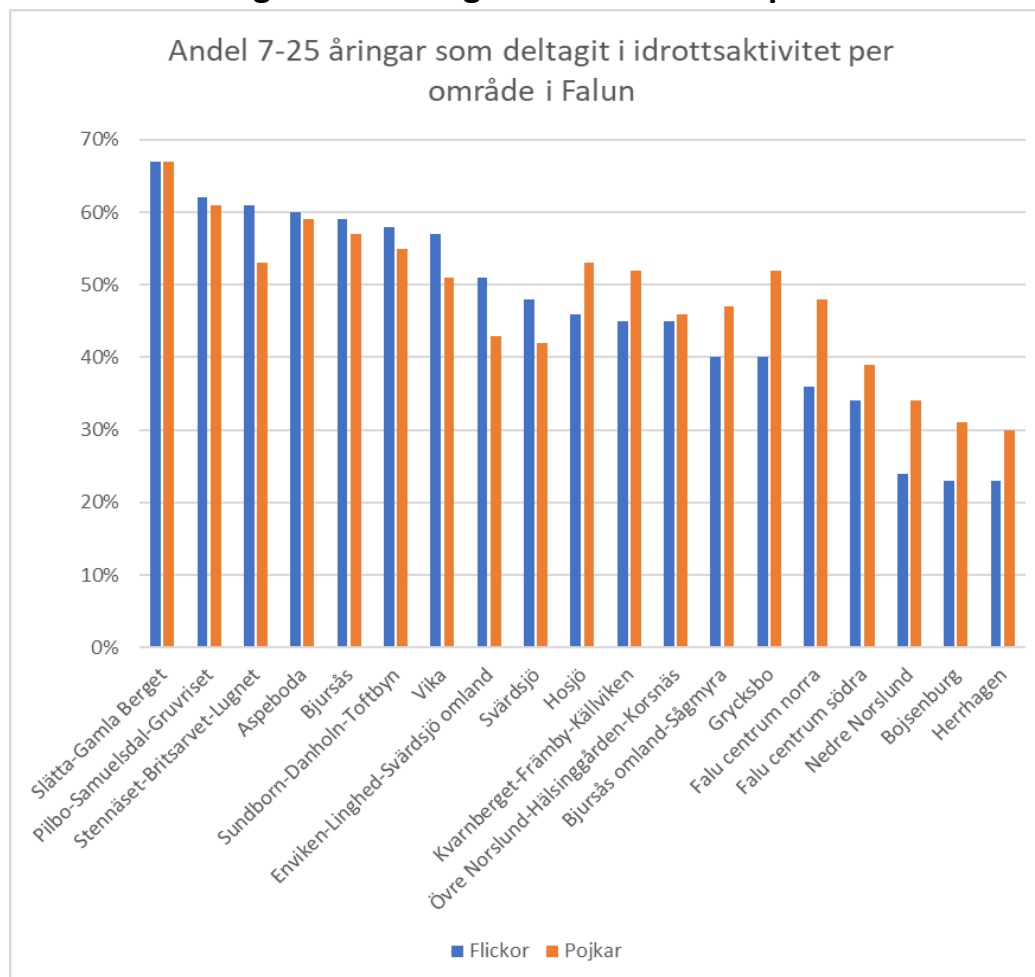
Källa: Boverket, 2021

Unga 16 – 24 år i Falun som varken arbetar eller studerar

Källa: MUCF, 2021

Andel 7–25 åringar som deltagit i idrottsaktivitet per område i Falun

Källa: Riksidrottsförbundet, 2024

Personer i olika åldersgrupper i Falun som är skuldsatta hos Kronofogden 2023

Ålder	Antal	Kön	Sammanlagd skuld
0–17 år	3	3 pojkar	548 747 kronor
18–25 år	119	35 kvinnor och 84 män	8 488 587 kronor
26–34 år	296 personer	104 kvinnor och 192 män	53 271 621 kronor
35–44 år	324 personer	134 kvinnor och 190 män	69 591 166 kronor
45–54 år	262 personer	109 kvinnor och 153 män	58 780 202 kronor
55–64 år	233 personer	121 kvinnor och 112 män	49 763 684 kronor
65+ år	175 personer	62 kvinnor och 113 män	65 871 911 kronor

Källa: Kronofogdemyndigheten

Kommuninvånarnas sammanlagda skuld hos Kronofogdemyndigheten 2023 uppgick till 306 315 918 kronor, jämfört med 252 179 926 kronor året före. Falu kommuns Budget- och skuldrådgivare förmedlar att skulderna hos Kronofogden ofta är "toppen av isberget". De flesta människor kämpar hårt för att inte skulderna ska hamna där och tar därför ofta nya lån för att täcka andra skulder. De träffar dagligen invånare i kommunen som är högt skuldsatta, utan att ha en skuld hos Kronofogden (ännu). De har med hjälp av att ta nya lån och krediter, hjälp av anhöriga eller extrajobb kunnat betalat på lånen, men det är bara en tidsfråga innan de rinner över och en eller flera skulder går vidare till Kronofogdemyndigheten. Det är viktigt att lyfta då statistiken med anledningen av detta blir missvisande. Många som vänder sig till budget- och skuldrådgivarna är helt utan tillgångar, arbetslösa, långtidssjukskrivna eller liknande. Nu finns en ökad andel med tillgångar (fordon, fastigheter med mera) och de har ofta ett jobb och fast inkomst.

Personer som blivit utsatta för olika former av bedrägerier och på så sätt blivit högt skuldsatta ökar. Det kan handla om telefon-/internetbedrägerier eller så kallade romansbedrägerier. Polisutredningarna läggs ofta ner och personen står kvar med stora skulder och enda lösningen är att låta tiden gå och hoppas på att en dag få ett beslut om skuldsanering. Det förebyggande arbetet i skolan som Budget- och skuldrådgivare idag genomför tillsammans med Konsumentjuridisk rådgivare behöver fortsätta.

Antal vräkningar i Falun

Falun 2021: Ansökningar 43 verkställda 10 (varav 2 ärenden gällde barn)

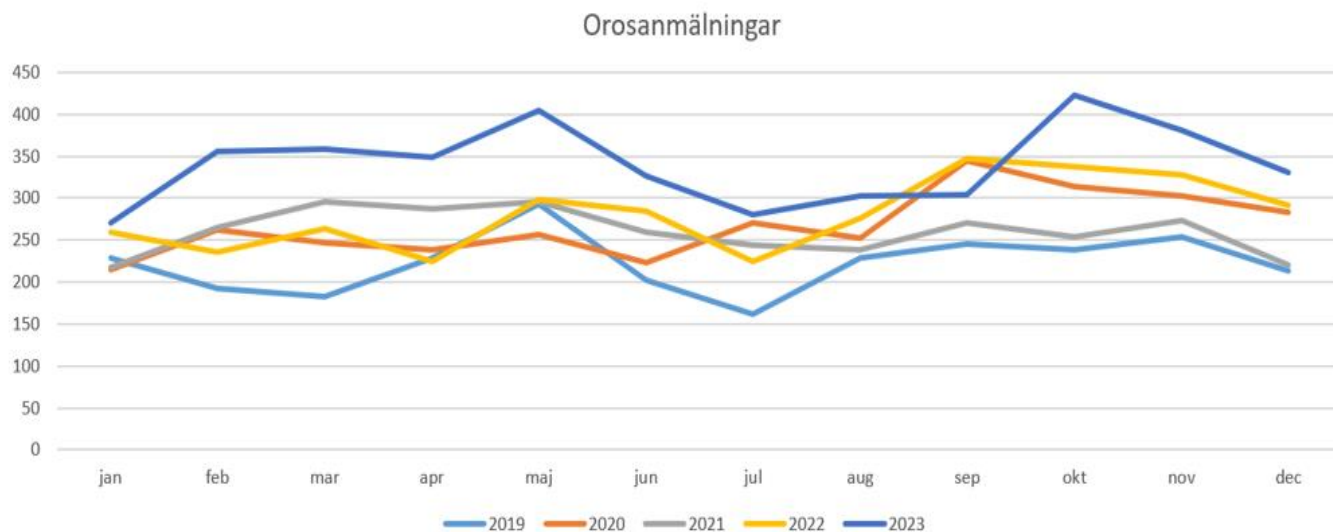
Falun 2022: Ansökningar 38 verkställda 13 (varav 3 ärenden gällde barn)

Falun 2023 Ansökningar 47 verkställda 13 (varav 8 ärenden gällde barn)

Källa: Falu kommun

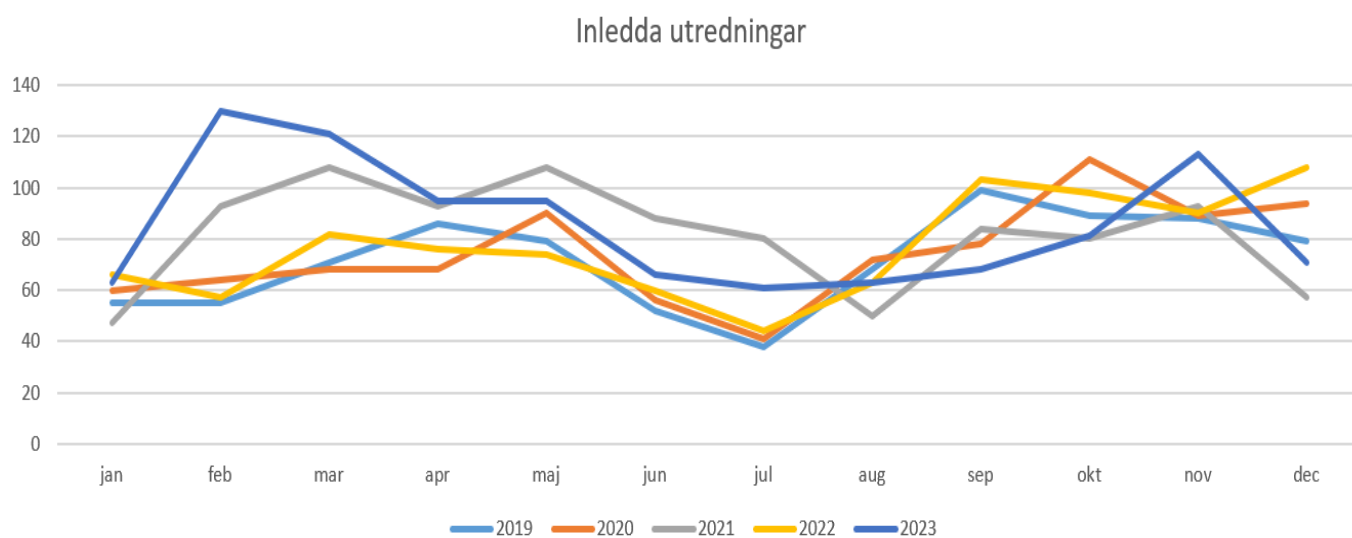
Socialtjänstens statistik – barn och unga

Antal orosanmälningar 2019–2023

Källa: Socialtjänsten, Barn och familjesektionen, Barn och utbildningsförvaltningen, Falu kommun

Antal inledda utredningar 2019–2023

Källa: Socialtjänsten, Barn och familjesektionen, Barn och utbildningsförvaltningen, Falu kommun

Aktualiseringsorsak i urval

Barn/ungdom	2021	2022	2023
Beteendeproblem, socialt nedbrytande	137	202	332
Brott	223	282	373
LUL (unga lagöverträdare)	34	32	46
Missbruk alkohol/narkotika	89	150	161
Missbruk annat	7	12	5
Psykisk ohälsa	105	120	173
Skolsociala problem	51	69	96

Förälder	2021	2022	2023
Kriminalitet	19	17	78
Missbruk, alkohol/narkotika	382	452	447

Våld

Våld inom familjen	358	376	585
Hedersrelaterat (inklusive risk för giftermål)	14	8	20
Fysiska övergrepp	48	58	131
Psykiska övergrepp	9	24	33
Sexuella övergrepp	23	10	16

Källa: Socialtjänsten, Barn och familjesektionen, Barn och utbildningsförvaltningen, Falu kommun

Antal barn och unga med öppenvårdsinsats i familjen

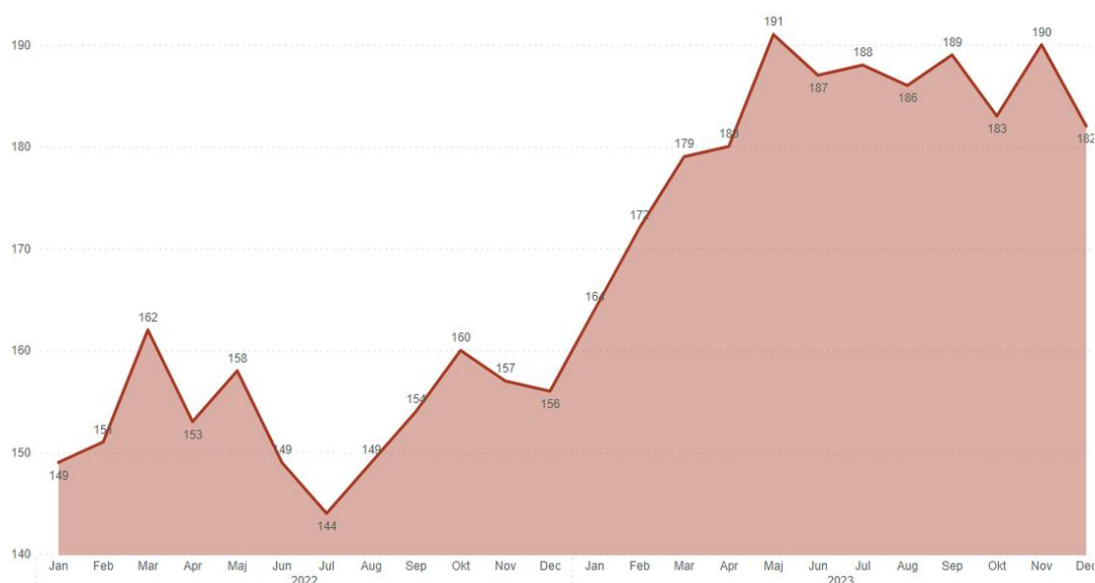
	2021	2022	2023
Antal barn med öppenvårdsinsats i familjen	500	542	560

Källa: Socialtjänsten, Barn och familjesektionen, Barn och utbildningsförvaltningen, Falu kommun

Socialtjänstens statistik - vuxna

Antal vuxna personer över 18 år aktuella med anledning av missbruk 2022–2023

Antal aktuella personer

Källa: Socialtjänsten/Arbetslivs- och socialförvaltningen, Falu kommun

Totalt antal insatser för vuxna med missbruk

	Totalt antal insatser	Antal personer
2022	471	188
2023	559	213

Källa: Socialtjänsten, Arbetslivs- och socialförvaltningen, Falu kommun

Antal placeringar på HVB enligt SoL (frivillig)

	Antal placeringar enligt SoL på HVB (vuxna)	Antal vårddygn
2022	50	3919
2023	71	6187

Källa: Socialtjänsten, Arbetslivs- och socialförvaltningen, Falu kommun

Antal placeringar av vuxna enligt LVM och LVU (tvångslagstiftning)

	Antal placeringar enligt LVM och LVU (vuxna)	Antal vårddygn
2022	15	1702
2023	10 LVM + 1 LVU	1214

Källa: Socialtjänsten, Arbetslivs- och socialförvaltningen, Falu kommun

Antal placeringar på externt stödboende för vuxna

	Antal placeringar på externt stödboende	Antal vårddygn
2022	13	1189
2023	19	2147

Källa: Socialtjänsten, Arbetslivs- och socialförvaltningen, Falu kommun

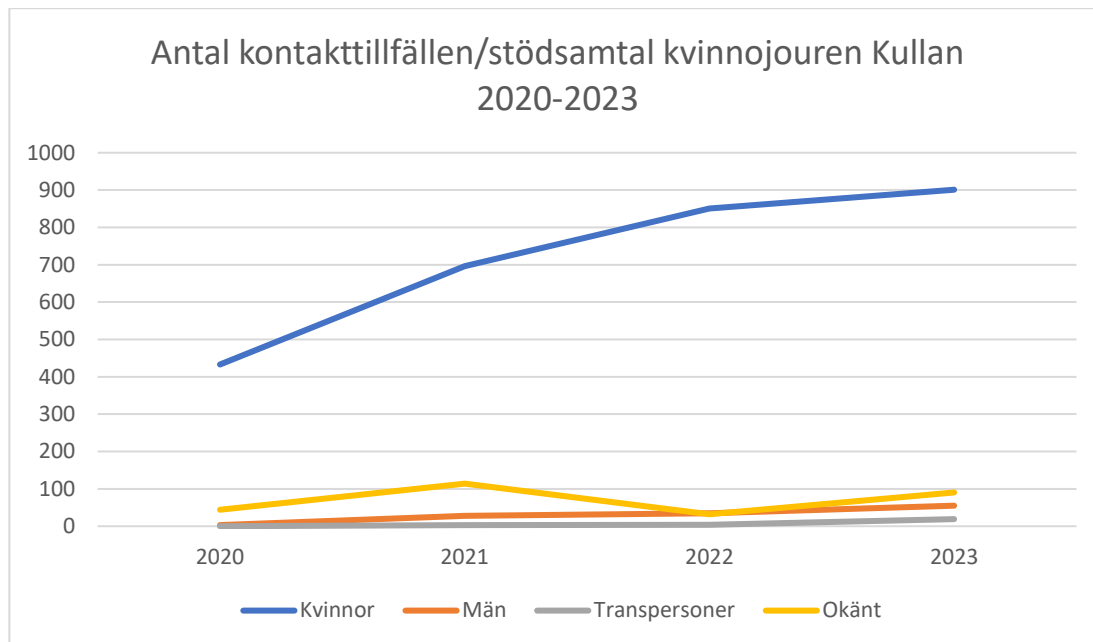
Antal våldsutsatta vuxna respektive barn i skyddat boende genom socialtjänsten

	Antal placeringar externt skyddat boende vuxna	Medföljande barn	Antal boendedygn
2022	26	30	4752
2023	26	33	4359

Källa: Socialtjänsten/Arbetslivs- och socialförvaltningen, Falu kommun

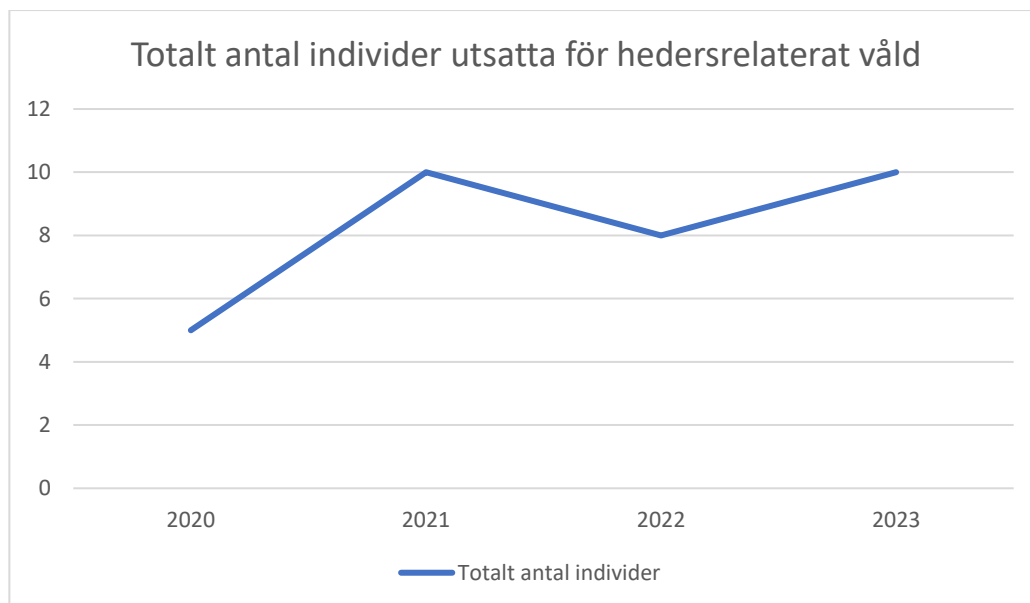
Kvinnojouren Kullan i Falun

Kvinnojouren Kullan - antal kontakttillfällen stödsamtal 2021–2023

Källa: Kvinnojouren Kullan, Falun

Kvinnojouren Kullan - totalt antal individer utsatta för hedersrelaterat våld av stödsökande 2020–2023

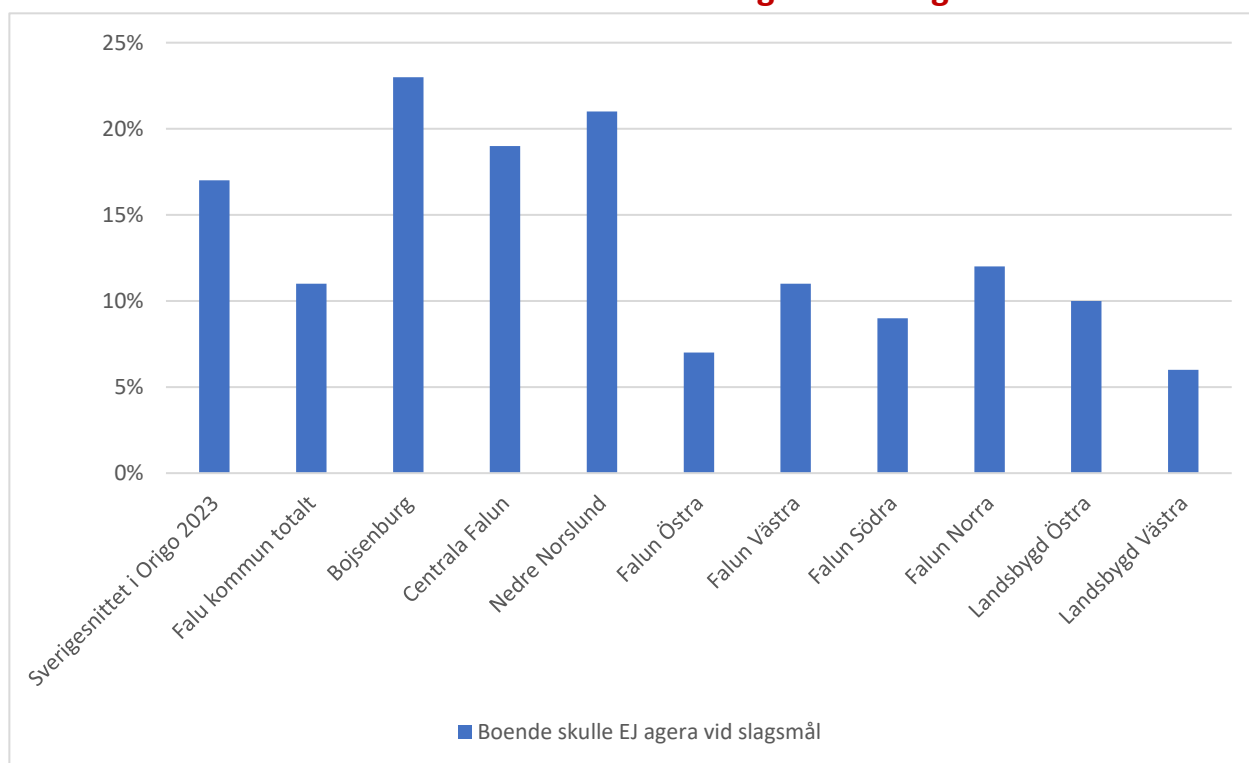
Källa: Kvinnojouren Kullan, Falun

Kollektiv förmåga och tillit

Kollektiv förmåga handlar om sammanhållningen och tilliten i ett bostadsområde och i vilken utsträckning de boende gemensamt kan hantera problem som uppstår i området. Studier visar att det finns ett samband mellan kollektiv förmåga och brottslighet/otrygghet.

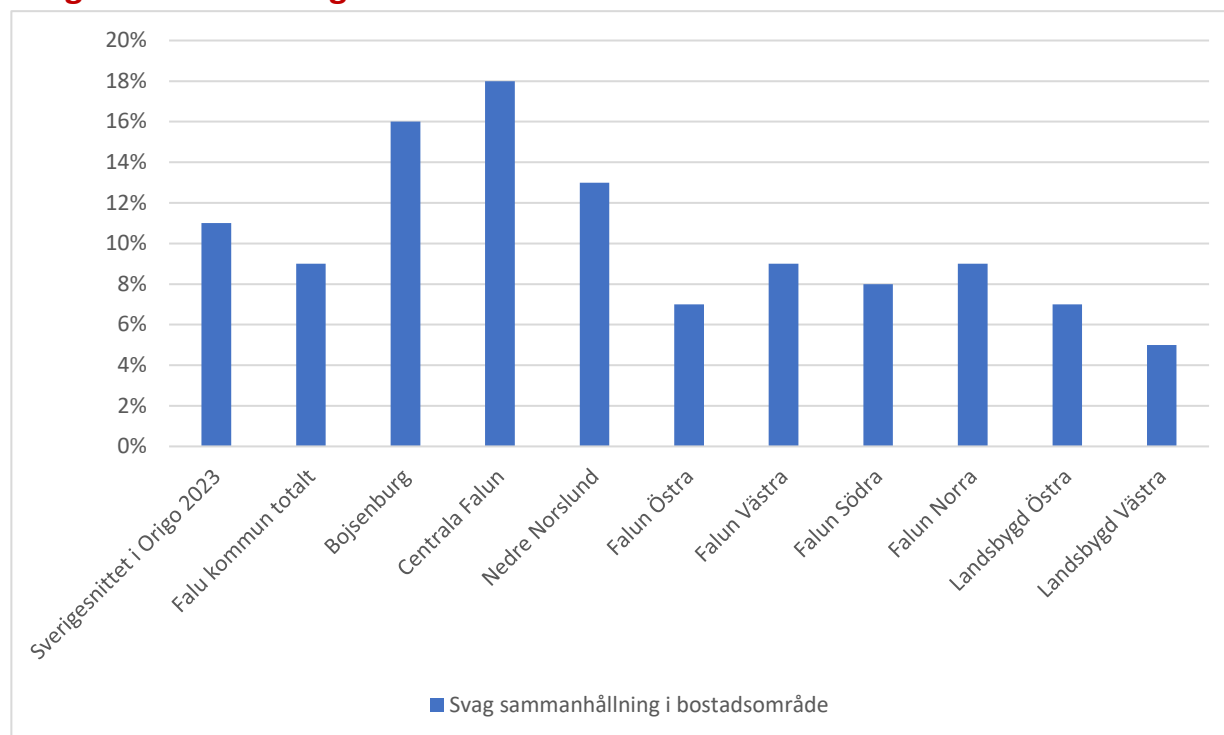
Några frågor i trygghetsundersökningen kan kopplas till den kollektiva förmågan. Av diagrammet nedan framgår att 12 procent eller färre av de svarande i Landsbygd östra respektive västra, Falun östra, västra, södra respektive norra upplever att boende INTE skulle agera vid ett slagsmål medan motsvarande siffra i Bojsenburg, Nedre Norslund och Centrala Falun (inklusive Järnet) är mellan 19 och 23 procent. Det är också i de tre sistnämnda områdena som boende upplever att sammanhållningen i området är mest svag. I samma tre områden är förtroendet för polisen som högst i Falun.

Tillitsnivå i bostadsområdet – boende skulle EJ agera vid slagsmål

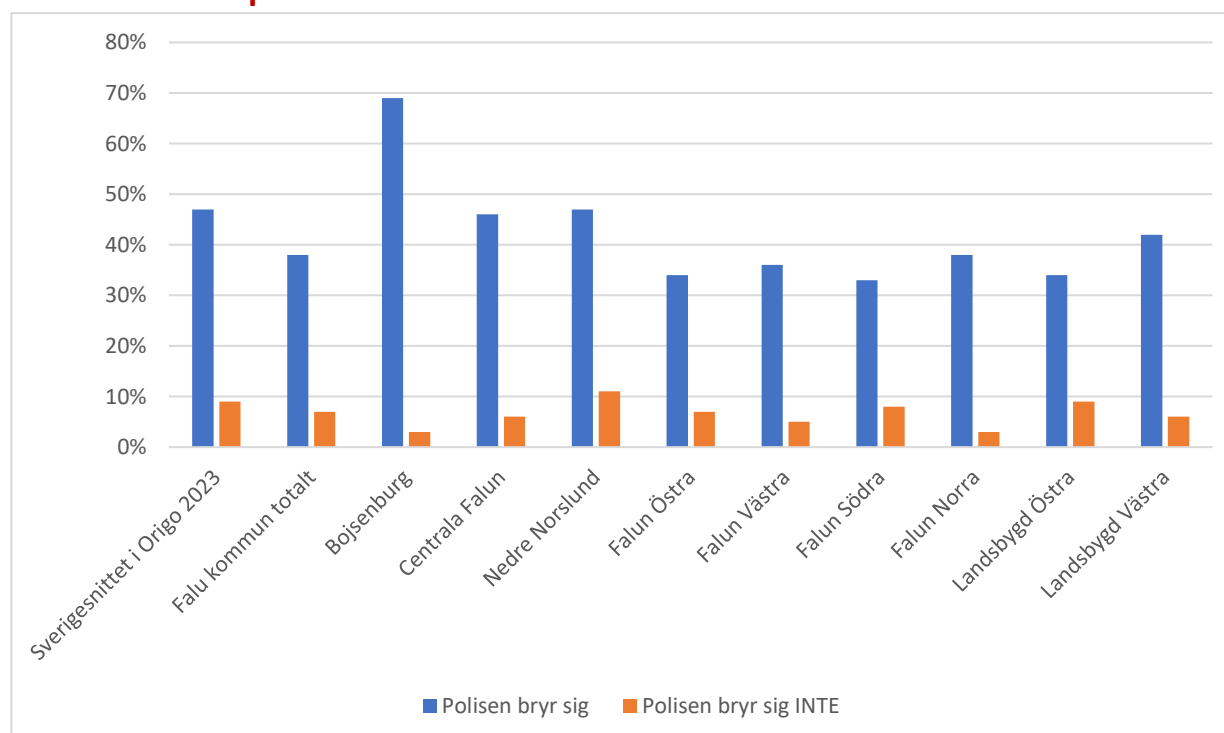
Källa: Origo group

Svag sammanhållning i bostadsområdet

Källa: Origo group

Förtroende för polisen

Källa: Origo group

EST - effektiv samordning för trygghet

Sedan november 2018 bedriver Falu kommun tillsammans med Kopparstaden och Lokalpolisområde Falun samverkansmodellen EST – Effektiv samordning för trygghet.

I EST avhandlas händelser och företeelser på övergripande nivå och grupp/ områdesnivå.

I Falun ingår många aktörer från såväl kommunala förvaltningar och bolag som externa aktörer. Medverkande aktörer rapporterar in händelser som har eller kan ha en påverkan på tryggheten i kommunen. Vid EST-möten var fjortonde dag tas en gemensam lägesbild för perioden fram. Beslut fattas om vilka områden som ska prioriteras och vilka insatser som ska genomföras och av vilka under kommande period, men det mandat som samverkansgruppens deltagare har. Vid allvarliga/långvariga problembilder lyfts dessa till Faluns brottsförebyggande råd och/eller kommunledningen för beslut om mer omfattande/långvariga insatser.

Problembilder som i EST varit mest förekommande/allvarliga under 2022 – 2023 och som lyfts till Faluns brottsförebyggande råd, BRÅ-Falun

Samverkan och insatser mot problembilderna har genomförts i olika perioder och omfattning. Flera kan ha pågående insatser i någon form.

Barn och unga – områden/förskolor/skolor/fritid och föräldrar

Till EST under 2022 och 2023 har det kommit många oroande rapporter som rör barn och unga. Rapporterna har kommit från många håll till exempel skolor, även förskolor, bostads-/fastighetsbolag, butiker i stadskärnan, Centrala stadsrum, Fritid för unga, polisen och Ungdomsstöderna.

Det har bland annat handlat om en ökad oro och ökat stök bland elever på skolor som rapporteras från både grundskolor (från låg ålder) och gymnasieskolor. En utveckling med alltmer negativt beteende och attityder mellan barn och unga men även riktat mot vuxna.

Även många rapporter om misstänkt försäljning av Vapes samt annan droghantering och drogpåverkan i skolmiljö. Även förekomst av andra brott. Återkommande rapporter om att barn och unga söker upp andra barn och unga på skolor de inte själva går på. Detta på grund av pågående konflikter, men också där misstanke finns om försäljning av till exempel Vapes eller narkotika. Dessa rapporter har främst kommit från högstadieskolor och gymnasieskolor, men i vissa fall har barn från mellanstadiet också förekommit. Från flera skolor kommer rapporter om svårigheter att samarbeta med föräldrar runt oron. Att föräldrar inte förstår, vet hur de ska göra eller saknar ork med att ta sitt ansvar i fostran av barnen.

Det har också handlat om rapporter från många olika bostadsområden där barn, främst i mellanstadieålder, men även yngre barn som rör sig ute i grupper efter skolan, sena eftermiddagar och kvällar utan vuxentillsyn. Barnen själva riskerar att utsättas för brott, att begå brott eller att rekryteras av äldre unga som har ett kriminellt beteende. I några av dessa rapporter framgår också att negativa beteenden utvecklats med till exempel trakasserier av andra i området, även riktat mot vuxna. Det har även förekommit att rekrytering till att begå brott skett av individer och grupper kriminellt belastade unga/unga vuxna. Rekryteringen till att begå brott med/åt dessa äldre unga har skett på olika sätt. Det har i vissa fall rört sig om barn som själva sökt sig till/träffat på äldre kriminella unga, men även barn som utsatts för hot och utpressning att begå brott åt de äldre. Det kan då till exempel handla om stölder och personrån samt

försäljning av vapes (med olika innehåll) och även andra droger. En ökad närvaro av barn i mellanstadieåldern i stadskärnan har också rapporterats. Skolor rapporterar om att mellanstadiebarnen sällan är inskrivna på skolans avgiftsbelagda fritidshem.

En lokal samverkansgrupp startades upp hösten 2022 i Bojsenburg med närliggande skola och förskolor. I samverkan ingår representanter från det kommunala bostadsbolaget Koppastaden, det privata bostadsbolaget Sveafastigheter (tidigare SBB), skolan, förskolor, Dialogen/Familjecentralen, Fritid för unga, Ungdomsstödjare, polisen och Faluns brottsförebyggande samordnare. Rapporter kom till EST om en oro för grupper av barn som rörde sig ute kvällstid utan tillsyn av föräldrar eller andra vuxna. I rapporterna fanns oro för barnens utåtagerande beteende och för att de skulle komma att få kontakt med äldre kriminellt belastade personer. Resultaten från sommarens trygghetsmätning visade att många i Bojsenburg kände sig otrygga till exempel uppgav 49% av kvinnorna att de var otrygga ensamma i sitt bostadsområde på kvällen. I oktober 2022 skedde också ett mordförsök i Bojsenburg som ytterligare påverkade tryggheten i området negativt.

Boende bjöds in till ett möte där många bekräftade den otrygghet som visades i trygghetsmätningen. Flera lyfte oron för barn som rörde sig i området utan vuxentillsyn. Flera lyfte också oron för droghandel och kriminella individer på vissa platser i området. De boende fick i grupper ta fram förslag på vad som behövde göras i området. Många av förslagen ligger i linje med de trygghetsskapande- och brottsförebyggande åtgärder som kan ha effekt enligt forskning, till exempel trygghetsvandring med påföljande åtgärder i den fysiska miljön. Åtgärderna handlade bland annat om förbättrad belysning, åtgärder i de separata hus som tvättstugorna finns i och som pekades ut som en plats för droghandel, ökade möjligheter med aktiviteter för barn och unga, kamerabevakning av särskilt brottsutsatta platser till exempel parkeringarna, ökat boendeinflytande med samverkan mellan Koppastaden och Sveafastigheter och de boende.

Mycket av det som föreslogs har genomförts. Koppastaden håller i boendegrupper tillsammans med Sveafastigheter. Olika aktiviteter har ordnats i området för att stärka sammanhållningen. Koppastaden har arbetat aktivt riktat mot individer i området som skapar otrygghet och har samverkan med polisen där det behövs. Fritid för unga har haft aktiviteter främst för barn i mellanstadieåldern i en samlingslokal i Bojsenburg och nu har även Rädda Barnen aktiviteter där. På Britsarvsskolan finns, liksom på flera andra skolor i Falun ett Skol IF. Det är elever på högstadiet som driver Skol IF med stöd av främst skolornas Skolfritidsledare. Aktiviteterna riktar sig främst också till högstadieelever. Mycket av aktiviteterna kan genomföras utan kostnad för barn och familjer. Möjlighet finns också att låna utrustning som till exempel slalomutrustning. Att avsätta kommunala resurser för att bygga upp/stärka en stabil fritidsverksamhet för barn och unga kopplat till skolan är en möjlig utveckling. Där kan också föreningar bidra med att visa upp och låta barn och unga testa på olika aktiviteter.

ANDT(S)

ANDT bland barn och unga

Som beskrivits ovan så har många av rapporterna till EST handlat om vapes, rökning och försäljning på skolorna. Det har varit mest förekommande med rapporter från högstadieskolor, men även mellanstadiet och gymnasiet. Informationsbrev till vårdnadshavare om riskerna med Vapes för unga har skickats ut till föräldrar och skolorna arbetar förebyggande mot det. Vitt snus (tobaksfri, men ofta hög nikotinmängd) ökar i hela Sverige och lockar fler unga att prova. I Falun har rapporter också kommit om ett särskilt nikotinstarkt snus som framkallat kräkningar hos unga. Precis som i andra delar av landet har också lustgas varit vanligt förekommande i Falun. Det är då oftast frågan om att lustgastuber, ibland i stora mängder, hittas utomhus i

bostadsområden eller i stadskärnan. Lustgas är inte förbjudet, men kan ge allvarliga och bestående skador. I flera kommuner har nu förbud mot lustgas skrivits in i lokala ordningsföreskrifter, vilket ger polis och ordningsvakter en möjlighet att beslagta lustgas som påträffas. Under 2022 och 2023 inkom också rapporter om barn och unga i högstadieåldern som missbrukade cannabis/marijuana. I några fall skedde det helt öppet dagtid. Cannabis påverkar hjärnan i hög grad, särskilt de kognitiva funktionerna: minne, uppmärksamhet och koncentration. Cannabis är särskilt farligt för unga. Cannabis ger en ökad risk för ångestkänslor, panikattacker, hallucinationer och vanföreställningar oavsett ålder. Även rapporter om att det narkotikaklassade läkemedlet Tramadol förekom bland unga. Tramadol tillhör gruppen opioider och är nära besläktad med morfin och heroin. Tramadol är speciellt eftersom det både har en aktiverande och en avslappnande effekt. Tramadol är vanligt förekommande bland unga med missbruk i andra delar av landet. Under våren 2023 avled en ung flicka i Falun av Tramadolförgiftning.

Föräldrar i Falun och andra delar av landet beskriver det som lättare att prata med sina barn om alkohol och dess negativa konsekvenser eftersom man har mer kunskap om det. Föräldrars restriktiva hållning till alkohol anses vara en av orsakerna till att barn och unga idag väljer bort och skjuter fram sin alkoholdebut. För att ge föräldrar och andra vuxna som finns runt Faluns unga mer kunskap om narkotika och andra droger genomförs digitala föreläsningar varje termin. Såväl gymnasieskolan som grundskolan har tagit fram policies och handlingsplaner för hur de ska arbeta förebyggande och med tidig upptäckt. Samverkan sker med Ungdomsstödjare, socialtjänst och polis.

Narkotika i krogmiljö

Kokain är den drog som ökat mest i Falun avloppsvatten. I STAD:s (Stockholm förebygger Alkohol- och Drogetproblem) rapport Narkotikakartläggning i 7 län framgår att såväl krögare som kommunens medarbetare och polisen i Falun och övriga Dalarna ser en ökning av narkotika i krogmiljö under de senaste fem åren. Vid krögarträffar som arrangeras av såväl Centrala stadsrum som ATL-kontoret (kontoret för alkohol, tobak och receptfria läkemedel) har krögare och hotell i Falun framfört önskemål om utbildning hur de ska upptäcka och förebygga narkotika i sina verksamheter samt också en önskan om närmare samverkan med kommun, polis och övriga krögare i frågan. Bland unga vuxna är krogmiljö ett vanligt ställe att prova narkotika. Narkotika är en stor inkomstkälla för organiserad brottslighet. Med narkotika ökar riskerna för våldsbrott både kopplat till narkotikapåverkade personer och kopplat till konkurrens om narkotikamarknaden. Köp av narkotika bidrar till de kriminella nätverkens ekonomi. Med narkotikamissbruk ökar också andra typer av brott, till exempel stölder. Kopplat till krogmiljö och fester så förekommer också lustgas, som beskrivs i avsnittet ovan, men också andra droger som till exempel MDMA (Ecstasy) och cannabis.

Stadskärnan – stölder i butik och från privatpersoner (cyklar) - annat otrygghetsskapande

Många rapporter har under 2022 och 2023 handlat stölder och ringa stölder i butiker samt barn och unga som hotat och trakasserat kvinnlig butikspersonal, även sexuella trakasserier. Stölderna har utförts av såväl barn och unga som vuxna med missbruk och psykisk ohälsa. Stölderna och trakasserier har skapat en större otrygghet för butikspersonalen. En ökad otrygghet för butikspersonal med paketutlämning rapporteras också. Oro finns för att paket med till exempel narkotika, vapen eller sprängmedel skickas till utlämningsstället. Oron gäller både för vad som kan hända med paketen i lokalen och när kriminella individer ska hämta ut dessa.

Till EST har rapporter om förekomst av narkotika i Falun ökat. Det handlar bland annat om en synlig ökning

av antalet vuxna över 18 år med narkotikamissbruk som vistas i och även i perioder bosätter sig i Faluns stadskärna. Polisen har vid flera tillfällen kartlagt dessa personer och det har då visat sig att många är tillresta från andra kommuner. Några av de faktorer som bidragit till ökningen av personer med missbruk av narkotika i stadskärnan är starten av sprututbytesverksamheten vid Falu lasarett 2022, Frivårdens flytt till Falun har viss påverkan och fick störst genomslag först efter pandemin samt RIA-stugan som serverar mat och delar ut matkassar till behövande oavsett bostadsort. Området där det är mest förekommande är det ”stråk” som går från Resecentrum/stationsområdet, förbi Knutpunkten/Holmtorget, Holmgatan och längs Faluån fram till RIA-stugan, Stadsbiblioteket och Ölandsparken. Under 2022 började också rapporter om att begagnade sprutor påträffats i en allt större omfattning. Detta har fortsatt över tid. De begagnade sprutorna, andra tillbehör som används av injektionsmissbrukare har påträffats såväl inomhus till exempel i vänthallar vid Knutpunkten och Resecentrum, på Stadsbiblioteket och på Dalarnas museum samt vid skolor. Sprutorna har också påträffats runt om på offentliga platser i stadskärnan både på gator och torg och i parker. Av rapporterna som kommit till EST så är det främst sprutor påträffade av verksamheter som ingår i EST, men barn har också berättat i skolan om att de hittat sprutor till exempel i skateparken. Medarbetare i Falu kommun har också stuckit sig på begagnade sprutor vid städning. Personer med narkotikamissbruk behöver inkomster för att täcka kostnaden för missbruket. Det handlar vanligtvis om brott som försäljning av narkotika och olika typer av stölder. Det kan också handla om prostitution. Försäljning av narkotika kan rikta sig till köpare i alla åldrar. Rapporter har förekommit om att försäljningen också sker tillsammans med en ren spruta, vilket också kan bidra till att sänka tröskeln för personer att injicera narkotika för första gången. Stölderna kan rikta sig både mot företag och privatpersoner. I stadskärnan har stöld och ringa stöld i butik ökat något. Det som ökat mest är stölder av cyklar.

Definitioner av brottsförebyggande och trygghetsskapande åtgärder

Begreppen brottsförebyggande och trygghetsskapande åtgärder har även definierats i den kriminologiska forskningen.

Enligt professor Jerzy Sarnecki inkluderas numera ofta förebyggande av rädsla för brott i begreppet brottsförebyggande. Mot den bakgrunden använder han själv följande definition. ”Brottspreventiva är sådana åtgärder och förhållanden som minskar sannolikheten för att brott begås och/eller reducerar skadeverkningar av brott.”

Professor Henrik Andershed utgår från en vidare definition och menar å sin sida med brottsförebyggande och trygghetsfrämjande arbete följande. ”Allt som individer och samhälle kan göra för att förhindra att brott sker och allt som individer och samhälle kan göra för att människor inte ska känna sig otrygga och vara rädda för att drabbas av brott.”

En tredje definition som det ofta hänvisas till är den som formulerats av professor Per-Olof H Wikström och professor Marie Torstensson Levander. De har definierat brottsprevention som ”interventioner i mekanismer (åtgärder) som på kort eller lång sikt leder till att antalet brott minskar genom (1) att individers benägenhet att begå brott minskar, eller (2) att förekomsten av situationer som bidrar till individers motivation att begå brott minskar.” (Kommuner mot brott, SOU 2021:49, s.48).

Fokusområden

Detta avsnitt sammanfattar den kartläggning som gjorts i lägesbilden och då framför allt för de delar som gäller det tre fokusområden som föreslås nedan.

Lägesbildens huvudsakliga syfte är att utgöra beslutsunderlag till den åtgärdsplan som nu arbetas fram utifrån lag (2023:296) om kommuners brottsförebyggande ansvar. Ju mer träffsäker och detaljerad lägesbilden och dess slutsatser är desto bättre stöd är den för att kunna skapa riktade åtgärder mot de identifierade utmaningar som finns i kommunen. Arbetsgrupper har bildats för varje fokusområde. I arbetsgrupperna har representanter från kommunala förvaltningar, polisen, Kopparstaden samt externa representanter deltagit. Arbetsgrupperna har tagit fram förslag på åtgärder för varje fokusområde. Faluns brottsförebyggande råd arbetade 2024-04-26 vidare med de av arbetsgrupperna föreslagna åtgärderna. Åtgärdsplanen kommer att lyftas i Faluns brottsförebyggande råd 2024-06-03 för att inhämta rådets ställningstagande. Åtgärdsplanen kommer därefter att beslutas politiskt under hösten 2024.

Sammanfattningsvis visar lägesbilden att Falun på kommunnivå är en relativt säker och trygg kommun. Den totala anmälda brottsligheten sticker inte ut negativt i jämförelse med snittet för övriga Dalarna och är lägre än genomsnittet för hela landet. I Falun har vi tidigare tagit fram statistik och trygghetsmätningar som gäller för kommunen som helhet. På kommunövergripande nivå ligger Falun bra till i trygghetsmätningar och vad gäller de flesta typerna av anmälda brott. För att kunna arbeta mer riktat brottsförebyggande och trygghetskapande där det mest behövs har vi börjat att kartlägga på områdesnivå samt även där det är möjligt, en indelning i ålder och kön. Data finns även på områdesnivå när det gäller socioekonomiska förutsättningar. Genom att bryta ner kommunen i mindre geografiska områden framkommer det tydliga skillnader i Falun där några områden är i större behov av förebyggande insatser än andra. För vart och ett av fokusområdena nedan finns en sammanfattning av lägesbilden kopplat till respektive fokusområde med.

1. Barn och unga – geografiska områden

2. Otrygghet i stadskärnan – Stölder, droger och andra otrygghetsskapande aktiviteter

3. Organiserad brottslighet – kriminell ekonomi, otillbörlig påverkan och brott mot välfärden

Att tre fokusområden pekas ut betyder inte att dessa är de enda utmaningarna som finns kopplat mot brott och otrygghet. Fokusområdena är de områden som bedöms ha stuckit ut vid en samlad bedömning av den statistik som funnits tillgänglig i arbetet med lägesbilden. Vissa brottstyper kan därför ha exkluderats på grund av att de är svårare att kartlägga. Arbetet med lägesbilder är återkommande med tvååriga cykler vilket innebär att det finns möjlighet att komplettera med ytterligare indikatorer på sikt och därmed sammanställa en än mer träffsäker lägesbild.

Ett område som varit svårt att kartlägga i lägesbilden, men som ändå lyfts in är organiserad brottslighet – kriminell ekonomi, otillbörlig påverkan och brott mot välfärden. Området pekas genom nationella kartläggningar ut som ett problemområde som både kostar samhället mycket pengar och som också kan ses som demokratihotande. I nuläget saknas tillräcklig kunskap och kunskapsunderlag lokalt. Kunskaphöjande insatser och förbättrade rutiner behöver prioriteras kommande år.

1. Barn och unga – geografiska områden

Kostnaderna för kommuner, regioner och staten är enorma för individer som utvecklar missbruk, kriminalitet eller som radikaliserar. Dygnskostnaden för en ungdom som omhändertagits enligt LVU, Lag (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, uppgår till mellan 7 000 - 15 000 kronor. Kostnaden för en person med missbruk som vårdas enligt LVM, Lag (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall, är 6000 kronor/dygn. (Vårdavgifter, Statens institutionsstyrelse, SiS) De personliga kostnaderna är också stora, framför allt de som utsätts för brott, men även för individer som redan i tidig ålder fastnar i missbruk, kriminalitet eller som radikaliserats. Även anhöriga till brottsutsatta och förövare påverkas negativt.

Ett sätt att beräkna kostnaden för brott är att göra bedömningar av vad en kriminell person kostar samhället. Nationalekonomen Ingvar Nilsson har tillsammans med sina kollegor Anders Wadeskog och Eva Lundmark Nilsson gjort ett antal sådana beräkningar. Som exempel kan nämnas att kostnaden för en gängmedlem som är kriminell i 15 år beräknas till 23 miljoner kronor och den långsiktiga kostnaden för en enskild våldshändelse med två offer, förövare, vittnen och anhöriga kan uppgå till 75 miljoner kronor. (Nilsson I. och Wadeskog A. (2012), s. 9.)

Vi ser i Falun flera oroande tendenser kopplat till barn och unga med missbruk, brott och otrygghet. En ökning av barn och unga som aktualiseras hos socialtjänsten med anledning av brott och missbruk. Det är också många barn och unga som aktualiseras med anledning av förälders missbruk eller kriminalitet samt för att våld förekommer i familjen. Många rapporter från skolor, polis, Ungdomsstödjare med flera om förändrade negativa beteenden och attityder både mellan barn och unga och gentemot vuxna. Ökat stök och bråk i skolmiljö. Fler barn i mellanstadieåldern som rapporteras befinna sig i riskfyllda miljöer utan trygga vuxna. Äldre kriminellt belastade ungdomar och unga vuxna som rekryterar barn att begå brott, även genom hot och utpressning.

I Falun finns inget av polisen utpekade utsatta område, riskområde eller särskilt utsatta område. I Falun behöver vi i samverkan att fortsätta det brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet i kommunen för att vi inte heller i framtiden ska komma att få ett sådant område.

När polisen tillsammans med kommunerna och andra aktörer kartlägger områden så utgår man från geografiskt avgränsade platser med låg socioekonomisk status och där de kriminella har en inverkan på lokalsamhället. De personer som begår brott och är inblandade i kriminella nätverk utgör en mycket liten del av befolkningen i de utsatta områdena, men trots att de är få har de stor inverkan på områdena.

När kriminella aktörer finns i ett bostadsområde får det en påverkan på tryggheten i området. Det ökar också risken för att barn och unga rekryteras in i kriminalitet. I Falun finns kriminella individer och även kriminella som ingår i olika nätverk och grupperingar. Även i Falun påverkas ett område negativt när kriminella individer och grupper bor och/eller vistas där.

För att förebygga att Falun ska få samma tydliga påverkan från organiserad brottslighet och nätverk som områden och städer i andra delar av landet så behöver vi tillsammans arbeta förebyggande.

Med Effektiv samordning för trygghet, EST, så har vi möjlighet att snabbt få information om händelser och företeelser på grupp-, områdes- och/eller övergripande nivå som påverkar tryggheten. Genom EST tas en lägesbild fram, analyser görs, prioriterade områden och insatser beslutas. En rutin finns om när

problembilden ska lyftas till Faluns brottsförebyggande råd och/eller kommunledningen för beslut om mer omfattande insatser.

Behov finns av fortsatt förebyggande arbete inom ANDTS (alkohol, narkotika, dopning, tobak, spel) - området med till exempel uppföljning av rutiner/policies, ett utökat kunskapsbaserat förebyggande arbete i skolorna samt föreläsningar för föräldrar och yrkesverksamma som möter unga. Region Dalarna och Dalarnas kommuner arbetar för att gemensamt starta så kallade MiniMaria-mottagningar, för råd och stöd till unga och deras föräldrar för att nå barn och unga tidigt innan ett missbruk etableras.

Kommunfullmäktige beslutade 2022-12-13 om att den strukturerade samverkansformen SSPF (skola, socialtjänst, polis, fritid) skulle startas i Falun. SSPF kommer att bli ett mycket viktigt komplement till EST för att samverka runt individer och familjer. Målgruppen för SSPF i Falun är barn och unga i åldern 12–20 år i hela Falun med normbrytande beteende som löper stor risk för fortsatt normbrytande beteende i form av kriminalitet, missbruk eller att radikaliseras in i våldsbejakande extremism. Målgruppen är också unga i aktuell ålder som har utvecklat en kriminell livsstil, ett missbruk och/eller har radikaliserats. En SSPF-samordnare har nu rekryterats och Falu kommun har erhållit medel från Brottsförebyggande rådet till en projektledare som på deltid kan ge stöd åt samordnaren under 2024. Medel har också beviljats till att utbilda samverkande parter om målgruppen för SSPF i Falun. Medel har även beviljats till medarbetare i metoder som Socialstyrelsen rekommenderar för målgruppen barn och unga samt till deras familjer. Det är av vikt att lägga resurser på den här målgruppen för att minska risken för en fortsatt ogynnsam utveckling. 2017 påbörjades arbetet med att bygga upp en samverkan för Tidiga samordnade insatser, TSI med inspiration från Skottland. I Falun kallas modellen för TSI Tillsammans för varje barn.

Såväl TSI/Tillsammans för varje barn och SSPF är samverkansmodeller. För att samverkan enligt dessa båda samverkansmodeller ska bidra till förändring för målgrupperna barn och unga krävs en upparbetad struktur, kunskap om respektive målgrupper, kunskap om vilka metoder och insatser som kan ha bäst effekt, tillgång till dessa insatser och att varje medverkande verksamhet tar ansvar för att bidra utifrån sina uppdrag.

Risk- och skyddsfaktorer för att barn och unga ska utveckla normbrytande beteende

Indirekta och oföränderliga (statiska) risk- och skyddsfaktorer

Debutålder i normbrytande beteende	
Kön	
Neuropsykologi	
Socioekonomiska förhållanden och demografi	
Familjestruktur	

Direkta och föränderliga (dynamiska) riskfaktorer

Barnet/den unge	Familjen
Trotsighet, ilska eller oräddhet	Föräldrarnas egna svårigheter
Överaktivitet, impulsivitet eller koncentrationssvårigheter	Svårigheter i föräldra-barnrelationen
Svårigheter med medkänsla, skuld eller ånger	Föräldrarnas svårigheter med uppfostringsstrategier
Bristfälliga språkliga förmågor eller skolprestationer	
Negativa problemlösningar, tolkningar eller attityder	
Nedstämdhet eller självskadande beteende	
Normbrytande beteende	
Alkohol- eller droganvändning	
Problematiske kamratrelationer	

Direkta och föränderliga (dynamiska) skyddsfaktorer

Barnet/den unge	Familjen
Positiv skolanknytning och prestationer	Föräldrarnas ork, engagemang eller stöd
Positiva förhållningssätt eller problemlösningar	Föräldrarnas positiva attityder och uppfostringsstrategier
Positiva umgängen och aktiviteter	Föräldrarnas medvetenhet och motivation
Den unges medvetenhet och motivation	

Källa: Kunskapsguiden, Socialstyrelsen

Det finns flera olika former av risk- och skyddsfaktorer som kan bidra till respektive minska risken för att barn och unga utvecklar normbrytande beteende. Några faktorer kan man påverka och andra är inte påverkbara, statiska. Bland de riskfaktorer som räknas som statiska finns till exempel neuropsykiatriska diagnoser, debutålder i normbrytande beteende. En annan riskfaktor som räknas som statisk är socioekonomiska förhållanden och demografi. Övriga risk- och skyddsfaktorer samspekar, exempelvis riskfaktorn bristfälliga skolprestationer och otrygghet i skolan där skyddsfaktorerna är goda skolprestationer och trivsel i skolan. Föräldrars svårigheter med uppfostringsstrategier är en riskfaktor medan föräldrars positiva attityder och uppfostringsstrategier är en skyddsfaktor. Problematiske kamratrelationer är en riskfaktor medan goda kamratrelationer och goda möjligheter till en positiv aktiv fritid är skyddsfaktorer. Ju fler riskfaktorer som finns för ett barn eller ung person desto större är risken. Ju fler skyddsfaktorer som finns desto mindre är risken. För ett barn eller ung person med många risker behöver fler skyddsfaktorer till för att väga upp.

Hur kan en negativ utveckling bland barn och unga i Falun förebyggas?

Geografiska områden – bostadsområden – skolor – förskolor - fritid

I Falun har vi inga områden som polisen klassar som utsatt område, riskområde eller särskilt utsatt område. Vi har dock några områden där boende klarar skolan sämre, har lägre utbildningsnivå, där högre andel bor i trångboddhet, flera är långtidsarbetslösa, högre andel erhåller ekonomiskt bistånd/försörjningsstöd och har lägre köpkraft än boende i andra områden i kommunen. Färre barn och unga deltar också i idrottsaktiviteter och föreningsliv i förhållande till andra delar av kommunen. I våra områdesbaserade trygghetsmätningar framkommer också att de boende i dessa områden upplever sig mindre trygga än boende i andra delar av Falun. Det är därför särskilt viktigt att kommunen med samverkande aktörer kan lägga extra resurser för att bidra med att stärka skyddsfaktorerna för barn och unga samt arbeta med övrigt trygghetskapande och brottsförebyggande arbete i dessa områden. Det kan till exempel handla om förändringar i den fysiska miljön och riktade insatser mot kriminella individer. Det kan också handla om att starta grannsamverkan mot brott, där även våld i hemmen ingår. Kopparstaden arbetar redan idag aktivt för att förebygga, upptäcka och motverka olika problembilder i sina områden. I Bojsenburg samverkan man också med bostadsbolaget Sveafastigheter runt detta.

Föräldrar

Flera kunskapsbaserade föräldrakurser finns i Sverige för blivande föräldrar, föräldrar till barn i förskoleålder, barn i förskoleklass till årskurs 6 samt för tonårsföräldrar. Förutom kunskap om förhållningssätt och uppfostringsstrategier ger kurserna stora möjligheter för föräldrarna att skapa kontakt med andra föräldrar och ta stöd av varandra. Kontakt och goda relationer skapas också med kursledarna, som kan vara både förskole- och skolpersonal samt familjebehandlare från socialtjänst. För att nå många föräldrar kan också föräldrakurser erbjudas i neutrala lokaler och nära målgrupper som kan sakna transportmöjlighet. Förskolor, skolor och även Familjecentraler kan vara bra platser för att nå många och också viktiga verksamheter som kan motivera föräldrar att vilja delta. Tydlig information om att tolkmöjlighet finns är viktigt för att nå målgrupper med annat modersmål än svenska. Att stärka föräldrarna i deras roll är en av de mest viktiga uppgifterna i det förebyggande arbetet. Goda exempel på att detta fungerar finns, både i andra kommuner och i Falun. Ett gott exempel i Falun är förskolorna i Bojsenburgs arbete med föräldrakurser. Genom att hålla föräldrakurserna på förskolan och där förskolepersonalen håller i kursen har många föräldrar valt att gå kursen och också spridit information till andra föräldrar i bostadsområdet om hur bra det varit. Föräldrarna har förutom bättre verktyg och förhållningssätt med barnen fått en bättre kontakt med varandra och med personalen. Det är av stor vikt att fler vuxna kommer ut i arbetslivet. Genom att vuxna arbetar kan familjens ekonomi förbättras, individen kan känna en större meningsfullhet och barnen kan få motivation att satsa på sina egna mål.

Skola – skolresultat och trygghet

Skolan är den plats där barn och unga utsätts för flest brott. Fortsatta satsningar behövs för att skapa ökad arbetsro i klassrummen samt trygghet i skolan för alla barn och unga. Detta kan också bidra till att höja skolresultaten. Resurser som tillsammans med lärarna kan stärka det trygghetskapande arbetet i skolmiljön är viktiga. Både elever och personal behöver en trygg arbetsmiljö. Ett fortsatt arbete med extra studietid i direkt anslutning till skoldagen kan kompletteras/integreras med att möjliggöra en aktiv fritid med trygga vuxna för barn och unga. Ett enhetligt system för rapportering, uppföljning och kostnader för skadegörelse behövs i kommunen för att också kunna följa upp förebyggande åtgärders effekt och skapa ett incitament för att använda åtgärder som på sikt minskar kommunens kostnader, minskar brott samt ökar tryggheten.

Aktiv fritid och trygga vuxna

Tillgång till en aktiv och bra fritid är en viktig skyddsfaktor. Att också få möjlighet att träffa trygga och bra vuxna i ett annat sammanhang än under skoltid kan vara avgörande för ett barn. Det är stora skillnader på möjligheten för barn och unga att ha en aktiv fritid, bland annat kopplade till familjernas ekonomi. I Falun är det många barn från mellanstadiet och uppåt som inte har tillgång till en aktiv fritid med trygga vuxna efter skolan. Många barn slutar under mellanstadiet också att gå på skolans fritidshem.

När ett barn påbörjar ett normbrytande beteende, till exempel med kriminalitet och missbruk, innan tonåren är risken relativt stor att beteendet stabiliseras och fortsätter övertid, jämfört med om beteendet debuterar senare, under tonåren. En senare debut innebär med andra ord en lägre risk för fortsatt normbrytande beteende än debut i barndomen. Ju tidigare debut, desto större risk för ihållande och allvarlig problematik. För att nå så många barn och unga som möjligt med fritidsaktiviteter kan det vara en fördel att erbjuda dessa i anslutning till skoltiden på skolan eller skolans område. En satsning på aktiv fritid för barn och unga som går i mellanstadiet respektive högstadiet med trygga och bra vuxna skulle kunna bidra i det förebyggande arbetet.

Socialtjänstens uppsökande verksamhet för barn och unga i riskzonen för fortsatt normbrytande beteende/att utveckla normbrytande beteende, Ungdomsstödjarna, har idag målgruppen 13–19 år i hela Falu kommun. Ungdomsstödjarna har idag fyra tjänster, varav en på deltid också fungerar som samordnare för gruppen. Polis, skolor och andra aktörer rapporterar varje vecka om barn under 13 år som är i behov av förebyggande samverkan och insatser där uppsökande verksamhet är en viktig del.

Områden för den föreslagna prioriteringen under en period av 18 – 24 månader.

- Bojsenburg – Britsarvsskolan F-9 – förskolorna – föräldrar - fritid
- Nedre Norslund – Hälsingårdsskolan F-9 – förskolorna - föräldrar - fritid
- Järnet – Södra skolan F-6 och Västra skolan 7–9 – förskolorna – föräldrar – fritid

En satsning i dessa områden, förskolor, skolor och på aktiv fritid innebär inte att det ordinarie förebyggande arbetet ska minska i andra områden, förskolor och skolor i Falun.

2. Otrygghet i stadskärnan – Stölder, droger och andra otrygghetsskapande aktiviteter

Det ökade antal personer med narkotikamissbruk som vistas och ibland bosätter sig i Faluns stadskärna bidrar till en ökad otrygghet och påverkar brottsligheten negativt, till exempel vad gäller narkotikabrott och stölder. Många begagnade sprutor/kanyler har påträffats i centrala Falun under de senaste två åren. Dessa påträffas inomhus till exempel i Stadsbiblioteket, väntrum och vänthallar samt utomhus. Även central belägna skolor hittar begagnade sprutor och andra tillbehör för narkotikamissbruk. Begagnade sprutor/kanyler innebär stora risker för smittspridning till privatpersoner (barn och vuxna) och personal som påträffar dessa. Detta bidrar också till otrygghet. Ett fortsatt riktat arbete mot denna problembild behövs, både från enskilda aktörer och i samverkan. En fortsatt dialog med verksamheter som bidrar till problembilden behövs. Problembilden beskrivs mer utförligt i lägesbilden under avsnitten Narkotika och EST- Effektiv Samordning för Trygghet.

Under 2023 ökade antalet anmälda cykelstölder och stölder av elcyklar i Faluns stadskärna och vid Resecentrum/stationsområdet samt vid Lasarettet/Dalregementet. När det gäller cykelstölder finns en större benägenhet att polisanmäla när cykeln är dyr och då det finns möjlighet till ersättning från försäkringsbolag. Mörkertalet kan därför vara stort för billigare cyklar och äldre cyklar.

Det finns olika förebyggande insatser som kan göras för att minska cykelstölder. Privatpersoner kan förebygga genom att ha bra och godkända lås. Kommunen och andra fastighetsägare kan bidra med bra cykelställ där möjlighet att låsa fast ramen finns samt också tillse möjligheter att låsa in cyklar på ett säkert sätt. Vissa former av cykelgarage kan ge ett ökat skydd mot stölder samt även bevakade cykelparkeringar. Kamerabevakning har i forskning visat sig ha god förebyggande effekt mot egendomsbrott så som stöld av och från fordon. Kamerabevakning kan därför också tänkas ha en förebyggande effekt mot cykelstölder. Polisen har sedan i november påbörjat kamerabevakning av området Knutpunkten/Holmtorget, vilket kan bidra till att cyklar parkerade där stjäls i mindre utsträckning. Fler platser kan var möjliga att kamerabevaka av polisen, kommunen eller annan aktör för att förebygga vissa typer av brott. Många rapporter har under 2022 och 2023 handlat stölder och ringa stölder i butiker samt barn och unga som hotat och trakasserat kvinnlig butikspersonal, även sexuella trakasserier. Stölderna har utförts av såväl barn och unga som vuxna med missbruk och psykisk ohälsa. Stölderna och trakasserier har skapat en ökad otrygghet för butikspersonalen. Under 2023 stärktes under en period väktarnärvaron i stadskärnan genom fastighetsägaren Diös, med anledning av trakasserier. En butik hade också väktare på plats i butiken under en period. Flera butiker köpte in larm som går direkt till väktarbolaget. Polisen och Falu kommuns Ungdomsstödjare ökade på närvaron i stadskärnan och då särskilt till de butiker och gallerior som var mest utsatta. Vid möten i butiksforum har närvarande butiker fått ta del av konceptet "Trygg i butik". Konceptet handlar mycket om att förebygga stölder i butiken genom ett annat förhållningssätt än det som tidigare förespråkats.

En ökad otrygghet för butikspersonal med paketutlämning rapporteras också. Oro finns för att paket med till exempel narkotika, vapen eller sprängmedel skickas till och från utlämningsställena. Oron gäller både för vad som kan hända med paketen i lokalen samt i samband med att kriminella individer ska hämta ut eller lämna paketen. En samverkan mellan aktuella handlare, fackförbund, polis, kommun och näringslivsorganisation för att förebygga brott och öka tryggheten har startats upp.

En ökad närvaro och flöde av personer som inte är otrygghetsskapande, så kallade kapabla väktare, på en plats ökar tryggheten och bidrar till att minska risken för brott.

Många goda insatser för att öka tryggheten i stadskärnan har genom åren påbörjats och ibland också slutförts. Två gånger per år genomförs trygghetsvandringar i stadskärnan, ofta med en bred representation. Brister och förslag på åtgärder för att öka tryggheten rapporteras in. Ofta men inte alltid åtgärdas bristerna och förslagen realiserar.

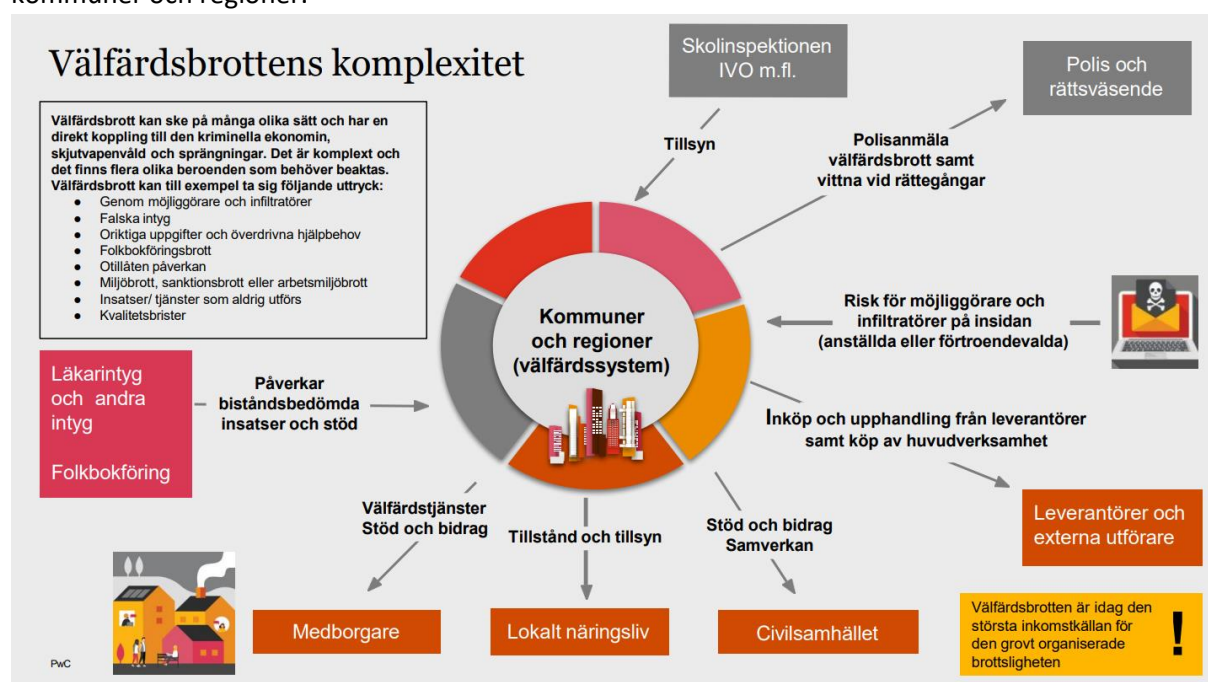
Drogförekomst kopplat till kvällar, nätter och krogmiljö fortsätter att vara ett problem i stadskärnan. Kokain är den drog som kopplas mest till krogmiljö och fester. Även andra droger förekommer. Narkotika är en stor inkomstkälla för kriminella nätverk och organisationer. Narkotika ökar risken för våld. Även lustgas fortsätter att vara en drog som missbrukas bland unga och unga vuxna. Lustgas är inte förbjuden, men olika åtgärder kan göras för att minska missbruket och tydliggöra de stora risker som finns med att använda lustgas i berusningssyfte.

Mer omfattande förändringar av den fysiska miljön är ofta kostsam. Det är därför viktigt att ha med det brottsförebyggande och trygghetskapande perspektivet redan tidigt i planeringsarbetet.

3. Organiserad brottslighet – kriminell ekonomi, otillbörlig påverkan och brott mot välfärden

Tillvägagångssätten för kriminella individer och organisationer att tjäna pengar är under ständig utveckling. Organiserad brottslighets traditionella inkomstkällor är försäljning av narkotika, vapen och olika former av människohandel. Det kan också handla om olika former av så kallad ”beskyddarverksamhet” det vill säga utpressning. Andra inkomstkällor kan vara företag som drivs i kriminellt syfte. Dessa finns inom många olika branscher till exempel inom restaurang, bygg, assistans, sophantering och hem för vård och boende (HVB). Även olika former av bedrägeribrott är en vanlig inkomstkälla i den kriminella miljön. Brott som drabbar privatpersoner, företag och offentlig sektor. Exempel på det är så kallade bluffakturor. Risker för infiltration, otillbörlig påverkan och hot för att få gynnsamma beslut behöver förebyggas även i den kommunala organisationen det kan handla om till exempel etablering, bygglov, fastighetsköp, föreningsbidrag och ekonomiskt bistånd. En del utvecklingsarbete har påbörjats i kommunen efter KPMGs rapport; Granskning av det förebyggande arbetet mot välfärdsbedrägerier - Falu kommun, 2022-08-29, men arbetet behöver intensifieras och breddas.

Några exempel på vad kommunen kan utsättas för finns i stödmaterial framtaget av SKR, Sveriges kommuner och regioner.

Källa: SKR och PwC, 2024

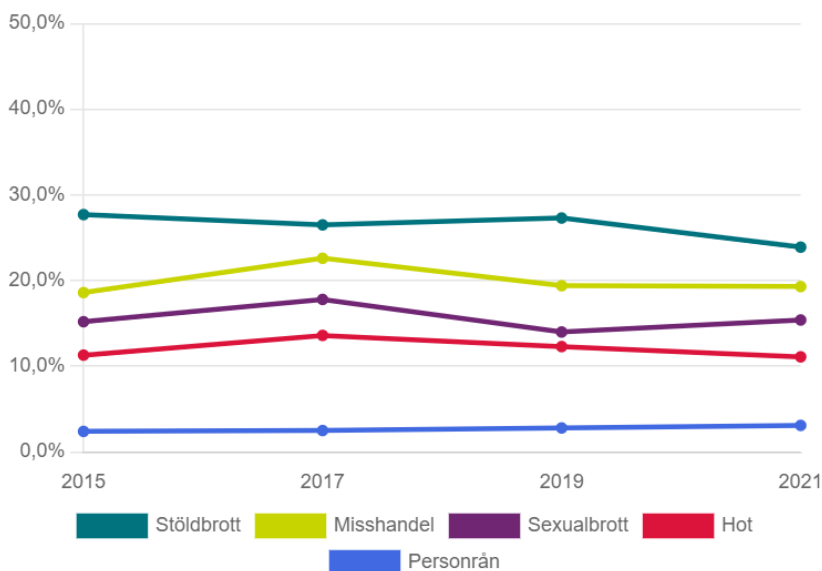
- En fördjupad kunskap behövs på området om utmaningar och risker samt om hur lägesbilden ser ut för Falun.
- För Falu kommun är det också av stor vikt att arbeta med förbättrade rutiner.
- En lokal myndighetssamverkan mot organiserad brottslighet motsvarande den som finns på nationell nivå samt delvis i polisregionen behövs och initiativ har tagits för att få till den.

Bilaga - Kompletterande information, ordlista och källor

Brottsförebyggande rådets, BRÅ, skolundersökningen 2021 – nationella resultat

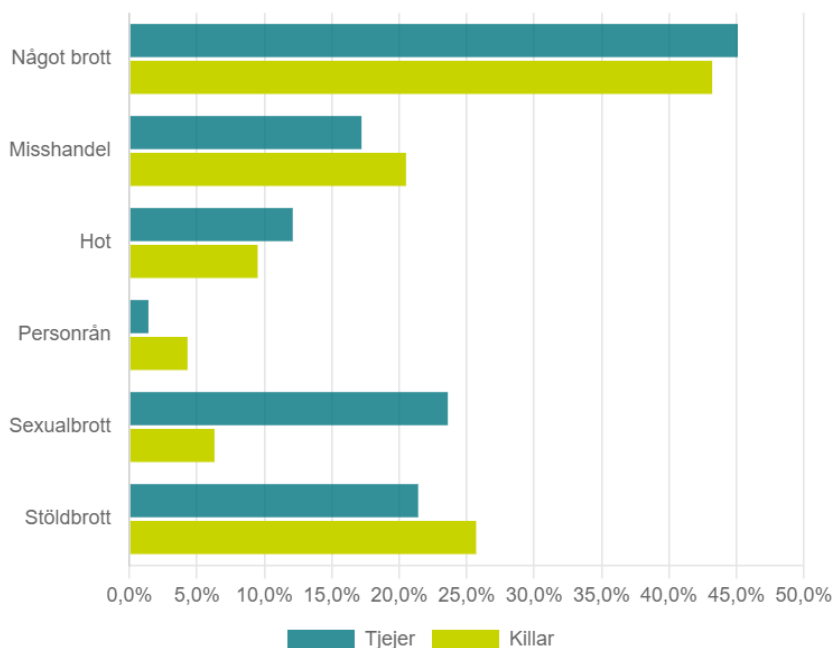
Som ett komplement till lokala data finns här nationella resultat från BRÅ för att se hur utvecklingen ser ut nationellt för barn och unga när det gäller brott och otrygghet.

Andel elever som utsatts för brott de senaste 12 månaderna i Sverige

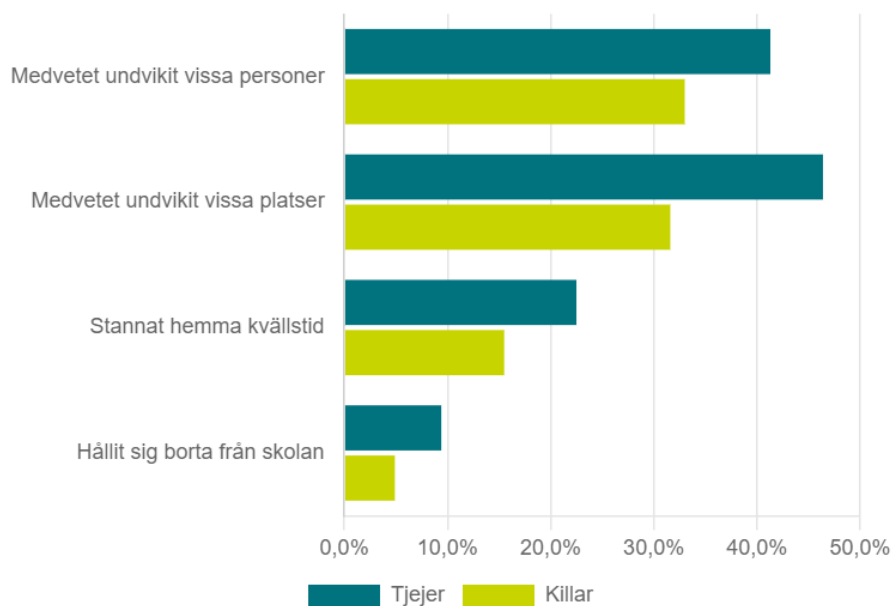
Källa: Brottsförebyggande rådets skolundersökningen 2021 – nationella resultat

Könsfördelning för olika typer av brott

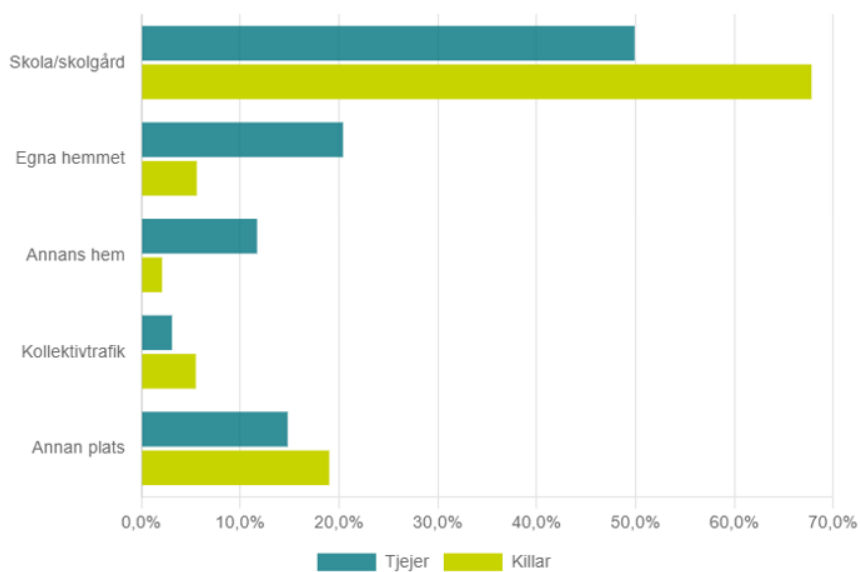
Källa: Brottsförebyggande rådets skolundersökningen 2021 – nationella resultat

Konsekvenser av att oro för att utsättas för brott

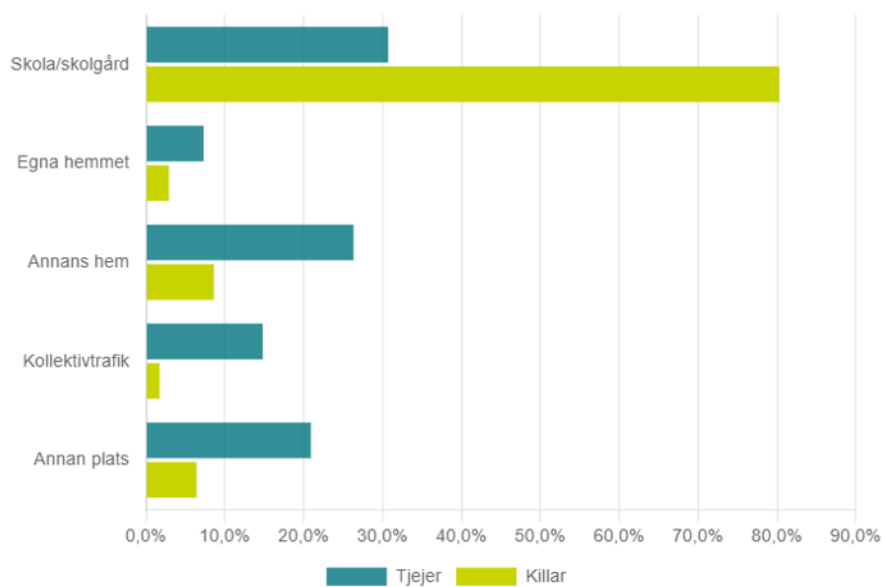
Källa: Brottsförebyggande rådets skolundersökningen 2021 – nationella resultat

Brottsplats för lindrig misshandel, åk 9

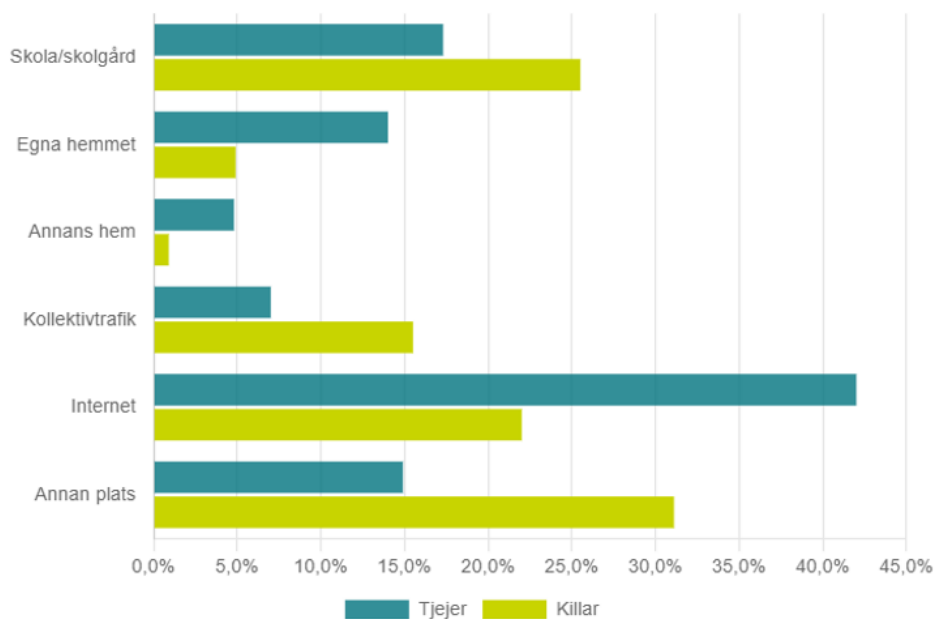
Källa: Brottsförebyggande rådets skolundersökningen 2021 – nationella resultat

Brottsplats för sexualbrott, åk 9

Källa: Brottsförebyggande rådets skolundersökningen 2021 – nationella resultat

Brottsplats för hot, åk 9

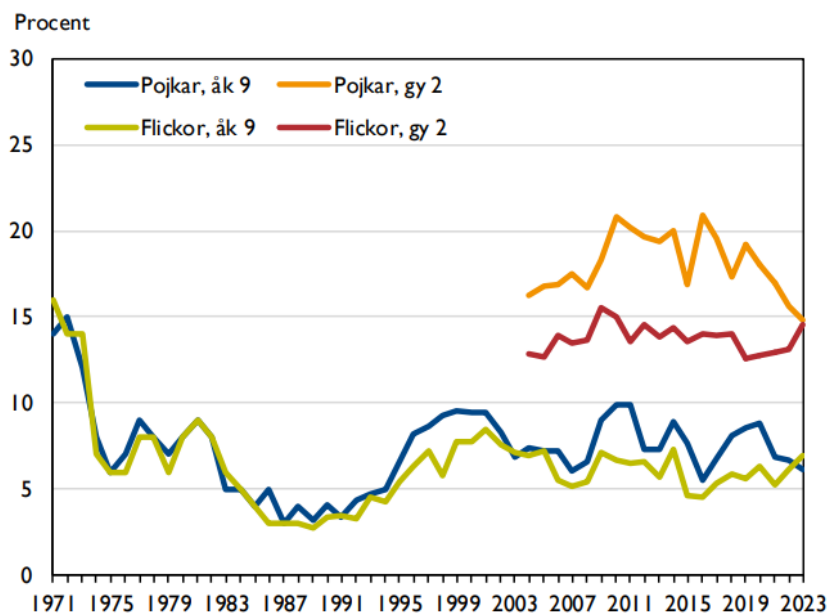

Källa: Brottsförebyggande rådets skolundersökningen 2021 – nationella resultat

Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning, CAN:s nationella skolundersökningar

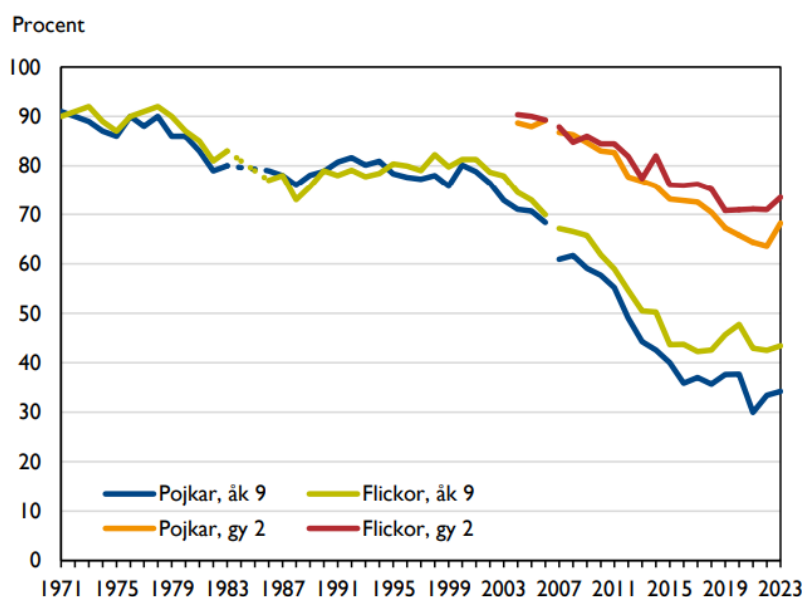
Som ett komplement till svaren från LUPP som presenterats under området narkotika, bifogas här resultaten från CAN:s årliga skolundersökning. Undersökningen görs över hela landet, men Falun köper inte lokala data. Den är dock den undersökning som bäst kan visa trender i landet vad gäller ANDTS-området (alkohol, narkotika, dopning, tobak, spel) och Sveriges unga. Även Vapes finns med separat.

Andelen elever i Sverige som använt narkotika någon gång, 1971–2023.

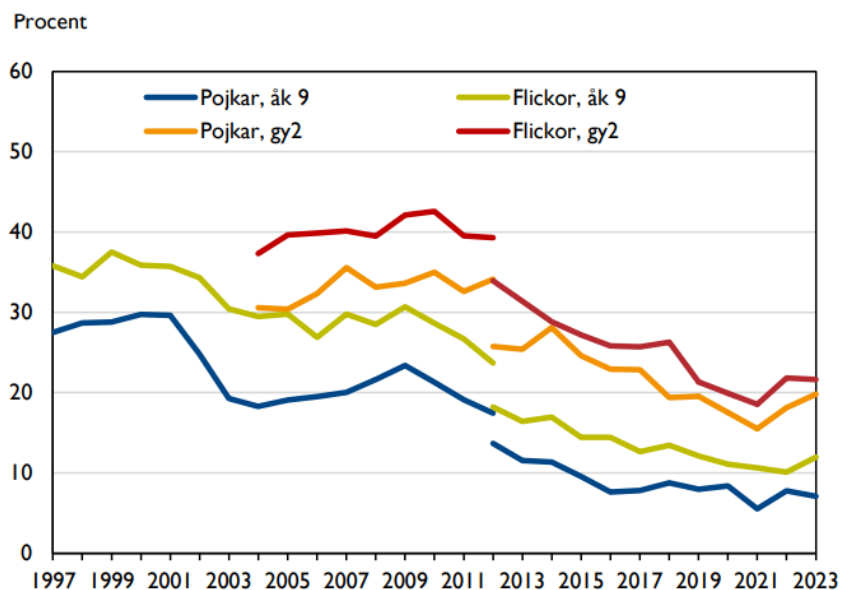
Källa: CAN, Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning, 2023

Andelen alkoholkonsumenter i Sverige, 1971–2023

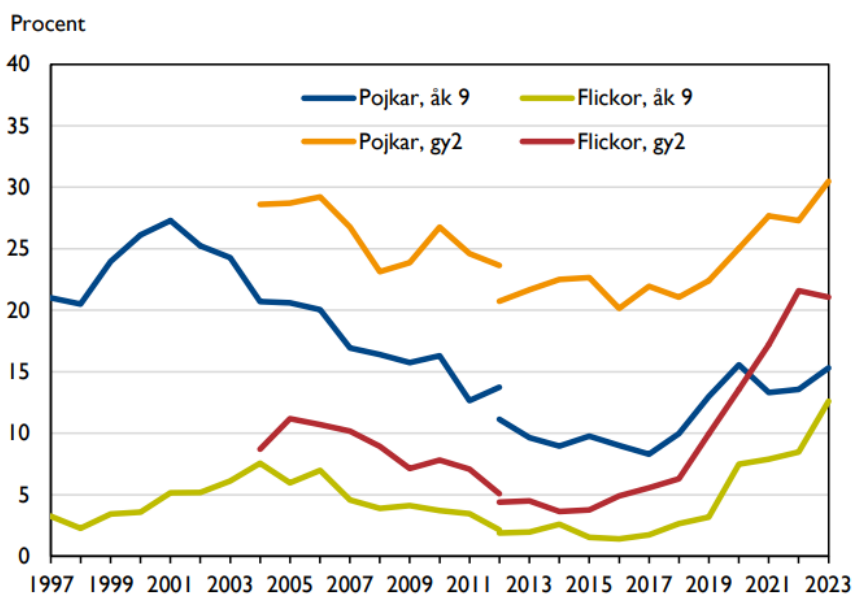
Källa: CAN, Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning, 2023

Andelen elever i Sverige som röker (dagligen/nästan dagligen eller sporadiskt), efter kön och årskurs. 1997–2023

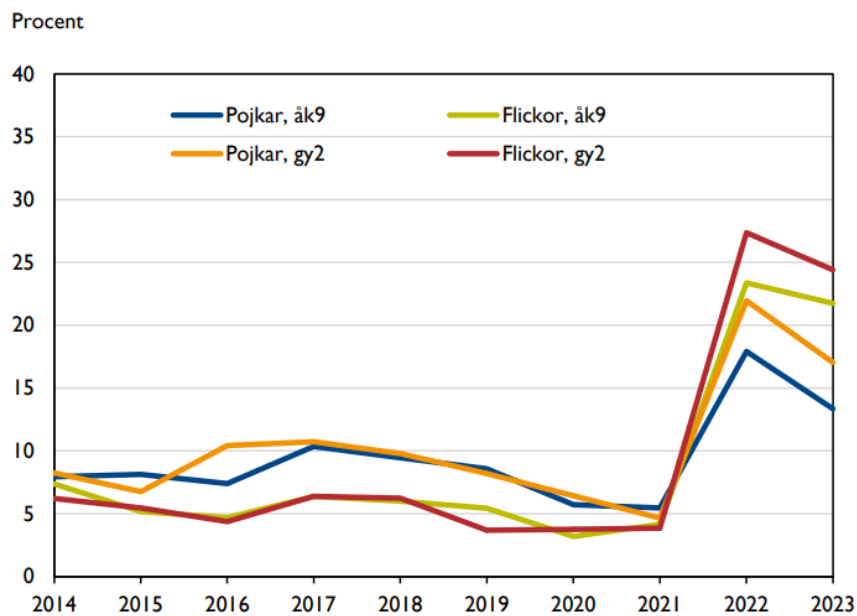
Källa: CAN, Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning, 2023

Andelen elever i Sverige som snusar (frekvent eller sporadiskt), efter kön och årskurs, 1997–2023.

Källa: CAN, Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning, 2023

Andelen elever i Sverige som vejpat (rökt e-cigaretter) under de senaste 30 dagarna, efter kön och årskurs, 2014–2023

Källa: CAN, Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning, 2023

Risk- och skyddsfaktorer för att barn och unga ska utveckla normbrytande beteende

Indirekta och oföränderliga (statiska) risk- och skyddsfaktorer

Debutålder i normbrytande beteende	
Kön	
Neuropsykologi	
Socioekonomiska förhållanden och demografi	
Familjestruktur	

Direkta och föränderliga (dynamiska) riskfaktorer

Barnet/den unge	Familjen
Trotsighet, ilska eller oräddhet	Föräldrarnas egna svårigheter
Överaktivitet, impulsivitet eller koncentrationssvårigheter	Svårigheter i föräldra-barnrelationen
Svårigheter med medkänsla, skuld eller ånger	Föräldrarnas svårigheter med uppfostringsstrategier
Bristfälliga språkliga förmågor eller skolprestationer	
Negativa problemlösningar, tolkningar eller attityder	
Nedstämdhet eller självskadande beteende	
Normbrytande beteende	
Alkohol- eller droganvändning	
Problematiska kamratrelationer	

Direkta och föränderliga (dynamiska) skyddsfaktorer

Barnet/den unge	Familjen
Positiv skolanknytning och prestationer	Föräldrarnas ork, engagemang eller stöd
Positiva förhållningssätt eller problemlösningar	Föräldrarnas positiva attityder och uppfostringsstrategier
Positiva umgängen och aktiviteter	Föräldrarnas medvetenhet och motivation
Den unges medvetenhet och motivation	

Källa: Kunskapsguiden, Socialstyrelsen

Ordlista

ANDTS – Alkohol, narkotika, dopning, tobak och spel.

Anmälda brott - Anmälda brott omfattar alla händelser som anmäls och registrerats som brott hos Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten, Tullverket och Ekobrottsmyndigheten.

Brottsförebyggande arbete – Brottsförebyggande arbete är åtgärder som syftar till att dels påverka de omständigheter i situationen som gör att personer väljer att begå brott, dels de åtgärder som syftar till att minska benägenheten hos människor att begå brott.

Brottsförebyggande samordnare - Samordnar och stödjer genomförandet av kommunens brottsförebyggande arbete, utgör kommunens kontaktpunkt i förhållande till externa aktörer, och bidrar till att information om det brottsförebyggande arbetet sprids till kommunens invånare och andra som kan ha intresse eller behov av sådan information.

BRÅ – Brottsförebyggande rådet har som främsta uppgift att främja brottsförebyggande arbete genom utveckling, utvärdering, forskning och information.

CAN – Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning, ett nationellt kompetenscentrum inom ANDT-området med uppdrag att sprida kunskap om konsumtions- och skadeutvecklingen av alkohol och andra droger i samhället. Det görs genom undersökningar, sammanställningar och forskning, men även via kunskaphöjande insatser.

Civilsamhälle – kommuninvånare, ideella organisationer, föreningar, samfund med mera.

DeSO – Demografiska statistikområden. DeSO är en rikstäckande indelning som följer läns- och kommungränserna och som delar in Sverige i 5 984 områden.

EST – Effektiv samordning för trygghet. En samverkansmodell på övergripande/gruppnivå. Riktat sig mot områden, platser grupper och företeelser. Medverkande aktörer rapporterar händelser och företeelser som kan påverka tryggheten. En lägesbild med prioriterade områden och insatser tas fram vid möten varannan vecka.

Faktisk brottslighet - Faktisk brottslighet är både brottslighet som anmäls och brottslighet som inte anmäls. Det är vanligt med mörkertal, det vill säga att brott som begåtts som inte polisanmäls. Särskilt inom vissa kategorier av brott.

Kollektiv förmåga - Handlar om sammanhållningen och tilliten i ett bostadsområde och i vilken utsträckning de boende gemensamt kan hantera problem som uppstår i området. Studier visar att det finns ett samband mellan kollektiv förmåga och brottslighet/otrygghet.

Kommunpolis – Har ansvar för att vara samverkansfunktion mot kommunen som polisens motsvarighet till kommunens brottsförebyggande samordnare. Är också ett strategiskt stöd till chefen för lokalpolisområdet som är ytterst ansvarig för lokalpolisområdets brottsförebyggande arbete

KPMG – är ett internationellt revisions- och rådgivningsföretag.

LUPP – Ungdomsenkäten LUPP är ett verktyg för kommuner och regioner som vill vet hur unga mår, vad som är viktigt och hur de ser på framtiden.

LVM - Lag om vård av missbrukare i vissa fall (LVM). Socialnämnden utreder om behov av vård enligt LVM finns och Förvaltningsdomstolen beslutar.

LVU - Lagen om vård av unga gäller för personer under 18 år (ibland upp till och med 20 år). Socialnämnden utreder och Förvaltningsdomstolen beslutar om vård enligt LVU.

Lägesbild för Falun – enligt 4§ Lag (2023:196) om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete Brotts och (o)trygghet

Medborgarlöfte – Medborgarlöftet är ett löfte om konkreta aktiviteter från polis och kommun i syfte att öka tryggheten och minska brottsligheten. Medborgarlöftet är en utveckling och förstärkning av befintlig samverksansöverenskommelse mellan polis och kommun.

Nattvandrarerna – En ideell förening där frivilliga vuxna kan nattvandera tillsammans för att öka tryggheten för unga.

Normbrytande beteende – Normbrytande beteende avser negativa, destruktiva beteenden som på olika sätt innebär överträdelser mot lagar, regler eller normer.

NPF – Neuropsykiatriska funktionsnedsättningar. De vanligaste funktionsnedsättningarna är adhd, autism, Tourettes syndrom och språkstörning.

NTU – Nationella trygghetsundersökningen. BRÅ gör en årligen återkommande nationell brottsoffer- och trygghetsundersökning.

Polisregion Bergslagen – Omfattar Dalarna, Örebro och Värmlands län.

SIG – Sociala insatsgrupper, en strukturerad samverkan inom ramarna för medborgarlöftet. Målgruppen för SIG är unga med normbrytande beteende med hög risk för fortsatta normbrytande beteende som t ex kriminalitet och missbruk. Åldern varierar mellan olika kommuner, vanligtvis mellan 12-25 år.

SSPF – Skola, socialtjänst, polis och fritid. En samverkansmodell på individnivå som riktar sig till barn och unga samt deras familjer. Målgruppen är liksom för SIG barn och unga med normbrytande beteende med risk för fortsatt normbrytande beteende som till exempel kriminalitet och missbruk. Ålder på målgruppen varierar från kommun till kommun, men är vanligtvis något yngre än för SIG.

STAD – Stockholm förebygger Alkohol- och Droget. Har det nationella ansvaret för konceptet och nätverket Krogar mot knark.

Trygghetsmätning – Trygghetsmätning är en enkätundersökning om utsatthet för brott, upplevelser av ordningsstörningar och upplevelse av trygghet eller oro för att utsättas för olika typer av brott.

TSI – Tidiga samordnade insatser. En samverkansmodell som i Falun inspirerats av Skottlandsmodellen. I Falun kallas modellen Tillsammans för varje barn.

Ungdomsstödjarna – Falu kommuns uppsökande och förebyggande verksamhet för unga. Målgruppen är barn och unga i riskzonen för normbrytande beteende så som kriminalitet, missbruk och radikaliserings.

Våldsbejakande extremism - Våldsbejakande extremism är ett samlingsbegrepp för rörelser, ideologier eller miljöer som inte accepterar en demokratisk samhällsordning och som främjar våld för att uppnå ett ideologiskt mål.

Vändkorssamverkan - Vändkorset samordnas av Faluns lokala brottsförebyggande råd och är en samverkan mellan verksamheter i Falun samt frivilliga vuxna. I Vändkorsets samverkan ingår nattvandrarerna i Falun, Falu kommun (Ungdomsstödjarna, skolsköterskor, skolkuratorer, skolfritidsledare och socialsekreterare), flera av Faluns friskolor medverkar också, polisen, Fritidsgården Grönan (Svenska kyrkan).

Källor

Boverket

BRÅ, Brottsförebyggande rådet

Brottsförebyggande rådets skolundersökning

CAN, Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning

CVE, Center mot våldsbejakande extremism

Embrace safety

EST, Effektiv samordning för trygghet

Falu Energi och Vatten

Falu kommun, arbetslivs- och socialförvaltningen

Falu kommun, barn- och utbildningsförvaltningen

Falu kommun, barn- och utbildningsförvaltningen, barn- och familjesektionen, socialtjänsten

Falu kommun, miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningen

Falu kommun, mät- och kartavdelningen

Falu kommun, serviceförvaltningen

Falu kommun/Polisen Lokal trygghetsundersökning

Kolada (Kommun- och landstingsdatabasen)

Kommuner mot brott, Betänkande av utredningen om kommunernas brottsförebyggande ansvar, SOU 2021:49

Kopparstaden AB

Kronofogdemyndigheten

Kunskapsguiden, Socialstyrelsen

Kvinnojouren Kullan, Falun

Lugnet i Falun AB'

MUCF Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor

NTU, nationella trygghetsundersökningen

Origo group

Polisen

Polisens statistikprogram STATUS

Polisens statistikprogram STORM HR

PWC, PricewaterhouseCoopers International Limited

Regeringens skrivelse, Barriärer mot brott – en socialpreventiv strategi mot kriminella nätverk och annan brottslighet, 2023/24:68

Region Dalarna

Lägesbild för Falun – enligt 4§ Lag (2023:196) om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete Brott och (o)trygghet

RISE, Research Institutes of Sweden

Räddningstjänsten Dala Mitt

SCB, Statistiska Centralbyrån

Skolinspektionens elevenkäter

SKR, Sveriges kommuner och regioner

STAD, Stockholm förebygger alkohol- och drogproblem

Supercross (databas)

Svenskt Näringslivs trygghetsundersökning

Ungdomsenkäten LUPP